

Velkommen til økologien

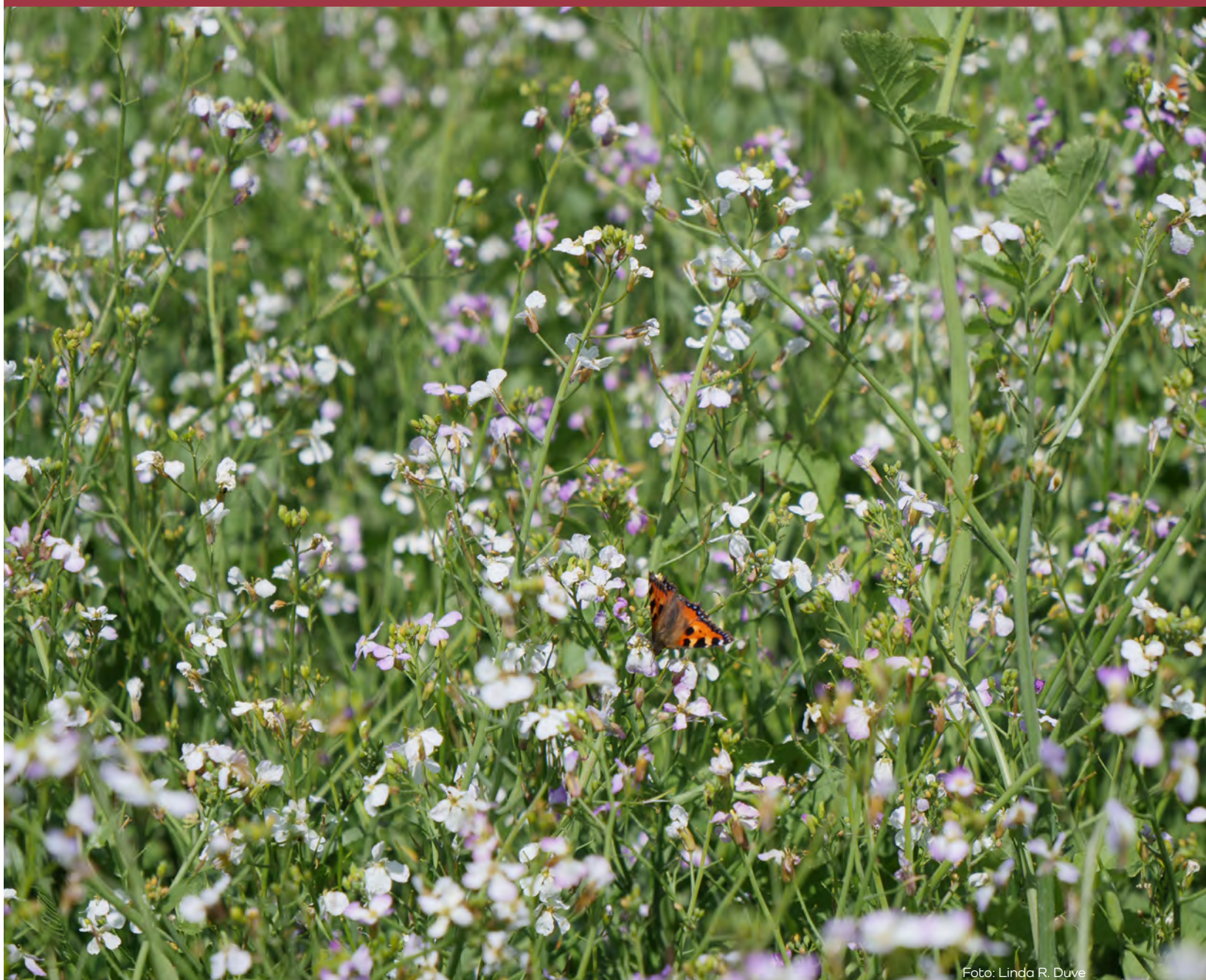

Foto: Linda R. Duve

Her finder du en introduktion til økologien med vigtige tip og erfaringer om forskellige produktionsgrene. Det bedste råd er dog at benytte den lokale økologirådgivning og de mange erfa-grupper, der findes overalt i landet.

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

STØTTET AF

Fonden for **økologisk landbrug**

FEBRUAR 2025

Foto: Tomas Fibiger Nørfelt

Grundlaget for økologisk produktion?

Som ny økolog er der megen ny viden at holde styr på; de økologiske regler og de økologiske principper, men hvad er egentlig sammenhængen? Økologireglerne er dem, du som økolog skal producere efter og overholde for at bevare din økologiske status. De økologiske principper, kan betragtes som værdifundamentet – et kompas – som sætter retning for den økologiske produktion. Det vil sige, at de økologiske principper betragtes som vores økologiske målsætninger, som nye tiltag og arbejdsgange holdes op i mod, så vi sikrer, at vi passer på jord, dyr og mennesker.

Som økologisk landmand dyrker man sin jord og passer sine dyr efter de økologiske regler samtidig med, at man holder sig de økologiske principper for øje. Derfor finder du i dette materiale gode råd til bl.a. håndtering af næringsstoffer, sædskifte og forebyggende indsatser i marken mod ukrudt og sygdomme samt viden om, hvordan vi i økologisk landbrug kan sikre god dyrevelfærd og drive landbrug med fokus på klima og bæredygtighed.

ØKOLOGIENS PRINCIPPER

Økologisk landbrug verden over er funderet på nedenstående fire principper, som er formuleret af den internationale organisation for økologisk jordbrug IFOAM.

Sundhedsprincippet

Økologisk jordbrug bør opretholde og forbedre jordens, planternes, dyrenes, menneskenes og plantens sundhed som en udelelig enhed.

Retfærdighedsprincippet

Økologisk jordbrug bør bygge på forhold, der sikrer

retfærdighed med hensyn til det fælles miljø og livsmuligheder.

Kredsløbsprincippet

Økologisk jordbrug bør bygge på levende økologiske systemer og kredsløb og bør samarbejde med, efterligne og hjælpe med at bevare dem.

Forsigtighedsprincippet

Økologisk jordbrug bør drives på en forsigtig og ansvarlig måde for at beskytte nuværende og fremtidige generationers sundhed og trivsel og tage vare på miljøet.

Læs om [de fire økologiske principper på icoel.dk](https://icoel.dk).

EU'S ØKOLOGIFORORDNING

Økologisk produktion er et samlet system for landbrugsdrift og fødevareproduktion, der kombinerer bedste praksis mht.:

- miljø- og klimaområdet
- høj grad af biodiversitet
- bevarelse af naturressourcer
- høje dyrevelfærdsstandarder
- høje produktionsstandarder

Det er i overensstemmelse med, at stadig flere forbrugere efterspørger produkter, der produceres ved hjælp af naturlige stoffer og processer. Økologisk produktion spiller derfor en dobbelt rolle i samfundet, hvor det:

- forsyner et specifikt marked, der imødekommer forbrugernes efterspørgsel efter økologiske produkter
- leverer offentligt tilgængelige goder, der bidrager til beskyttelsen af miljøet og dyrs velfærd samt landdistriktsudvikling

(Kilde: EU-kommissionen)

Hvad er økologisk produktion?

Økologisk produktion er mere end en konceptproduktion. Det er en driftsform med fokus på bæredygtighed, miljøhensyn og god dyrevelfærd og derfor er økologisektoren i konstant udvikling. Politisk og fagligt arbejder vi på højtryk for at finde løsninger på de udfordringer, sektoren står overfor, så vi også i fremtiden kan leve op til samfundets og forbrugernes forventninger til en bæredygtig økologisk produktion. Det handler f.eks. om 100 pct. økologisk fodring, brug af 100 pct. økologiske frø/udsæd, reduceret klimagasudledning, øget dyrevelfærd og systemudvikling generelt. Som producent er det vigtigt at have lyst til at tage disse faglige udfordringer op.

ØKOLOGIREGLER

Økologisk landbrug bliver kontrolleret efter de økologiske regler. Vi er i Danmark så privilegerede, at vi har en gratis økologikontrol, som drives af staten. Der kontrolleres efter EU's økologiregler. Inden for driftsgrenene kvæg og gris er vi i Danmark lidt foran og har formuleret nogle ekstra supplerende regler til økologisk produktion, som er skarpere end EU's økologiregler. Reglerne er beskrevet i det, vi kalder Brancheanbefalingerne. En række mejerier og slagterier har tilsluttet sig anbefalingerne. Er du leverandør til en virksomhed, der har tilsluttet sig en brancheanbefaling, skal du følge de supplerende regler. Tal med din afsætningsvirksomhed om, hvilke anbefalinger, du skal efterleve.

På Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets hjemmeside kan du finde "[Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#)". Den beskriver de regler, der gælder for økologisk produktion på jordbrugsbedrifter. Endvidere finder du her en række skemaer, der bruges til ansøgning/indberetning vedr. økologikontrol. Økologireglerne indeholder "positivlister" for input og teknologier. Hvis et fodermiddel eller gødningssstof ikke er med på positivlisten, er det ikke tilladt at bruge i økologien. Forarbejdning, mærkning og handel med økologiske fødevarer administreres af Fødevarestyrelsen med hjemmel i Økologiforordningen og bekendtgørelsen om økologiske fødevarer og økologisk akvakultur m.v., som er grundlag for kontrollen i Danmark.

BRUG ØKOLOGIRÅDGIVNINGEN

Har du brug for at få god og faglig sparring, så tag fat i en af de lokale rådgivere. Du finder en liste over rådgivningsvirksomheder, der tilbyder rådgivning til økologisk landbrug på [icoel.dk](#). Økologikonsulenterne har også overblik over alt det administrative, der følger med en økologisk certificering, så de kan hjælpe med skemaer, ansøgninger og indberetninger om økologi og tilskud.

Al erfaring viser, at det er utroligt værdifuldt at møde kollegaer, hvor fælles udfordringer og iagttagelser kan drøftes. Udover individuel rådgivning tilbyder økologirådgivere under DLBR også erfaringsgrupper, ligesom de arrangerer temadage og eks-kursioner.

Foto: Camilla Kramer

Foto: Tomas Fibiger Nørfelt

Økologikontrol - husk at få udfyldt papirerne!

Der er papirarbejde, når man er økolog. Men det er også din garanti for, at vi bevarer troværdigheden om økologien.

Alle økologiske bedrifter får mindst ét årligt besøg fra Styrelsen, som kontrollerer, at økologireglerne er overholdt. Kontrollen er en garanti for, at produktionen overholder økologireglerne og at du som økolog kan dit håndværk.

Danske økologer er generelt gode til at efterleve reglerne. Langt størstedelen af de overtrædelser Styrelsens kontrollører finder hos de økologiske landmænd er af administrativ karakter. Det drejer sig især om manglende eller mangelfuld indberetning, manglende bilag og regnskab.

Økologikontrollen bliver for det meste anmeldt i forvejen. En lille del af de årlige kontrolbesøg og de supplerende kontroller (stikprøver/risikobaserede) er uanmeldte – så vær altid klar til kontrol. Landmænd, der producerer efter Brancheanbefalingerne for enten kvæg eller svin, kontrolleres også. Det sker ved stikprøvekontroller. Virksomheder, der forsyner

økologiske landmænd med foder, gødning, frø/udsæd m.v., er også økologisk certificerede af Styrelsen og bliver kontrolleret.

Indberetning i Fællesskemaet og Økologiskemaet

Alle økologiske jordbrugsbedrifter skal hvert år indberette mark- og husdyroplysninger i økologiskemaet, samt en række andre forhold på din økologiske bedrift. Du skal lave den årlige indberetning, også selvom du ikke har marker eller skal søge om tilskud. Sker der væsentlige ændringer i din produktion, skal du huske at indberette dem løbende, så oplysningerne altid er opdateret. Du søger om tilskud til din økologiske produktion hvert år i Fællesskemaet.

Husk at føre logbog

For at sikre fuld sporbarhed, skal du desuden løbende dokumentere din bedrifts aktiviteter ved at føre et regnskab over alle ind- og udgående produkter. Det gælder også, selvom der ikke sker betaling for produktet. Det skal til enhver tid være muligt for Styrelsen at kontrollere regnskabet.

Foto: Frank Oudshoorn

Kom godt i gang med økologisk planteproduktion

TOMMELFINGERREGLER

Det første skridt er at lave en langsigtet plan, der tager højde for:

- Et robust sædskifte
- Ukrudtsbekæmpelse
- Næringsstofforsyning
- Opbygning af jordfrugtbarhed
- Evt. samarbejde (køb af halm og gødning, afsætning af kløvergræs)

FOR OPTIMAL ØKOLOGISK PLANTEAVL SKAL VALGENE TRÆFFES I DEN RIGTIGE RÆKKEFØLGE

ET ROBUST SÆDSKIFTE

Med den overordnede plan på plads er der en naturlig beslutningsproces, der gennemløbes, når næste års markplan skal besluttet. Det er vigtigt, at planen er fleksibel og altid rummer mange elementer – en- og flerårige afgrøder, vintervårsæd, bredbladede og bælgeplanter.

AFGRØDER, DER EGNER SIG TIL ØKOLOGISK PRODUKTION

- Græs og kløvergræs
- Vårbyg
- Havre
- Vinterrug
- Vinterhvede
- Hestebønne

RODUKRUDT

Økologisk planteavl uden fokus på rodukrudt kan ikke lade sig gøre i længden.

- Kend markens bestand af rodukrudt
- Hold løbende ukrudtet nede både mekanisk, med konkurrencestærke afgrøder og efterafgrøder
- Brug slætafgrøder, f.eks. kløvergræs og lucerne
- Prioriter i sædskiftet, at der er vinduer til bekæmpelse af rodukrudt
- Lav bekæmpelse på det rigtige sted i sædskiftet (lav N-status), og gør det helt færdigt

PAS GODT PÅ DIN JORD

- Økologisk produktion skal bevare og forbedre jordens frugtbarhed.
- Tag jordprøver
- Brug efterafgrøder til at forbedre jordstrukturen
- Begræns jordbearbejdning, hvis det er muligt

KVÆLSTOFFORSYNING

- Efterafgrøder der opsamler overskydende kvælstof
- Kvælstoffikserende afgrøder som kløvergræs, hestebønner m.v.
- Indgå aftaler om kløvergræs til husdyrproducenter og aftaler om gødning

Foto: Inger Bertelsen

Regler for økologisk planteproduktion

HOVEDREGLERNE FOR ØKOLOGISK PLANTE-PRODUKTION:

- Tilladte gødningsmidler og dokumentation af behov
- Økologisk frø/plantemateriale eller tilladelse til brug af ikke-økologisk
- Ingen kemiske sprøjte- og bejdsemidler
- Ingen genmodificerede planter eller andre input, som er fremstillet vha. gmo.

SÅSFÆD OG PLANTEMATERIALE

Der skal bruges økologisk fremavlet udsæd af passende sorter. Hvis der ikke kan fremskaffes økologisk udsæd, kan der bruges konventionelt ubejdset udsæd. Se den økologiske frødatabase OrganicXseeds.dk.

GØDNING OG PLANTEBESKYTTELSE

- Gødningsbetingelserne fra økologisk arealstøtte (65/107 kg udnyttet N) gælder for hele bedriftens harmoniareal, uanset om markerne drives økologisk eller ej
- Der må maks. bruges en mængde gødning, der svarer til 170 kg total N/ha
- De tilladte organiske og mineralske gødnings typer og betingelser for anvendelse fremgår af bilag 2 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#)
- De tilladte plantebeskyttelsesmidler, mikrobiologiske midler og basisstoffer fremgår af bilag 1 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).

SKEL OG ADSKILLELSE AF PRODUKTER

Der skal være tydelige fysiske skel mellem økologiske og ikke-økologiske arealer, så der ikke kan ske sammenblanding eller forurening af afgrøder. Maskiner og udstyr, der bliver brugt til ikke-økologiske afgrøder, skal rengøres inden brug i en økologisk afgrøde. Der skal redegøres for relevante rengøringsprocedurer ved kontrol.

OMLÆGNING OG AFGRØDESTATUS

Anmeldelse af omlægning af nye arealer kan ske året rundt og på alle datoer, men kan tidligst påbegyndes, når Landbrugsstyrelsen har modtaget anmeldelsen. I tabellen ser du, hvornår forskellige produkter kan sælges som økologiske.

ÅRLIGE INDBERETNINGER

- Fællesskemaet og økologiskemaet udfyldes og indsendes hvert år i perioden februar til april
- Gødningsregnskabet
- Sprøjtejournal - hvis tilladte plantebeskyttelsesmidler anvendes

AFGRØDETYPER	OMLÆGNINGS- SAFGRØDE	ØKOLOGISK AFGRØDE
Etårige afgrøder (korn, majs, roer, grøntsager m.m.)	Afgrøden er sået efter påbegyndt omlægning, og afgrøden høstes mindst 12 måneder efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden er sået mindst 24 måneder efter, jorden er påbegyndt omlægning.
Græs/permanent græs (inkl. kløvergræs, frøgræs, kløverfrø, lucerne)	Afgrøden høstes mindst 12 måneder efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden høstes mindst 24 måneder efter, jorden er påbegyndt omlægning.
Flerårige afgrøder (frugt og bær, pyntegrønt)		Afgrøden høstes mindst 36 måneder efter, jorden er påbegyndt omlægning.

REGNSKAB OG BILAG

- Ingredienser i produkter, der indkøbes og anvendes, skal fremgå af et bilag. For husdyrgødning skema B1
- Produktnavn og den økologiske status skal fremgå for alt, hvad der sælges eller forlader bedriften

PLANTELOGBOG

- Gødning, høstudbytte og plantebeskyttelsesmidler registreres i en logbog for hver mark
- For gødning skal dato for udbringning, gødningstype, status og mængde (tons) fremgå
- For plantebeskyttelsesmidler skrives dato, navn, metode og årsag til anvendelsen
- Ved høst oplyses afgrøde, høstmåned, en skønnet mængde og økologisk status, f.eks. skal hvert slæt græs registreres med et skønnet udbytte

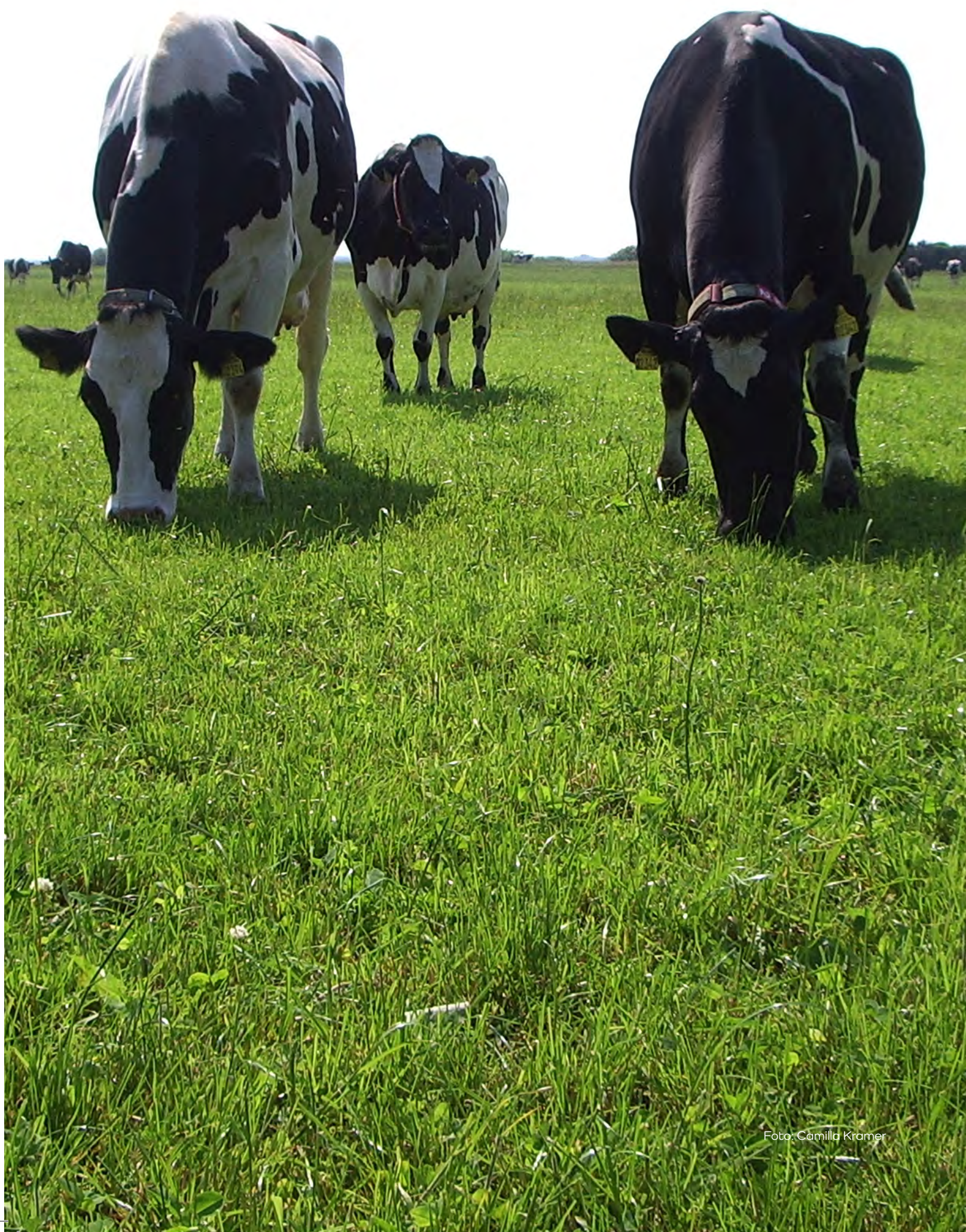

Foto: Camilla Kramer

Kom godt i gang med økologisk mælkeproduktion

TOMMELFINGERREGLER

Det første skridt er at lave en langsigtet plan, der tager højde for:

- Robust foderproduktion og fodring
- Strategi for afgræsning
- Sunde og robuste dyr
- Parasitforebyggelse hos kalve og ungdyr.

FODER OG FODERPRODUKTION

Økologisk mælkeproduktion skal have fokus på nærproduceret foder af høj kvalitet

- En langsigtet strategi for foderforsyningen gør bedriften robust over for udsving i udbytter
- Kløvergræs til afgræsning og ensilering er grundstammen i en økologisk foderration, og det indebærer klare mål for kvaliteten af dit kløvergræs
- Foderplaner skal være afstemt med næringsstoffer, så du undgår fodringsrelaterede problemer

STRATEGI FOR AFGRÆSNING

Afgræsning er et billigt foder, men det kræver fokus. Planlægning, styring og tæt opfølgning er med til at sikre en vellykket afgræsning

- Planlæg din afgræsningssæson
- Brug 'afgræsningsprognosen' til at estimere den forventede græsvækst og foderværdi
- Besøg dine græsmarker ofte, så du har føling med, hvilken mark kørerne skal videre til
- Anvend 'afgræsningsmasteren' og lav løbende foderkontroller som opfølgning på afgræsningen

Foto: Kirstine Flintholm

SUNDE OG ROBUSTE DYR

Sunde dyr med høj velfærd er en kerneværdi i økologisk mælkeproduktion. Det indebærer fokus på:

- Forebyggelse af sygdomme gennem høj komfort, hygiejne og optimal staldindretning
- Forbruget af antibiotika bør styres gennem en tæt dialog med dyrlæge om behandlingsstrategier
- Yverinfektioner og halthed hos kørerne kræver faste rutiner til forebyggelse
- Hos kalvene er diarré, lungebetændelse og løbetarmparasitter de hyppigste problemområder
- Krydsning eller brug af indekser, der sikrer genetisk robuste dyr, er oplagte virkemidler i avlen

PARASITFOREBYGGELSE HOS KALVE PÅ GRÆS

Små kalve på græs kræver opmærksomhed for at sikre god trivsel og for at undgå sygdomme

- Udbind kalvene på en 'ren' mark, der ikke har været afgræsset året før eller ikke har fået kvæggødning
- Skift til en ny ren mark omkring d. 15. juli for at undgå parasitter
- Suppleringsfoder er nødvendigt for at sikre kalvene nok energi. Suppler typisk med 1-1,5 kg tørstof i korn eller kraftfoder eller giv fri adgang til et fuldfoder
- Giv kalvene adgang til stald eller overdække med et tørt og velstrøet hvileareal

Foto: Camilla Kramer

Regler for økologisk mælkeproduktion

HOVEDREGLERNE FOR ØKOLOGISK MÆLKE- PRODUKTION ER:

- Adgang til bekvem liggeplads af tilstrækkelig størrelse med tilstrækkelig tør strøelse
- Adgang til afgræsning fra 15. april til 1. november
- Adgang til kobørster – en per 50 dyr*
- Sikre høj dyrevelfærd og rettidig behandling af syge dyr
- Kalve skal have mælk i mindst tre mdr.
- Ingen kalve i enkeltboks efter første leveuge
- Ingen gmo input – undtagen medicin
- 50 pct. af den strøhalm, der anvendes, skal være økologisk*

*) Reglerne tager udgangspunkt i [Brancheanbefalinger for økologiske kreaturer \(icoel.dk\)](#).

FODER, GROVFODER OG TILSÆTNINGS- STOFFER

En økologisk foderration kan sammensættes af økologiske- eller omlægningsafgrøder – og det er vigtigt at have overblik over overgrødernes – og afgræsningsarealernes økologiske status. Mindst 60 pct. skal være grovfoder (50 pct. de første tre mdr. af laktationen). Derudover må foderrationen indeholde mineralske fodermidler og fodertilsetningsstoffer, som fremgår af bilag 3 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#). Det er tilladt at bruge f.eks. naturlige syrer som propionsyre og myresyre til ensilering og konservering af foder.

KALVE

Efter fødslen skal ko og kalv gå uforstyrret sammen i minimum et døgn*). Derefter kan kalve opstaldes i enkeltboks i den første leveuge og senere end det mindst to og to sammen. Økologiske kalve skal have opfyldt deres suttebehov ifm. mælkeoptagelse. Kalven skal have mælk i tre mdr. og adgang til drikkevand og grovfoder fra fødslen. Brancheanbefalingerne indeholder forbud mod eksport af kalve, der er yngre end 90 dage, og forbud mod systematisk aflivning af kalve.

AFGRÆSNING OG AFGRÆSNINGSAREALER

Fra den 15. april til den 1. november skal alle dyr have adgang til afgræsning, når vejrforholdene, hensyn til jordbunden og dyrene tillader det. Dyrene skal være på afgræsningsarealet så meget som muligt i løbet af dagen og have mulighed for at æde friskt græs. For lakterende køer vil afgræsningsarealet normalt være stort nok, hvis der er mindst 0,1 til 0,2 ha pr. dyr, afhængigt af græssets vækst og kvalitet. Goldkøer kan evt. afgræsse mindre arealer. Kvier skal gå på græsarealer, der gennem sommerperioden tilpasses deres foderbehov. Småkalve kan opstaldes indendørs, indtil de er fire måneder gamle. Kalve i alderen fire til seks måneder skal have adgang til afgræsning i perioden 1. maj til 1. september, når vejrforholdene tillader det.

MEDICIN OG BEHANDLING

Det er ikke tilladt at opbevare eller bruge veterinær medicin til andre dyr end dem, dyrlægen har anført på emballagen. Eventuelle medicinrester skal fjernes fra bedriften. Mere end tre behandlinger med veterinære lægemidler inden for 12 måneder medfører, at dyret skal omlægges på ny. Vaccination, bedøvelse, behandling mod parasitter, fluer, og intern patteforsegling regnes ikke med i de tre behandlinger. Ikke-receptpligtige produkter som f.eks. elektrolytter og calciumpræparater må kun bruges, hvis de overholder reglerne til økologisk fodring. Brancheanbefalingerne for kvæg indeholder en række supplerende regler om brug af antibiotika og forbud mod, at landmanden selv efterbehandler dyr, der er ældre end seks mdr.

HJERTEORDNING

De fleste økologiske mælkeproducenter er tilmeldt [dyrevelfærdsmærkeordning](#) med tre hjerter. Det indebærer supplerende krav til produktionen.

Husk at

- Husdyrholdet skal være registreret/ opdateret i CHR. Se landbrugsindberetning.dk
- Du skal indsende oplysninger om bedriften i økologiskemaet hvert år i februar til april
- Ændringer på bedriften indberettes løbende i Økologiskemaet

MEDICIN- OG HUSDYRLOGBOG

- Alle behandlinger og indgreb samt evt. genomlægningsdatoer skal noteres
- Dobbelt tilbageholdelsestid ved medicinsk behandling skal fremgå
- Besætningslisten (fra CHR) og foderplaner indgår i den samlede husdyrlogbog
- Alle ud- og indbindingsdatoer for alle dyr noteres, inkl. evt. græsningsaftaler
- Enkeltdyr, der holdes på stald i græsningssæsonen, noteres i logbogen med årsag

Foto: Sophie Tandrup Madsen

Foto: Henrik Bjerregrov

Kom godt i gang med økologisk griseproduktion

TOMMELFINGERREGLER VED SOHOLD

Det første skridt er at lave en langsigtet plan:

- Afsæt tid til research og rådgivning
- Accepter, at tiden fra idé til levering af det første økologiske produkt er lang
- Gå gerne i praktik
- Etabler folde på let og veldrænet jord

TOMMELFINGERREGLER VED SLAGTEGRISE

Det første skridt er at lave en langsigtet plan, der tager højde for:

- Overvejelser om flokstørrelse
- Overvejelser om halmforbrug i forhold til staldsystem
- Etablering af rigeligt plads med syge- og aflastningsstier

FRAVÆNNINGSDIARRÉ

Trods høj fravænningsalder, et stort foderoptag inden fravænnning og masser af plads, kan økologiske grise få fravænningsdiarré. For at imødegå dette, er det vigtigt, at både soens og grisenes vaccinationsprogrammer jævnligt ajourføres. Oftest er det en fordel at tildele samme foderblanding efter fravænnning som i dieperioden, men for nogle kan løsningen også være at tildele en skåneblanding efter fravænnning.

DYREVELFÆRD

Den økologiske produktion skal kunne præstere et højt niveau af dyrevelfærd. Det kræver både viden og mandskab. Vær især opmærksom på:

- Et tørt og trækfrit leje
- Tørre arealer
- Rigelig strøelse
- Nem adgang til foder og vand
- Rettidig behandling, herunder brug af sygestier

PRAKTIK HOS ERFAREN ØKOLOG

Økologisk griseproduktion er meget forskellig fra konventionel produktion. Det er derfor helt naturligt, at der er behov for at lære i praksis, hvordan man gør. Ved at tage et praktikophold hos en erfaren økologisk griseproducent, kan der spares mange dyre lærepenge.

Foto: Linda Duve

Foto: Linda Duve

Regler for økologisk griseproduktion

HOVEDREGLERNE FOR ØKOLOGISK GRISEPRODUKTION SKAL SIKRE

- Høj dyrevelfærd, rettidig behandling af syge dyr og indsættelse i sygestier
- Adgang til rigelig strøelse, god plads, rodematerialer og fri bevægelighed i stalden
- Adgang til udendørsarealer – græs/løbegård i passende størrelse
- Adgang til økologisk grovfoder
- Fravænning af smågrise tidligst efter syv uger hos soen *)
- Ingen genmodificerede input – undtagen medicin
- Halekupering er ikke tilladt

ADGANG TIL DET FRI

Dyrene skal have permanent adgang til græsarealer. Hvis græsningsarealer anvendes inden for de første 12 mdr. fra omlægning til økologisk produktion, skal du fremvise en foderplan for optag af maks. 20 pct. foder fra første omlægningsår. Alle søer skal fare i udendørs hytter og have et markareal på mindst 300 m² pr. so. *) Er avlsdyrene på stald i en periode, skal de have adgang til et (støbt) udendørs areal. Holdes slagtegrise på stald, skal de have en udendørs løbegård.

SØLEHULLER

Grise kan ikke svede. Når temperaturen er over 15° C, skal alle søer derfor have adgang til sølehuller for at kunne komme af med varmen. Det er dog vigtigt, at du er opmærksom på søernes behov og får lavet sølehuller, når søerne viser, at de har brug for det – også selvom temperaturen er lavere. Alle grise skal have adgang til sølebad eller overbrusning i sommerperioden.

FODER

- 30 pct. af foderet skal være fra egen bedrift eller fra en anden bedrift i Danmark
- Indtil den 31. december 2026 må der anvendes fem pct. konventionelt proteinfoder til smågrise under 35 kg. Dog skal grise omfattet af Branchebefalinger fodres 100 pct. økologisk *)
- Foderet må kun indeholde mineralske fodermidler og fodertilsætningsstoffer, som fremgår af bilag 3 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#)

AREALKRAV PÅ FRILAND

Maksimal dyretæthed på friland er 2,8 DE pr. ha, når der er grisehold på arealet i højst 12 måneder i træk, og der herefter dyrkes en kvælstofforbrugende afgrøde i mindst 12 måneder, inden der igen er grise på samme areal. Se [Byggeblad for udendørs sohold](#).

*) [Anbefalinger til øget dyrevelfærd ved produktion af økologiske grise](#).

Husk at

- Husdyrholdet skal være registreret/opdateret i CHR. Se landbrugsindberetning.dk
- Du skal indsende oplysninger om bedriften i økologiskemaet hvert år i februar til april
- Ændringer på bedriften indberettes løbende i Økologiskemaet

MEDICIN- OG HUSDYRLOGBOG

- Alle behandlinger og indgreb i flokken skal føres i en husdyr-/medicinlogbog
- Vaccinationsplaner fra dyrlægen skal opbevares
- Registrering af til- og afgang af dyr skal fremgå af logbogen

Foto: Henrik Bjerregrov

Foto: Henrik Bjerregrov

Kom godt i gang med økologisk ægproduktion

TOMMELFINGERREGLER

Det første skridt er at lave en langsigtet plan, der tager højde for:

- Management mht. foder, lys, vaccinationer og hygiejne
- En koordinering af managementplanen med hønnikeleverandøren
- Kontrol af dyrevelfærd
- Adgang til et attraktivt udeareal
- En høj hygiejne og biosikkerhed – dvs. aktiv forebyggelse mod smitte. Smitte kan sidde på hænder, tøj, fodtøj, redskaber, strøelse og foder og på den måde komme ind til hønerne, hvis der ikke tages de nødvendige forholdsregler

LYS

Lys er meget vigtigt for æglæggende høner. Både daglængde og lysintensitet påvirker æglægningen. Når nye hønniker sættes ind, øges daglængden med kunstigt lys efter et nøje fastlagt program med en time pr. uge, typisk fra 10 timer pr. dag til 15 timer pr. dag. I læggeperioden må daglængden aldrig forkortes. Lysstyrken tilpasses, så hønerne tydeligt kan se hinanden og orientere sig i stalden. Lysprogrammet i opdrætsperioden skal være tilpasset forholdene i æglægningsperioden.

FODER

Foderet skal dække hønernes behov for næringsstoffer til vedligehold, ægproduktion og tilvækst. I starten af læggeperioden er hønenes næringsstofbehov særligt højt, fordi hønerne både tager på i vægt, udvikler æglægningsorganer og lægger æg. Samtidig er den unge hønes ædekapacitet forholdsvis lav i den periode. Derfor skal foderets næringsstofindhold være meget højt i starten, men kan gradvist sænkes efterhånden som hønerne bliver ældre.

Foderet i opdrætsperioden skal være tilpasset forholdene i æglægningsperioden. Økologiske høner skal have grovfoder. Det er vigtigt at være konsekvent omkring grovfoderet – altid samme slags, samme mængde, samme tidspunkt, samme sted, hver dag.

VACCINATION

Vaccination er et vigtigt led i opretholdelsen af hønernes sundhed. De fleste vaccinationer sker i opdrætsperioden (0 – 17 ugers alder), men efterhånden revaccineres der også i æglægningsperioden. Det er vigtigt, at det er de rigtige sygdomme, der vaccineres imod, og at vaccinationerne foretages rigtigt. Lav en vaccinationsplan i samarbejde med din dyrlæge. Vaccinationerne giver en vis immunitet mod sygdomskim, men beskytter ikke 100 pct., og desuden er der stadig sygdomskim der ikke vaccineres mod i Danmark, f.eks. Fugleinfluenza og Salmonella. Lav derfor en plan for, hvordan du kan beskytte dine høner mod udefrakommende smittekim.

DEN DAGLIGE PASNING – ENS OG KONSEKVENT

I ægproduktion er det afgørende vigtigt, at der ikke sker utilsigtede afbrydelser/ ændringer i den daglige foder- og vandforsyning. Lyset, herunder især daglængden, er også særdeles vigtig. Eksempelvis vil en dag uden foder og/ eller vand slå hønerne ud af lægning i tre til fire uger.

- Løbende tilsyn med det tekniske anlæg, foder og vandforsyning er derfor den vigtigste opgave. Der må aldrig mangle foder, vand, lys og frisk luft hos hønerne
- Tilsyn med hønerne er også vigtig, læg mærke til dyrenes adfærd. Er der tegn på stress eller sygdom
- Indsamling af æg, herunder gulvæg og æg fra rederne er den arbejdsopgave, der tager mest tid
- Hold redemåtter og ægbånd rene, så æggene er rene, når de kommer ud af stalden
- Registrer daglig antal æg, foderforbrug, døde høner og noter hvis der sker særlige hændelser

UDEAREALET

Vigtigste punkter for et godt udeareal er:

- Beplantning tæt på hønsehuset
- Varieret plantevalg med træer buske og bundvegetation
- Veldrænet område foran udgangen
- Et godt rævesikret hegn

Regler for økologisk ægproduktion

HOVEDREGLERNE FOR ØKOLOGISK ÆG-PRODUKTION SKAL SIKRE:

- Adgang til attraktive udearealer med vegetation, skygge, ly og læ
- Sikre høj dyrevelfærd, ingen fjerpilning og lav dødelig i flokken
- Daglig adgang til økologisk grovfoder – dog permanent adgang ved krav om indelukning under fugleinfluenza
- Ingen genmodificerede input – undtagen medicin
- Kyllinger til økologisk ægproduktion skal være under tre dage gamle ved indsættelse i det økologiske system.
- Næbtrimning er ikke tilladt
- Stalde til høns og levekylinger må højst have tre etager inkl. gulvareal

FODER

- 30 pct. af foderet skal være fra egen bedrift eller fra en anden bedrift i Danmark
- Indtil den 31. december 2026 må der anvendes fem pct. konventionelt proteinfoder til unge høner
- Fiskemel må indgå i foderet
- Foderet må kun indeholde mineralske fodermidler og fodertilsætningsstoffer, som fremgår af bilag 3 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#)
- Kyllinger skal fra tre dages alderen tildeles grovfoder, så de er beskæftiget i dagtimerne

STALDE

- Der skal være vinduer og tilstrækkeligt dagslys i stalden
- Mindst en tredjedel af staldens gulvareal skal kunne anvendes som skrabe- og støvbadningsareal

- Høns og levekylinger skal have siddepinde til alle dyr (18 cm pr. dyr)
- Stalden skal have mindst fire meter ind- og udgangshuller per 100 m² staldareal (nytteareal). Mellem inderstald og en AUB (anden udendørs tagbelagt bygningsdel, tidligere veranda) skal der være mindst to meter ind- og udgangshuller per 100 m² nytteareal (fra 1. januar 2025 for eksisterende stalde)
- En AUB kan regnes med til nettoarealet, hvis fjerkræet har fri adgang hele døgnet

UDEAREALER

Udearealer til fjerkræ kan anvendes indenfor de første 12 mdr. fra omlægning til økologisk drift. Du skal fremvise en foderplan, hvori græs indgår med maks. 20 pct. af foderrationen (regler for proteinafgrøder i første omlægningsår)

- Udearealet skal overvejende være dækket af træer, buske eller bundvegetation
- Tomgangsperioden mellem to hold skal være på mindst to uger

FLOKSTØRRELSE OG AREALKRAV

Tabellen herunder viser arealkrav, maks. flokstørrelse, min. udeareal til høner og levekylinger.

DOKUMENTATION OG KONTROL

Dokumentation og kontrol er en vigtig del af at sikre troværdigheden i den økologiske produktion. For økologisk ægproduktion betyder det, at en række forhold skal registreres, indberettes eller fremvises, når økologikontrolløren kommer.

	Nettoareal	Flokstørrelse, max	Udeareal pr. dyr, min
Lægge- og avlshøner	6 dyr/m ²	3.000	4 m ²
Levekylinger	Højst 21 kg levende vægt pr. m ²	10.000	1 m ²

Husk at

- Husdyrholdet skal være registreret/opdateret i CHR. Se: landbrugsindberetning.dk
- Du skal indsende oplysninger om bedriften i økologiskemaet hvert år i perioden februar til april
- Ændringer på bedriften indberettes løbende

DYREVELLFÆRD

I den økologiske ægproduktion bliver der stillet særlige krav til dyrevelfærden

- Dødeligheden må ikke overstige 1,2 pct. pr. md
- Der er regler for andelen af pillede høner
- Kannibalisme må ikke forekomme
- Der må maks. være 20 ppm ammoniak i stalden

MEDICIN- OG HUSDYRLOGBOG

- Alle behandlinger og indgreb i flokken skal føres i en husdyr-/medicinlogbog
- Vaccinationsplaner fra dyrlægen skal opbevares
- Registrering af tilgang, afgang og døde dyr for hver flok skal fremgå af logbogen
- Adgang til udeareal, foldskifte og tomgangsperiode skal fremgå af logbogen

Foto: Karen Munk Nielsen

Kom godt i gang med økologisk slagtekyllingeproduktion

TOMMELFINGERREGLER

Det første skridt er at lave en langsigtet plan, der tager højde for, at:

- Stald og inventar skal klargøres grundigt, inden kyllingerne ankommer
- Der skal tildeles ekstra foder på papir de første fem dage
- Evt. dødsårsager og forbrug af vand og foder skal registreres de første fem dage
- Kyllingerne skal tilses mindst to gange om dagen. Drikkenipler, temperatur og luftfugtighed tilpasses kyllingernes vækst, og vandspild minimeres. Strøelsen skal holdes tør. Fugtige pletter repareres med ekstra strøelse, der er lagt klar i huset
- Kyllingernes vækst følges via enkeltdyrsvejning. Anvend fortyndingsfoder/hel hvede, så kyllingerne ikke bliver for store inden slagtning. Undgå fjerpilning anvend mineraltilskudssten. Hold øje med gødningsklatter – er kyllingernes fordøjelse OK?
- Kyllingerne skal have adgang til udearealet, når deres fjerdragt tillader det
- Biosikkerheden skal holdes høj – dvs. der skal aktivt forebygges mod smitte. Smitte kan sidde på hænder, tøj, fodtøj, redskaber, strøelse og foder og på den måde komme ind til kyllingerne, hvis der ikke tages de nødvendige forholdsregler

UDEAREALET

Vigtigste punkter for et godt udeareal er:

- Beplantning tæt på kyllingehuset
- Varieret plantevalg
- Veldrænet område foran udgangen
- Et godt rævesikret hegn

For at lykkes med en bæredygtig produktion af økologiske kyllinger, er det afgørende, at landmanden optimerer alle forhold, herunder klargøring af stald, fodring, udearealer, hygiejne, dyrevelfærd og slagte kvalitet.

Udearealet kan tilplantes med eksempelvis korridorer/ rækker af popler. I korridorerne mellem poplerne er der mulighed for, at bundvegetationen kan etablere sig. Denne indretning giver en god variation, idet træerne giver skygge, læ og skjul og bundvegetationen tjener som kamuflage og fourageringsemner.

FODERLEVERING

Ved foderlevering er det vigtigt at kontrollere følgende:

- Foderets lugt
- Udseende
- Struktur
- Er der en lusseprøve med ved foderlevering?
- Udtag egen foderprøve af det leverede foder

Foto: Maja Bakke

Foto: Maja Bakke

Regler for økologisk slagtekyllingeproduktion

HOVEDREGLERNE FOR ØKOLOGISK SLAGTEKYLLINGEPRODUKTION SKAL SIKRE:

- Adgang til attraktive udearealer med vegetation, skygge, ly og læ
- Sikre høj dyrevelfærd og lav dødelig i flokken
- Langsamt voksende kyllinger
- Adgang til økologisk grovfoder fra kyllingerne er tre dage gamle
- Ingen genmodificerede input – undtagen medicin

VÆKST OG SLAGTEALDER

Kyllinger skal være økologiske eller under 3 dage gamle ved indsættelse i det økologiske system. Hvis der indsættes ikke-økologiske kyllinger af langsomt voksende race, skal de være min. 70 dage inden slagtning. Dyr af ikke langsomt voksende race skal være min. 81 dage inden slagtning. Den daglige tilvækst for langsomt voksende kyllinger må maksimalt være 38 g / dag som gns. over tre på hinanden følgende hold.

FODER

- 30 pct. af foderet skal være fra egen bedrift eller fra Danmark.
- Indtil den 31. december 2026 må der anvendes fem pct. konventionelt proteinfoder til unge dyr, herunder slagtekyllinger.
- Foderet må kun indeholde mineralske fodermidler og fodertilægsstoffer, som fremgår af bilag 3 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#)

STALDE

- Der skal være vinduer og tilstrækkeligt med dagslys i stalden (20 lux i 80 pct. af staldens nettoareal)

- Mindst 1/3 af staldens gulvareal skal kunne anvendes som støvbadningsareal. Det skal være dækket af tør og porøs strøelse af sand, jord, halm eller lign.
- Ind- og udgangshuller, der tilsammen er mindst fire m lange pr. 100 m² staldareal
- Der skal være en natlig hvileperiode uden kunstigt lys på minimum otte timer
- Der skal være mindst fem cm siddepind eller mindst 25 cm² hævede platforme pr. kylling

UDEAREALER

Udearealer til fjerkræ kan anvendes indenfor de første 12 mdr. fra omlægning til økologisk drift. Du skal fremvise en foderplan, hvori græs indgår med maks. 20 pct. af foderrationen (regler for proteinafgrøder i første omlægningsår)

- Udearealet skal overvejende være dækket af træer, buske eller bundvegetation
- Tomgangsperioden mellem to hold skal være på mindst to uger

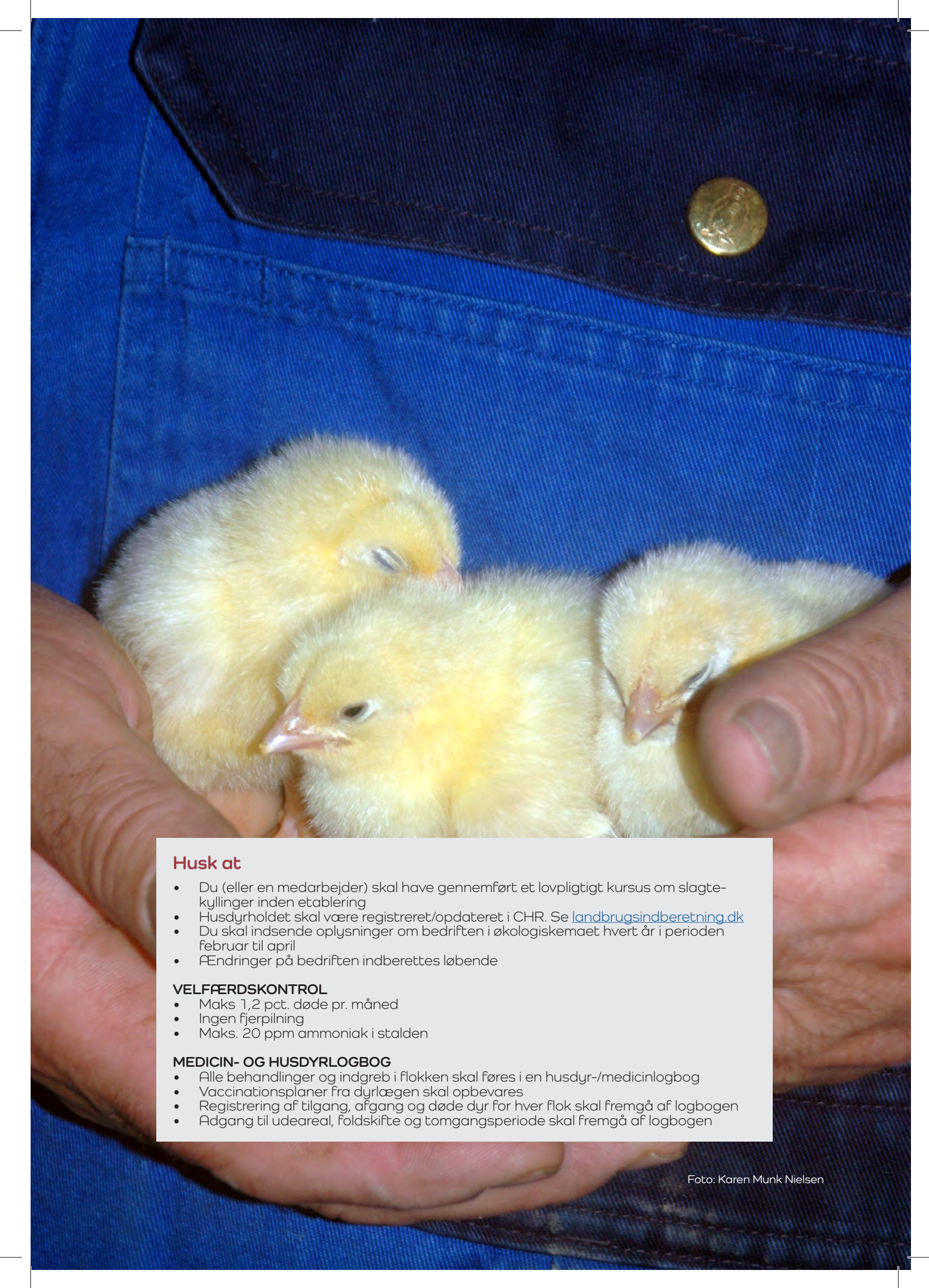
FLOKSTØRRELSE OG AREALKRAV

Kyllingestalde må maks. være 1.600 m² pr. hus. Tabellen herunder viser arealkrav, maks. flokstørrelse, min. udeareal til slagtekyllinger i faste og mobile huse.

DOKUMENTATION OG KONTROL

Dokumentation og kontrol er en vigtig del af at sikre troværdigheden i den økologiske produktion. For økologisk produktion af slagtekyllinger betyder det, at en række forhold skal registreres, indberettes eller fremvises, når økologikontrolløren kommer.

	Nettoareal	Flokstørrelse, max	Udeareal pr. dyr, min
Faste huse	Højst 21 kg levende vægt pr. m ²	4.800	4 m ²
Mobile huse; under 150 kvm, og som flyttes mellem hvert hold	Højst 30 kg levende vægt pr. m ²	4.800	2,5 m ²

A close-up photograph showing three small, fluffy yellow chicks being held gently in a person's hands. The background is a blue fabric, possibly a pocket, with a gold-colored button visible. The chicks are positioned in the center of the frame, with one chick in the foreground and two slightly behind it.

Husk at

- Du (eller en medarbejder) skal have gennemført et lovpligtigt kursus om slagtekyllinger inden etablering
- Husdyrholdet skal være registreret/opdateret i CHR. Se landbrugsindberetning.dk
- Du skal indsende oplysninger om bedriften i økologiskemaet hvert år i perioden februar til april
- Ændringer på bedriften indberettes løbende

VELFÆRDSKONTROL

- Maks 1,2 pct. døde pr. måned
- Ingen fjerpilning
- Maks. 20 ppm ammoniak i stalden

MEDICIN- OG HUSDYRLOGBOG

- Alle behandlinger og indgreb i flokken skal føres i en husdyr-/medicinlogbog
- Vaccinationsplaner fra dyrlægen skal opbevares
- Registrering af tilgang, afgang og døde dyr for hver flok skal fremgå af logbogen
- Adgang til udeareal, foldskifte og tomgangsperiode skal fremgå af logbogen

Foto: Karen Munk Nielsen

Foto: Linda Duve

Kom godt i gang med økologisk ammekoproduktion

TOMMELFINGERREGLER

Det første skridt er at lave en langsigtet plan, der tager højde for:

- Stabil og rigelig produktion af økologisk foder
- Areal til afgræsning og plan for sædskifte
- Kælvnings- og insemineringsstrategi
- Sunde og robuste dyr
- Afsætning af slagtedyr

UDEAREALET

Økologisk ammekoproduktion skal have fokus på egenproduceret foder – primært græs

- Dyrk så vidt muligt det nødvendige protein på ejendommen og begræns indkøb
- Indkøb altid nødvendigt supplement af mineraler og vitaminer
- Strategien for egenproduktion af foder skal passe til besætningens størrelse og gøre bedriften robust overfor udsving i udbytter
- Kløvergræs og vedvarende græsarealer er grundstammen i en økologisk foderration. Hertil kommer fordelene ved at dyrke økologisk korn til slutfedning af slagtedyr

STRATEGI FOR AFGRÆSNING

Ammekoproduktion baserer en stor del af foderforsyningen på afgræsning. Det er derfor vigtigt at planlægge og følge op på græsudbuddet gennem sommeren

- Planlæg afgræsningssæsonen – herunder slæt og belægning af folde i forhold til forventet græsvækst og dyrenes behov
- Hold løbende øje med græsmarkerne og udbuddet af græs
- Hold øje med muligheder for at opnå en aflønning for afgræsning og naturpleje – herunder af offentlige økologiske arealer

KÆLVNINGS- OG INSEMINERINGSSTRATEGI

Den vigtigste indtægt for ammekobesætningen er salg af slagtedyr. Det er derfor vigtigt at vælge en race eller krydsningskombination, som passer til mulighederne på ejendommen

- Afklar muligheder for inseminering, som giver adgang til den bedste genetik
- Ved naturlig bedækning med foldtyr bør der vælges en tyr med god genetik og temperament

- Lav en klar plan for, hvornår på året kælvningerne skal ligge
- Brug veldefinerede principper for rekruttering af kvier

SUNDE OG ROBUSTE DYR

Sunde dyr med høj velfærd er en kerneværdi i økologisk græs-baseret kødproduktion

- Vær bevidst om risikoen for græstetani hos ammekøerne ved mangel på magnesium
- Behandling og forbrug af antibiotika bør styres i en tæt dialog med besætningens dyrlæge
- Sørg for en vinteropstaldning, der tilgodeser dyrenes behov for plads, ly, læ og tørt leje
- Kælvning sker med fordel i enkeltboks

FOREBYGGELSE AF PARASITTER

Leverikter og parasitter er de hyppigste problemfelter hos ammekøer og deres kalve. Det gælder især, fordi ammekvæg tit laver naturpleje i områder med våde enge eller vandområder.

- Følg tilbagemeldinger om leverikter fra slagteriet og sørg for, at dyrene ikke græsser kritiske våde zoner
- Før tæt tilsyn og reager, hvis kalve/ køer viser tegn på løbetarmorm eller lungeorm (diarré / hosten)

AFSÆTNING AF SLAGTEDYR

Afregningsprisen for slagtedyrene er afgørende for økonomien i en økologisk kødproduktion. Vær derfor sikker på afsætningen og udnyt differentieringerne i slagteriernes notering.

- Tilpas slagtingerne i forhold til slagteriernes sæsonstillæg
- Sørg for slutfedning, som sikrer høj afregning per kg slagtekrop
- Sørg for at ramme slagteriernes behov i forhold til slagtealder og - vægt
- Undersøg muligheder for privat afsætning

Regler for økologisk ammekoproduktion

HOVEDREGLERNE FOR ØKOLOGISK AMMEKO-PRODUKTION SKAL SIKRE:

- Adgang til afgræsning fra 15. april til 1. november
- Adgang til tør og trækfri vinteropstaldning med bekvem liggeplads
- Høj dyrevelfærd og rettidig behandling af syge dyr
- Ingen gmo input – undtagen medicin
- Alle økologiske slagtedyr skal være født og have levet hele deres liv i en økologisk besætning*

FODER OG TILSÆTNINGSSTOFFER

I omlægningsperioden kan foderrationen indeholde omlægningsafgrøder, og det er vigtigt at have overblik over afgrøderne og afgræsningsarealernes økologiske status. Rationen skal til alle besætningsgrupper bestå af mindst 60 pct. grovfoder (tørstof-basis). Derudover må rationen indeholde mineralske fodermidler og tilsætningsstoffer, som fremgår af bilag 3 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).

MEDICIN OG BEHANDLING

Det er ikke tilladt at opbevare eller bruge veterinær medicin til andre dyr end dem, dyrlægen har anført på emballagen. Eventuelle rester af medicin efter gennemført behandling skal fjernes fra bedriften.

Har dyret mere end tre behandlinger med veterinære lægemidler inden for 12 måneder, mister det sin økologiske status og skal omlægges igen. Vaccination, bedøvelse, behandling mod parasitter eller fluer tæller ikke med som behandlinger.

Ikke receptpligtige produkter som for eksempel elektrolytter må kun bruges, hvis de overholder reglerne til økologisk fodring.

Landmanden må ikke selv efterbehandle dyr ældre end seks måneder med antibiotika*.

OPSTALDNING

- Kødkvæg på stald skal have adgang til en stationær kobørste – en per 50 dyr*
- 50 pct. af den strøhalm, der anvendes, skal være økologisk*

*) Reglerne tager udgangspunkt i de supplerende krav i [Brancheanbefalinger for økologiske kreaturer](#).

DOKUMENTATION OG KONTROL

Dokumentation og kontrol er vigtige elementer i en troværdig økologisk produktion. For økologisk ammekoproduktion betyder det, at en række forhold skal registreres, indberettes eller fremvises ved økologikontrol.

Foto: Camilla Kramer

Foto: Camilla Kramer

Husk at

- Husdyrholdet skal være registreret og hele tiden opdateret i CHR
Se landbrugsindberetning.dk
- Der skal indsendes oplysninger om bedriften i økologiskemaet hvert år i februar til april
- Ændringer på bedriften skal indberettes løbende i økologiskemaet.

MEDICIN- OG HUSDYRLOGBOG

- Alle behandlinger og indgreb samt eventuelle genomlægningsdatoer skal noteres i logbogen
- Dobbelt tilbageholdelsestid ved behandling med medicin skal fremgå
- Besætningslisten (fra CHR) og foderplaner indgår i den samlede husdyrlogbog
- Alle ud- og indbindingsdatoer for alle dyr noteres - inklusiv eventuelle græsningsaftaler
- Enkeltdyr, der holdes på stald i græsnings sæsonen, noteres i logbogen med årsag

Foto: Jesper Truelsen

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Hvad er et omlægningstjek?

Innovationscenter for Økologisk Landbrugs omlægningstjek er en gennemgang af bedriftens fysiske rammer og marker for at afdække muligheder og barrierer i forhold til den økologiske produktionsform og beskrive overordnede løsningsforslag i den forbindelse. Det er derfor vigtigt, at man ved besøget kommer rundt på bedriftens marker og i staldene for at få et samlet indtryk af forholdene.

På omlægningstjekket kan beregninger på produktionsforhold og tilskudsmuligheder ved økologisk drift skitseres. Samtidig kan et økologisk bæredygtigt sædskifte samt gødningsforhold på bedriften drøftes. Målet er at afklare nuværende produktionsforhold på bedriften og nødvendige tiltag ved omlægning til økologi.

Der kan være mange faglige og praktiske problemstillinger og spørgsmål, som det kan være en fordel at vende med en økologikonsulent ved et omlægningstjek. Der kan skitseres en tidsplan for det videre forløb i omlægningsprocessen med vægt på de mange deadlines og praktiske forhold, der skal tages højde for i økologificering og i selve omlægningen. Det hele rundes af med en opsummering af bedriftens egnethed til omlægning til økologisk jordbrug.

Øvrige ydelser

Det gratis omlægningstjek omfatter forberedelse til besøget, selve besøget, samt et opfølgende referat. Det omfatter en snak om markedsituationen, et groft overslag over økonomien efter en omlægning, men ikke specifikke mark- gødningsplaner, foderplaner eller en egentlig økonomiberegning.

Kontakt

Jens Peter Hermansen
Innovationscenter for Økologisk Landbrug
Mail: jeph@icoel.dk
Tlf. 61 97 49 10

**Innovationscenter
for Økologisk Landbrug**

**Finansieret af
Den Europæiske Union**
NextGenerationEU

Fonden for **økologisk landbrug**

Regler for økologisk planteavl

Foto: Frank Oudshoorn

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

JANUAR 2025

Regler for økologisk planteavl

Det følgende giver i kort form overblik over de vigtigste regler inden for økologisk planteavl. Oversigten samler EU-regler og Brancheanbefalinger og på en efterfølgende side kan du se eksempler på omlægningsforløb.

En fuldstændig oversigt over EU-regler findes i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#). Se [lbst.dk/okologi](#).

OMLÆGNING

- Anmodning om certificering og anmeldelse af omlægning af nye arealer kan ske året rundt og på alle datoer. Arealerne kan tidligst påbegynde omlægning, når Styrelsen har modtaget anmeldelsen.
- Hele bedriften skal have påbegyndt omlægning til økologisk produktion inden for to år. Hvis dette ikke ønskes, anmeldes det som samtidig drift af en ikke-økologisk produktionsenhed.

UNDTAGELSER FOR AFGRØDER TIL FODER OG AFGRÆSNING

- Proteinafgrøder, der høstes i første omlægningsår (0-12 måneder efter, jorden er påbegyndt omlægning), kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. til egne dyr på bedriften. Enårige proteinafgrøder (bælgsæd) som ærter, hestebønner, lupin eller blandinger af korn og bælgsæd skal sås efter omlægningen.

- Flerårige afgrøder som kløvergræs og lucerne kan være etableret inden omlægning. 20 pct. af foderrationen beregnes pr. dyr pr. år undtagen for bedrifter, der er omfattet af [Brancheanbefalinger for økologiske kreaturer](#) (økologiske mælkeproducenter og kødkvægsproducenter). De 20 pct. beregnes derunder pr. dyr pr. dag. Desuden skal græsmarker på bedriften omfattet af brancheanbefalingerne være påbegyndt omlægning senest 23. april 2025 i høståret.
- Omlægningsafgrøder høstet i andet omlægningsår fra egen bedrift kan indgå med op til 100 pct. i en økologisk foderration. Indkøbte omlægningsafgrøder kan indgå med op til 25 pct. i en økologisk foderration. Indkøbte omlægningsafgrøder og foder fra egne førsteårsmarker må tilsammen kun udgøre 25 pct. af den samlede foderration til økologiske dyr.
- Økologiske grise eller fjerkræ kan bruge græsmarker i første omlægningsår (0-12 måneder, efter jorden er påbegyndt omlægning) som udeareal. Det skal fremgå af en foderplan, at græsset ikke udgør mere end 20 pct. af den samlede foderration på årsbasis.

Afgrødetyper til foder	Konventionel afgrøde *)	Omlægningsafgrøde	Økologisk afgrøde
Etårige afgrøder (korn, majs, roer, grønsager m.m.).	Afgrøden er sået før påbegyndt omlægning, eller afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter jorden er påbegyndt omlægning *).	Afgrøden er sået efter påbegyndt omlægning, og afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden er sået mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.
Græs/permanent græs (inkl. kløvergræs, frøgræs, kløverfrø, lucerne).	Afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning *)	Afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden høstes mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.
Flerårige afgrøder (frugt og bær, pyntegrønt).	Afgrøden høstes mindre end 36 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.		Afgrøden høstes mindst 36 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.

*) Se dog undtagelse for proteinafgrøder til foder ("20 pct.-regel")

- Økologiske får, geder og kødkvæg (fra bedrifter, som ikke er omfattet af Brancheanbefalinger for økologiske kreaturer) kan afgræsse græsmarker i første omlægningsår i en periode, der svarer til 20 pct. af foderrationen på årsbasis (ca. to måneder).
- Malkekvæg og kødkvæg fra bedrifter, der er omfattet af Brancheanbefalinger for økologiske kreaturer, kan som udgangspunkt ikke afgræsse omdriftsgræsmarker i første omlægningsår, fordi 20 pct.-reglen beregnes pr. dag. De kan dog afgræsse ekstensive, permanente græsmarker i første omlægningsår i en periode, der svarer til 20 pct. af foderrationen på årsbasis (ca. 2 mdr.).

SÅSFÆD OG PLANTEMATERIALE

- Der skal bruges økologisk fremavlet udsæd af passende sorter. Hvis det ikke er tilgængeligt, kan der bruges udsæd med omlægningsstatus. Hvis der ikke kan fremskaffes økologisk udsæd/omlægningsudsæd, kan der bruges konventionel, ubejdset udsæd efter ansøgning i organicxseeds.
- Der er forbud mod genetisk modificerede planter.
- Udplantningsplanter skal være økologisk fremdrevne/fremavlede, inkl. juletræer.
- Der må ikke være parallelavl. Det vil sige, at der ikke må dyrkes samme planteart på en økologisk mark/enhed og på en ikke-økologisk mark/enhed. Hvis alle marker er påbegyndt omlægning, er der ikke risiko for parallelavl. F.eks. er vinterbyg og vårbyg samme art. Slæt ifm. permanente græsmarker giver særlige problemer.

SE DEN ØKOLOGISKE FRØDATABASE

[Se den økologiske frødatabase OrganicXSeeds.](#)

GØDNING

- Der må maks. bruges en mængde gødning, der svarer til 170 kg total N/ha. Der må bruges ikke-økologisk gødning fra bilag 2 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#) op til dokumenteret behov.
- Det er ikke tilladt at bruge kunstgødning, men der kan bruges visse ikke-kvælstofholdige gødningstyper, f.eks. patentkali, svovl, mikrø-næringsstoffer, kalk. De tilladte gødningstyper

fremgår af bilag 2 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion, og betingelser for anvendelse fremgår af bilag 2.1.

- Der må f.eks. ikke bruges gylle, som er forsuret med svovlsyre eller kommunalt slam på økologiske arealer.
- Kartoffelsaft, saft fra grønpiller, frugtsaft, vinasse og lign. er tilladt som ikke-økologisk gødning, hvis det kun er tilsat lovligt tilsætningsstoffer (konservering med svovlsyre er f.eks. ikke tilladt).
- Ved brug af ikke-økologisk gødning er der krav om dokumentation af, hvorfor det ikke er muligt at skaffe en tilstrækkelig mængde økologisk gødning på bedriften samt en skriftlig erklæring om, hvad man har gjort for at finde økologisk gødning.
- Det er ikke tilladt at bruge pesticider og kemiske bejdsemidler.
- Harmonikrav og fosforregulering for økologiske bedrifter følger de generelle regler. Den generelle N-kvote for bedriften må ikke overskrides.
- Bedrifter med femårigt tilsagn om økologisk arealtilskud og bedrifter, der søger bioordningen økologisk arealstøtte kan vælge et N-loft på enten 107 kg udnyttet N/ha harmoniareal (basistilskud) eller 65 kg udnyttet N/ha harmoniareal (N-tillæg til basistilskuddet). Bemærk, at kvoten kan blive reduceret for eftervirkning af pligtige eftergrøder.

SÆDSKIFTEKRAV

- På alle økologiske bedrifter er der krav om bælgafgrøder på mindst 20 pct. af bedriftens omdriftsareal og kulstoflagrende afgrøder på mindst 50 pct. af bedriftens samlede økologiske areal. I bilag 11 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#) findes en liste over alle hovedafgrøder, og med oplysninger ift. sædskiftekravene.
- Efterafgrøder, udlæg og mellemafgrøder – både pligtige og frivillige – kan også opfylde sædskiftekravene.

PLANTELOGBOG

- Gødning, plantebeskyttelsesmidler og høstet afgrøde skal registreres i en logbog for hver enkelt mark. For gødning skal dato for udbringning, gødningstype, status og mængde (tons) fremgå. For plantebeskyttelsesmidler skrives

dato, navn, metode og årsag til anvendelse. Ved høst oplyses afgrøde, høstmåned, en skønnet mængde og økologisk status. F.eks. skal hvert slæt græs registreres med et skønnet udbytte. Dokumentation for modtaget/afsat gødning skal også altid findes på bedriften (skema B1).

SKEL OG ADSKILLELSE AF PRODUKTER

- Der skal være tydelige fysiske skel mellem økologiske og ikke-økologiske arealer, så der ikke kan ske sammenblanding eller forurening af afgrøder.
- Maskiner og udstyr, der bliver brugt til ikke-økologiske afgrøder, skal rengøres inden brug i en økologisk afgrøde. Der skal redegøres for relevante rengøringsprocedurer ved kontrol.

VÆR OPMÆRKSOM PÅ

- At Styrelsen certificerer bedriften og kontrollerer den mindst en gang om året.
- At du skal indsende årlig indberetning om bedriften hvert år i økologiskemaet senest, i 2025 d. 23. april.

- Alle væsentlige ændringer indberettes året rundt i økologiskemaet.
- Økologer skal kunne dokumentere, at de har brugt den rigtige såsæd – og at den ikke er genetisk modificeret (GMO-fri).
- At du ikke har gødningsrester eller ikke-tilladte kemikalier stående, når alle arealer på bedriften er påbegyndt omlægning.
- At økologer skal have en ajourført markgødningsplan uanset bedriftens og husdyrholdets størrelse.
- At økologer, der importerer husdyrgødning, skal være tilmeldt gødningsregistret..
- At du kan søge tilskud til økologisk dyrkede arealer hvert år i fællesskemaet, i 2025 senest 23. april. Se: lbst.dk/tilskudsguide
- At gødningsbetingelserne for økologisk arealstøtte (65 eller 107 kg udnyttet N) gælder for hele bedriftens harmoniareal, uanset om markerne drives økologisk eller ej.

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Sven Hermansen
Chefkonsulent
sher@icoel.dk
Tlf. +45 29 31 46 43

Administration af reglerne

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vand- og miljø administrerer reglerne. Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

EKSEMPEL PÅ OMLÆGNING TIL ØKOLOGISK PLANTEPRODUKTION 1. JANUAR 2025

	01.01.2025	01.01.2026	01.01.2027	Høst 2027
Salg af afgrøder	Konventionel pris ved salg af afgrøder	Omlægningspris ved salg af afgrøder		Økologisk pris ved salg af afgrøder
Afgrøder til foder	Start omlægning. Alle økologiregler skal overholdes, men der må gerne være sået en konventionel afgrøde på arealet. Proteinafgrøder, der sås/høstes efter 1. januar, kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. til egne dyr på bedriften.	Afgrøder, der høstes efter 1. januar, kan bruges/sælges som omlægningsfoder. Til egne dyr på bedriften med op til 100 pct. af foderrationen. På andre bedrifter med op til 25 pct. af foderrationen.	Græs og kløver, der høstes efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologisk.	En-årige afgrøder, der er sået efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologiske.
Ansøgning og indberetning	Ansøgning om certificering 1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår	
	Februar - april Ansøgning om økologitilskud i Fællesskema. Årlig indberetning om økologi i Økologiskema.	December (eller senere) Økologitilskud udbetales.		

EKSEMPEL PÅ OMLÆGNING TIL ØKOLOGISK PLANTEPRODUKTION 1. AUGUST 2025

	01.08.2025	01.08.2026	01.08.2027	Høst 2028
Salg af afgrøder	Konventionel pris ved salg af afgrøder	Omlægningspris ved salg af afgrøder		Økologisk pris ved salg af afgrøder
Afgrøder til foder	Start omlægning. Alle økologiregler skal overholdes, men der må gerne være sået en konventionel afgrøde på arealet. Proteinafgrøder, der sås/høstes efter 1. august, kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. til egne dyr på bedriften.	Afgrøder, der høstes efter 1. august, kan bruges/sælges som omlægningsfoder. Til egne dyr på bedriften med op til 100 pct. af foderrationen. På andre bedrifter med op til 25 pct. af foderrationen.	Græs og kløver, der høstes efter 1. august, kan bruges/sælges som økologisk.	En-årige afgrøder, der er sået efter 1. august, kan bruges/sælges som økologiske.
Ansøgning og indberetning	Ansøgning om certificering	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår 1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår 1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår		
		Februar - april Ansøgning om økologitilskud i Fællesskema. Årlig indberetning om økologi i Økologiskema.	December (eller senere) Økologitilskud udbetales.	

Gødning ved omlægning til økologisk produktion

Foto: Casper Laursen

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

JANUAR 2025

Regler for gødning ved omlægning til økologisk produktion

Når en bedrift begynder omlægning til økologi, kommer der flere forskellige regelsæt for gødsning oveni eller i stedet for de generelle regler, der gælder for alle bedrifter.

De nye regler gælder fra forskellige tidspunkter afhængigt af tidspunktet for omlægning og af bedriftstype. I overgangsperioden fra konventionel til økologisk drift skal der derfor ekstra beregninger eller registreringer til for at dokumentere over for økologikontrollen, at de økologiske gødningsregler overholdes. Det er altid mest begrænsende loft/betingelse, der gælder. Det kan være det økologiske regelsæt, men i mange tilfælde også generelle kvælstof- eller fosforarealkrav.

EU ØKOLOGIREGLER

Økologireglerne gælder fra den dato, de enkelte marker påbegynder omlægning. Det skal dokumenteres i planteløgbogen/gødningsplanen, at bedriften/marken overholder grænsen på 170 kg total N pr. ha. Hvis der importeres konventionel gødning,

skal gødningsbehovet dokumenteres, f.eks. ved en kvoteberegning og ved at udfylde erklæring ved behov for ikke-biologisk gødning. Det gælder også, hvis der afsættes gødning til biogas.

Bedriften skal også kunne dokumentere et varieret sædskifte med efterafgrøder og kvælstoffikserende afgrøder. Bælgafrøder (bælgsæd eller kløvergræs, inkl. mellem og efterafgrøder) skal udgøre mindst 20 pct. af omdriftsarealet, og kulstoflagrende afgrøder, mellem- eller efterafgrøder skal udgøre mindst 50 pct. af det indberettede økologiske areal. Den konventionelle gødning, som kan bruges i økologisk produktion, må kun omfatte og indeholde de tilladte gødningsstoffer og jordforbedringsmidler, der er nævnt i bilag 2. 1 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#)

Regler	Betingelse/loft og enheder for beregning	Startdato/periode
EU økologiregler for den samlede tilladte gødningsmængde.	170 kg total N i gns. pr. ha.	Fra markens omlægningsdato.
EU økologiregler for import af konventionel gødning.	Tilladte midler fra bilag 2 op til dokumenteret behov. Behovet dokumenteres som anvist i bilag 2. 1.	Fra markens omlægningsdato.
Økologisk arealstøtte - basistilskud (1200 kr. pr. ha).	107 kg udnyttet N i gns. pr. ha på hele bedriften - både konventionel og økologisk gødning.	Planperioden, som udløber 31. juli i ansøgningsåret.
Økologisk arealstøtte med tillæg til nedsat N (1200+650 kr. pr. ha).	65 kg udnyttet N i gns. pr. ha på hele bedriften - både konventionel og økologisk gødning.	Planperioden, som udløber 31. juli i ansøgningsåret.
Brancheanbefalinger for kvæg og gris for import af konventionel husdyrgødning.	43 kg udnyttet N i gns. pr. ha i ubehandlet konventionel husdyrgødning, dog 65 kg udnyttet N i gns. pr. ha i konventionel husdyrgødning via biogas.	Fra kvæg- eller grisebesætningens omlægningsdato og for bedrifter, der leverer foder til disse.

Tabel 1: Oversigt over regler, der kommer oven i eller i stedet for generelle regler

ØKOLOGISK AREALSTØTTE

Bedriften skal overholde det valgte gødningsniveau for økologisk arealstøtte fra den planperiode (1. august - 31. juli), som udløber i ansøgningsåret (kalenderår). Gødningsbetingelsen gælder for hele bedriftens harmoniareal – også selv om der ikke søges økologisk arealstøtte til alle marker, eller hvis enkelte marker omlægges senere.

Betingelsen om 107 kg N/ha gælder kun for bedrifter, som er tilmeldt gødningsregistret. For 65 kg N/ha ved tillæg til reduceret N er det et krav, at bedriften er tilmeldt Registreret for Gødningsregnskab. Det er altid den laveste N-kvote, der sætter begrænsningen for gødningsforbruget, og som kan blive reduceret yderligere for eftervirkning af pligtige efterafgrøder eller eventuelt manglende pligtige efterafgrøder. I visse tilfælde kan den generelle N-kvote være lavere end N-kvoten for tilskudsforpligtelsen, f.eks. ved mange bælgplanter på bedriften. Fosforarealkravet kan også være det mest begrænsende.

BRANCHEANBEFALINGER FOR ØKOLOGISKE KVÆG- OG GRISEBEDRIFTER

Når kvæg- eller grisebesætningen begynder omlægning til økologi, eller hvis du sælger foder til andre økologiske bedrifter, som er omfattet af brancheanbefalinger, gælder de skærpede regler for import af ikke-økologisk husdyrgødning på din bedrift.

1. Der kan maksimalt anvendes uafgasset ikke-økologisk husdyrgødning svarende til 43 kg udnyttet N pr. ha.

2. Dog kan der anvendes op til 65 kg udnyttet N pr. ha. fra ikke-økologisk husdyrgødning, såfremt mindst 22 kg N heraf kommer ind via biomasse fra et biogasanlæg. Uanset dette punkt kan der altid tages samme mængde N tilbage fra biogasanlægget, som modtager eventuelt, må have afleveret i form af økologisk biomasse eller husdyrgødning. Denne mængde N indgår ikke i opgørelsen over modtaget ikke-økologisk husdyrgødning.
3. Hvis der anvendes korn/foder dyrket i Danmark – uanset eventuelle mellemled – finder samme krav anvendelse for hele bedriften der dyrker afgrøden. Dette dokumenteres via faktura eller en tro og love-erklæring.

GØDNINGENS ØKOLOGISTATUS VED OMLÆGNING TIL ØKOLOGISK DRIFT

Vær opmærksom på, at gødningen fra bedriftens husdyrhold i omlægningsperioden kan have økologisk status på egen bedrift, men konventionel status, hvis det afsættes til en nabo. Når bedriften og markerne påbegynder omlægning, kan gødning fra bedriftens egen besætning regnes som økologisk i de første to år, selvom besætningen ikke er påbegyndt omlægning. Det gælder, når det udbringes på bedriftens egne marker, som er under omlægning. Er der købt eller forpagtet økologiske marker, så skal gødningen fra dyr, der ikke er påbegyndt omlægning regnes som konventionel på disse marker. Fra den dato, besætningen påbegynder omlægning kan gødningen regnes som økologisk – også hvis det afsættes til en anden bedrift.

Foto: Casper Laursen

LOGBOG FOR PLANTEAVL

Dokumentation for økologisk planteavl består af et regnskab med bilag på køb og salg af produkter, samt en logbog over alle aktiviteter på markerne. Regnskab og logbog skal altid være ajourførte og tilgængelige ved et økologikontrol besøg.

Logbogen skal for hver enkelt mark indeholde oplysninger om:

1. Gødningsforbrug (type, mængde, dato for udbringning, dokumentation af behov og økologisk/ikke-økologisk)
2. Brug af plantebeskyttelsesmidler (sprøjtejournal – dato, middel, behandlingsmetode og årsag – dvs. din vurdering af "akut fare for afgrøden")
3. Høst af afgrøder (afgrøde, måned, mængde og økologisk status (konventionel/omlægning/økologisk))

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Sven Hermansen
Chefkonsulent
sher@icoel.dk
Tlf. +45 29 31 46 43

Administration af reglerne

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø administrerer reglerne. Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Regler for økologisk kvægbrug

Foto: Linda Duve

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

FEBRUAR 2025

Regler for økologisk kvægbrug

Det følgende giver i kort form overblik over de vigtigste regler inden for økologisk kvægbrug. Oversigten samler EU-regler, Brancheanbefalinger og Hjertemærkeordning.

En fuldstændig oversigt over EU-regler findes i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#). Se [lbst.dk/okologi](#).

OMLÆGNING

- Anmodning om certificering og anmeldelse af omlægning kan ske året rundt og på alle datoer. Dyr/arealer kan tidligst påbegynde omlægning, når Styrelsen har modtaget anmeldelsen.
- Hele bedriften skal have påbegyndt omlægning til økologisk produktion inden for to år. Hvis dette ikke ønskes, anmeldes det som samtidig drift af en ikke-økologisk produktionsenhed.
- Dyrehold udelukkende til eget forbrug behøver du ikke omlægge til økologi.
- Omlægningstid for mælk er seks måneder ved overgang til økologisk produktion.
- Omlægningstid for kvæg er 12 måneder og mindst $\frac{3}{4}$ af dyrets levetid for, at det kan sælges som økologisk kød. For bedrifter, der er omfattet af "Brancheanbefalingen for kreaturer", skal alle dyr være født som økologiske, hvis de skal slagtes som økologiske.
- Ved "24 måneders samtidig omlægning" i kød-kvægbesætninger er omlægningstiden 24 måneder for, at dyrene kan sælges som økologisk kød. Se dog Brancheanbefalinger.

FODER, GROVFODER OG TILSÆTNINGSSTOFFER

- For alt økologisk kvæg inkl. kvæg under omlægning til økologi gælder, at mindst 70 pct. af foderet skal komme fra bedriften selv eller, hvis dette ikke er muligt, være produceret i samarbejde med andre økologiske bedrifter i Danmark.
- En økologisk foderration kan sammensættes af økologiske afgrøder, omlægningsafgrøder og konventionelle proteinafgrøder under særlige forudsætninger.
- Omlægningsafgrøder, som er høstet i andet omlægningsår på egen bedrift, kan indgå med op til 100 pct. i en økologisk foderration. Indkøbte omlægningsafgrøder kan indgå med op til 25 pct. i en økologisk foderration regnet pr. kalenderår (i pct. af tørstof). Bemærk, at indkøbt omlægningsfoder og eget foder fra første omlægningsår tilsammen kun må indgå med 25 pct. af foderrationen.
- Visse proteinafgrøder, der høstes i første omlægningsår (0-12 måneder efter jorden er påbegyndt omlægning), kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. til egne dyr på bedriften. Det kan være ærter, hestebønner, lupin eller blandinger af korn og bælgssæd, samt flerårige foderafgrøder som kløver, græs og lucerne. 20 pct. af foderrationen beregnes pr. dyr pr. år, undtagen for bedrifter, der er omfattet af

Afgrødetyper til foder	Konventionel afgrøde *)	Omlægningsafgrøde	Økologisk afgrøde
Etårige afgrøder (korn, majs, roer, grønsager m.m.)	Afgrøden er sået før påbegyndt omlægning, eller afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden er sået efter påbegyndt omlægning, og afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden er sået mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning
Græs/permanent græs (inkl. kløvergræs, frøgræs, kløverfrø, lucerne)	Afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden høstes mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning

*) Se undtagelse for proteinafgrøder til foder ("20 pct.-regel")

”Brancheanbefalingen for kreaturer”, hvor de 20 pct. beregnes pr. dyr pr. dag.

- Foder fra arealer, hvor der er lejet græsningsret, sidestilles med foder fra egne arealer.
- Foderrationen skal bestå af mindst 60 pct. grovfoder (i pct. af tørstof pr. dyr pr. dag), dog må køer i de første tre måneder efter kælvning tildeles en ration med mindst 50 pct. grovfoder. Kravet om 60 pct. grovfoder er ikke opfyldt, hvis kraftfoder/korn tildeles ad libitum.
- Kalve skal fodres med naturlig mælk i de første 90 dage (mælkefodringsperioden). Evt. mælkeerstatning skal være økologisk og må ikke indeholde kemisk fremstillede bestanddele eller bestanddele af vegetabilsk oprindelse.
- Kalve, der ikke går sammen med en ko i mælkefodringsperioden, skal have tilfredsstillet deres suttebehov f.eks. med en narresut, pattespand eller lign. Der skal være mindst en narresut pr. kalv og sutten skal være tilgængelig mindst 20 min. efter mælketildeling.
- Kalve i mælkefodringsperioden skal have fri adgang til grovfoder og adgang til drikkevand fra fødslen.
- Foderstoffer, der består af eller er fremstillet ved brug af genetisk modificerede organismer (GMO), må ikke anvendes i økologisk produktion. Forbuddet gælder ikke for veterinære lægemidler.
- I mineralblandinger må der bruges op til en pct. ikke-økologiske urter, krydderier og melasse som bindemiddel (beregnes pr. dyr pr. år).
- Foderet må kun indeholde tilladte mineralske fodermidler og fodertilsætningsstoffer som fremgår af bilag 3 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).
- Få organiske syrer er tilladt til ensilering og konservering af foder f.eks. citronsyre, propionsyre og myresyre.

AFGRÆSNING OG AFGRÆSNINGSMARKER

- Fra den 15. april til den 1. november skal alle dyr have adgang til afgræsning, når vejrforholdene og hensyn til jordbunden og dyrene tillader det. Dyrene skal være på afgræsningsarealet mest muligt i løbet af dagen og have mulighed for at æde frisk græs. For lakterende køer vil afgræsningsarealet normalt være stort nok, hvis der er mindst 0,1 til 0,2 ha pr. dyr afhængigt af græssets vækst og kvalitet. Find flere eksempler i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).

- Goldkøer kan evt. afgræsse mindre arealer. Kvier skal gå på græsarealer, der gennem sommerperioden tilpasses deres foderbehov.
- Småkalve kan opstaldes indendørs, indtil de er fire måneder gamle. Kalve i alderen fire til seks måneder skal have adgang til afgræsning i perioden 1. maj til 1. september, når vejrforholdene tillader det.
- Alle dyr, der tages på stald i afgræsningsperioden, skal fremgå af en logbog. Også når det er kort tid ifm. inseminering, dyrlægebesøg eller lignende.
- Afgræsningsarealer skal have økologisk eller omlægningsstatus. Dog kan kreaturer afgræsse græsmarker på egen bedrift i første omlægningsår i en periode, der svarer til 20 pct. af foderrationen på årsbasis (ca. 2 mdr.).
- Malkekvæg og kødkvæg fra bedrifter, der er omfattet af ”Brancheanbefalingerne for økologiske kreaturer”, kan typisk ikke afgræsse omdriftsgræsmarker i første omlægningsår, men kan afgræsse ekstensive, permanente græsmarker i første omlægningsår i en periode, der svarer til 20 pct. af foderrationen på årsbasis (ca. 2 mdr.) Marker med flerårige afgrøder (kløver/græs) skal være påbegyndt omlægning senest ved fællesskemafristen i høståret, hvis afgrøderne skal indgå i den økologiske foderplan.

Foto: Camilla Kramer

OPSTALDNING

- Efter kælvning skal ko og kalv gå uforstyrrede sammen i minimum 12 timer - dog minimum 24 timer på bedrifter omfattet af brancheanbefalingen eller tilmeldt hjertemærkeordning (tre hjerter).
- Kalve må kun opstaldes i enkeltboks i den første leveuge. Husk narresut.
- Alle dyr skal have adgang til et rent liggeareal, der er velforsynet med ren strøelse. Alle dyr skal kunne ligge ned samtidigt, dvs. mindst en sengebås pr. ko.
- De særlige arealkrav til stalde skal overholdes, herunder at mindst halvdelen af det krævede minimumsareal skal være med fast gulv. Bemærk at arealkravet i bekendtgørelsen om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg i visse tilfælde er større end økologikravet.
- Besætninger, der er tilmeldt dyrevelfærdsmærket med to eller tre hjerter, har ekstra regler for opstaldning.
- Efter 1. januar 2024 er det ikke muligt at have økologiske køer i bindestald.

BEHANDLING

- Behandling med veterinær medicin skal føres i logbog og medfører to gange så lang tilbageholdelsestid som i konventionelt kvægbrug. Det er ikke tilladt at opbevare eller bruge veterinær medicin til andre dyr end dem, dyrlægen har anført på emballagen. Eventuelle medicinrester skal fjernes fra bedriften.
- Tilbageholdelsestiden er 48 timer for alle lægemidler, hvor den generelle tilbageholdelsestid er 0. Vacciner er dog undtaget.
- Mere end tre behandlinger med veterinære lægemidler inden for 12 måneder medfører, at dyret skal omlægges på ny. Vacciner, vitaminer, mineraler, bedøvelse og smertelindring ved operation, behandling mod parasitter og fluer, intern patteforsegling og glucosepræparater ved stofskiftelidelser regnes ikke med i de tre behandlinger.
- En behandling defineres som en behandling af et sygdomskompleks med veterinære lægemidler, hvor dyrlægen har stillet diagnosen. Hvis dyret bliver behandlet for samme sygdom/kompleks igen, inden der er gået 14 dage efter behandlingens afslutning, kan det medregnes som én behandling.

- Intern patteforsegling er kun tilladt, hvis dyret i en tidligere goldperiode har haft mastitis, eller hvis der samtidig goldbehandles med antibiotika.
- Ikke-receptpligtige produkter til indvortes brug kan bruges, hvis de overholder reglerne til økologisk fodring (f.eks. visse elektrolytter og calciumpræparater). Se bilag 3 og 5 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).
- Behandling med hormoner er kun tilladt ved konkrete sygdomstilfælde og ikke til at fremkalde eller synkronisere brunst.
- Afhorning af kalve skal søges via Tast selv som en særlig tilladelse for besætningen ifm. omlægning til økologi eller første gang, der afhornes.

HUSDYR- OG MEDICINLOGBOG

- Besætningslisten (fra CHR) og foderplaner indgår i den samlede husdyrlogbog. Foderplaner skal være tilgængelige for hele perioden siden seneste kontrol og det skal fremgå at du på årsbasis overholder grænserne for indkøbt omlægningsfoder, foder fra første års omlægningsmarker, grovfoder og eget/dansk foder.
- Ud- og indbindingsdatoer for alle dyr, evt. græsningsaftaler eller brug af samgræsningsarealer skal fremgå af logbogen.

Foto:Linda Duve

- Enkeltdyr, der holdes på stald i græsningssæsonen, skal altid noteres i logbog eller lign. med en årsag.
- Alle behandlinger og indgreb, samt evt. gennemlægningsdatoer skal noteres, se krav til medicinlogbogen i afsnit 34.7 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).
- Ved køb/salg af økologiske dyr til levebrug skal kopi af logbogen følge med som dokumentation for tidligere behandlinger.

INDKØB AF DYR

- Der skal som udgangspunkt indsættes økologiske dyr ved etablering, fornyelse eller udvidelse af en økologisk besætning. Tjek altid husdyrdatabasen www.OrganicXlivestock.dk og der skal søges om tilladelse til indsættelse af både ikke-økologiske handyr og hundyr.
- Kalve til økologisk stude- eller slagtekalveproduktion skal komme fra økologiske besætninger.
- Der kan efter ansøgning indkøbes op til 10 pct. konventionelle kvier. De 10 pct. beregnes på baggrund af antallet af voksne dyr i besætningen (køer, kvier over 24 mdr. og handyr over ni

mdr.). I særlige tilfælde, f.eks. ved varig udvidelse af besætningen, kan procentsatsen efter ansøgning forhøjes til 40 pct.

- Konventionelle køer kan ikke indkøbes til en økologisk besætning – dyr af bevaringsværdige racer er dog undtaget.
- Konventionelle tyre til avl må efter ansøgning gerne indsættes. Foldtyre, der lejes i korte perioder, kan indsættes uden ansøgning, men ind- og udgang noteres i logbogen.

VÆR OPMÆRKSOM PÅ

- At Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø certificerer bedriften til økologisk produktion og kontrollerer den mindst en gang om året.
- At du skal indsende oplysninger om bedriften hvert år i Økologiskemaet i april og hele året straks indberette eventuelle ændringer.
- At alle dyr af samme art, f.eks. køer og kalve, skal overgå til økologiske forhold samtidig.
- At du kan søge tilskud til økologisk dyrkede arealer fra Landbrugsstyrelsen. Du søger hvert år i Fællesskemaet. Se: www.lbst.dk/tilskudsguide.

Supplerende regler for økologiske kreaturer

Ud over de nævnte EU-regler kan de økologiske mælke- og kødkvægproducenter have krav om supplerende regler fra deres mejeri/slagteri eller ved tilmelding til det statslige dyrevelfærdsmærke (Hjerteordning). I begge tilfælde er der stramninger i forhold til EU's regler.

BRANCHEANBEFALINGER FOR ØKOLOGISKE KREATURER I UDDRAG

Mejeriforeningen, Økologisk Landsforening og Landbrug & Fødevarer har udarbejdet de frivillige anbefalinger. Virksomheder, som tilslutter sig anbefalingerne, stiller dermed krav til deres leverandører om at opfylde de supplerende regler. Se den fulde udgave af "Brancheanbefalinger for økologiske kreaturer" og vejledning til de enkelte punkter på icoel.dk.

1. Begrænset brug af antibiotika
 - 1.1. Forbud mod, at landmanden selv foretager medicinsk efterbehandling med antibiotikaholdige veterinære lægemidler af dyr over seks måneder.
 - 1.2. Forbud mod brug af tredje og fjerde generations cephalosporiner.
 - 1.3. Bredspektrede antibiotika må ikke anvendes til bedriftens kreaturer, medmindre der foreligger en særlig veterinærfaglig begrundelse. Ved yverinfektioner kun, hvis koen har sepsis (blodforgiftning). Ved goldning kun hvis forudgående undersøgelse af mælkeprøve viser infektion med B-streptokokker, Staph. Aureus, Strep. Uberis, Strep. Dysgalactia eller Trueperella pyogenes.
2. Græs, lucerne og proteinafgrøder fra arealer i første omlægningsår kan udgøre op til 20 pct. af foderrationen. Andelen skal opgøres pr. dyr pr. dag til forskel fra EU-reglerne, hvor andelen opgøres som gns. pr. år. Andelen kan dog opgøres som gns. pr. år for permanente græsarealer med afgrødekoderne 250, 251, 252, 253, 254 og 256. Marker med flerårige afgrøder (kløver/græs) skal være påbegyndt omlægning senest ved fællesskemafristen (23. april i 2025), hvis afgrøderne skal indgå i den økologiske foderplan.
3. Gødningsmængde – der må højst udbringes 107 kg udnyttet N pr. ha i gns. på bedriften.
 - 3.1. Begrænset anvendelse af ikke-økologisk husdyrgødning. Der kan højst anvendes uafgasset, ikke-økologisk husdyrgødning svarende til 43 kg udnyttet N pr. ha, dog op til 65 kg udnyttet N pr. ha, hvis mindst 22 kg N kommer fra husdyrgødning via biomasse fra et biogas-anlæg. Gødningskravene gælder også som et gennemsnit for alle marker på den bedrift, der leverer korn/foder til økologiske kvægbedrifter.
4. Forbud mod eksport – kalve under 90 dage må kun sælges til viderefodning på danske bedrifter.
5. Forbud mod systematisk aflivning af kalve. Bedrifter smittet med Salmonella Dublin efter 18. januar og tilmeldt Hjerteordningen kan søge dispensation hos Fødearestyrelsen til at aflive kalve ved fødslen i en periode på højst 12 måneder.
6. Ko og kalv skal gå sammen i mindst 24 timer efter kælvning.
7. Krav om adgang til hudpleje for alle dyr i alle staldafsnit og på græsmark. Supplerer reglerne i [Bekg. om dyrevelfærdsmaessige mindstekrav til hold af kvæg](#). Når dyrene er på græs, skal der være adgang til kobørste, kløpind, træer eller lignende, hvis dyrene ikke har adgang til børsterne i stalden dagligt.
8. På årsbasis skal 50 pct. af halmen til strøelse være økologisk.
9. Kreaturer skal være født økologiske, for at kød herfra kan sælges som økologisk.
10. Flere krav til transport til slagteri og til slagtning, f.eks. højst otte timers transporttid til slagteri.

DYREVELFÆRDSMÆRKET FOR ØKOLOGISKE KREATURER - KØD OG MÆLK

Mange økologiske mælke- og kødkvægproducenter er tilmeldt statens dyrevelfærdsmærkningsordning ('hjertemærke') niveau to eller tre, som betyder få yderligere krav til dyrenes forhold ud over økologireglerne. Læs mere om tilmelding, regler og kontrol af bedrifterne hos Fødevarestyrelsen.

SUPPLERENDE KRAV FOR ØKOLOGISKE KVÆG-BESÆTNINGER, BILAG 3 I BKG.

Niveau 1-3:

- Handlingsplan, der sikrer lav dødelighed i besætningen, skal udarbejdes og følges som en del af egenkontrolprogrammet. Der skal mindst registreres livslængde og afgangsårsag for køer.
- Grænseværdier for dødelighed i besætningen anvendes fra 1. januar 2028. Gennemsnitlig dødelighed over 24 måneder må højst være 8 pct. for køer og 10 pct. for kalve.

Niveau 3:

- Ko og kalv skal gå sammen de første 24 timer efter kælvning.
- I de første 12 uger af kalvens levetid skal den tildeles mælk eller mælkeerstatning i en mængde svarende til dens fysiologiske behov mindst to

gange dagligt. Mælketildeling skal ske via suttespand eller yver. Nedtrapning af mælkefodring i den sidste uge af mælkefodringsperioden er tilladt.

- Totalarealet skal være mindst 6,6 m²/ko for små racer og 8,0 m²/ko for store racer. Dog kan 2,0 m²/ko (stor race) af arealet udgøres af udeareal, der er til rådighed til motion.
- Arealkrav ved flokvis opstaldning (3 eller flere dyr) adskiller sig fra økologiregler for enkelte vægtgrupper. Se 'Arealkrav i stalde til økologisk kvæg sammenholdt med 'Hjerteordningen' og anden lovgivning' på icoel.dk.

KONTROL AF DYREVELFÆRDSMÆRKET

Den årlige økologikontrol, som Styrelsen udfører, er samtidig den årlige auditering af dyrevelfærdsmærket i økologiske besætninger. Hvis økologikontrollen konstaterer overtrædelser af dyrevelfærdsmaessig karakter, orienterer de Fødevarestyrelsen mhp. vurdering ift. Dyrevelfærdsmærket. Økologikontrollen skal ikke kontrollere kriterierne, herunder totalarealet i stalden pr. malkeko - men ved indlysende overtrædelser underrettes Fødevarestyrelsen. Fødevarestyrelsen kontrollerer besætningerne f.eks. via kontrolkampagner, der er målrettet Dyrevelfærdsmærket.

Foto: Linda Duve

Foto: Henrik Bjerregrov

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Camilla Vestergaard
Kramer
Specialkonsulent
cavk@icoel.dk
Tlf. +45 23 99 49 43

Iben Alber Christiansen
Specialkonsulent
iben@icoel.dk
Tlf. +45 61 97 49 09

Irene Fisker
Specialkonsulent
iref@icoel.dk
Tlf. +45 23 31 41 94

Kirstine Flintholm
Jørgensen
Konsulent
kifj@icoel.dk
Tlf. +45 30 89 71 61

Administration af reglerne

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vand-
miljø administrerer reglerne. Innovationscenter
for Økologisk Landbrug tager forbehold for
ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

ANBEFALINGER

**for at højne dyrevelfærd, miljø og etik
ved produktion af økologisk mælk og kød
fra bedrifter med kreaturer**

Gældende fra 1. januar 2025

KAPITEL I

1. Formål

Disse frivillige anbefalinger supplerer EU's regler for økologisk jordbrugsproduktion i forhold til kreaturer til mælkeproduktion og slagt.

Anbefalingerne omfatter forhold som de nedenstående organisationer finder relevante for at sikre, at den økologiske produktion lever op til erhvervets forståelse af økologiske mejeri- og oksekødsprodukter.

Anbefalingerne kan frit følges af medlemmer af nedenstående organisationer, andre organisationer og virksomheder.

Organisationerne arbejder samtidig løbende for at anbefalingerne i videst muligt omfang indarbejdes i EU lovgivning eller gøres overflødige på grund af udviklingen.

2. Baggrund

Alle producenter med økologiske kreaturer skal overholde de til enhver tid gældende EU- og statsregler.

3. Initiativtagere

- Økologisk Landsforening
- Landbrug & Fødevarer, Økologisektionen
- Mejeriforeningen

4. Organisering og håndhævelse

4.1 Forretningsorden

Vælger mejerier og slagterier at følge anbefalingerne, udfyldes tilslutningsaftalen under pkt. 7. Tilslutningsaftalen tilsendes Landbrug & Fødevarer.

4.1.2 Administration

Landbrug & Fødevarer varetager den årlige indberetning af producenter, der skal kontrolleres af Landbrugsstyrelsen, herunder kødproducenter, som er leverandører til de slagterier, der følger anbefalingerne.

Slagterier tilmelder aktiviteter relateret til transport og kontrol direkte til den valgte kontrolinstans.

Landbrug & Fødevarer har ansvaret for at samle organisationerne til et årligt møde, hvor anbefalingerne gennemgås med henblik på at vurdere behovet for justeringer herunder bortfald eller tilføjelse af nye anbefalinger. Mødet afholdes så vidt muligt i november måned og under alle omstændigheder i tide til, at der kan foretages justeringer, der kan træde i kraft det efterfølgende kalenderår. Møder kan derudover holdes efter behov.

4.1.3 Kontroludgifter

Udgifterne vedrørende kontrol af pkt. 1.1-1.8 sendes til Mejeriforeningen – som opkræver ved tilsluttede mejerier – og til slagterier, der opkræves betaling for kontrol af producenter, der ikke også leverer mælk.

Udgifterne vedrørende kontrol af pkt. 1.9-1.10 sendes til slagterier.

4.1.4 Håndhævelse

De deltagende virksomheder, der vælger at følge anbefalingerne, har selv ansvaret for at stille krav overfor deres leverandører om overholdelse heraf på deres respektive områder. Virksomhederne kan dog indgå aftale om en anden kommunikationsgang, hvis der foreligger egnede strukturer til dette, f.eks. via Mejeriforeningen.

Anbefalingerne skal følges fra den dag, hvor besætningen lægges om til økologi. Punkt 1.9 og punkt 1.10 håndhæves, når dyr skal slagtes økologisk.

4.1.5 Kontrol

Kontrol af aftalepunkterne foretages efter følgende retningslinjer:

Punkterne 1.1, 1.2, 1.3.1, 1.6, 1.7 og 1.8 i kapitel II kontrolleres af Landbrugsstyrelsen.

Punkt 1.3 i kapitel II kontrolleres af Landbrugsstyrelsen ifb. udbetaling af økologisk arealtilskud

Punkt 1.4 og pkt. 1.5 i kapitel II kontrolleres ved en overvågning af CHR registeret. Landbrug & Fødevarer bestiller en kørsel (data-udtræk) hos SEGES, der viser dyrenes afgangskoder ift. eksport og aflivning.

Punkt 1.9 og 1.10 i kapitel II kontrolleres i slagteriernes egenkontrol eller ved andet akkrediteret system, der kan give tilsvarende sikkerhed for, at anbefalingerne følges.

4.1.6 Sanktionsmuligheder

Sanktionsmulighederne for pkt. 1.1-1.8 følger den normale praksis ifølge mejeriernes programmer.

Sanktionsmulighederne for pkt. 1.9 og pkt. 1.10 følger den normale praksis ifølge slagteriet.

4.1.7 Ændringer og ophør

Anbefalingerens indhold kan løbende justeres. Ændringer træder i kraft på et tidspunkt, der aftales af organisationerne.

4.1.8 Dispensationer fra aftalepunkter

Anbefalingerne bør som udgangspunkt følges samlet.

Eventuel anmodning om dispensation begrundet i særlige hensyn kan dog rettes til Landbrug & Fødevarer.

Anmodningen skal beskrive baggrunden, varigheden samt konsekvenserne af en ønsket dispensation.

Landbrug & Fødevarer drøfter dispensationen med de øvrige organisationer, der afgiver et fælles svar direkte til den, der begærer dispensationen.

5. Ikrafttrædelse

Aftalen træder i kraft 1. januar 2025 og erstatter gældende aftale, der første gang blev indgået 1. januar 2009 med efterfølgende ændringer.

6. Kontaktpersoner

Økologisk Landsforening
Sybille Kyed
Tlf. 2465 2392
Mail: sk@okologi.dk

Landbrug & Fødevarer / Mejeriforeningen
(administration af de frivillige anbefalinger)
Ejvind Pedersen
Tlf. 2980 7000
Mail: ep@lf.dk

7. Tilslutningsaftale

Virksomheden _____

har valgt frivilligt at følge

"Anbefalinger for at højne dyrevelfærd, miljø og etik ved produktion af økologisk mælk og kød fra bedrifter med kreaturer".

Sted Dato

Underskrift

Aftalen sendes til

Landbrug & Fødevarer
Agro Food Park 13
8200 Aarhus N

Att. Ejvind Pedersen
Mail: ep@lf.dk

KAPITEL II

1. Indhold

1.1. Begrænset brug af antibiotika

1.1.1. *Forbud mod at landmanden selv foretager medicinsk efterbehandling med antibiotikaholdige veterinære lægemidler af dyr over 6 måneder*

Det er ikke tilladt, at landmanden selv administrerer og håndterer antibiotikaholdige veterinære lægemidler til efterbehandling af kreaturer over 6 måneder.

1.1.2. *Forbud mod brug af 3. og 4. generations Cephalosporiner*

Det er ved medicinsk behandling af kvæg ikke tilladt at anvende 3. og 4. generations Cephalosporiner, idet disse er vurderet at være humankritisk antibiotika.

Følgende præparater er p.t. forbudt: Cobactan, Ceftiacyl og Eficur.

Det er vurderet veterinærfagligt, at det ikke er nødvendigt med nogen undtagelser.

1.1.3. *Begrænset brug af bredspektrede antibiotika*

Bredspektrede antibiotika må ikke anvendes til bedriftens kreaturer, medmindre der foreligger en særlig veterinærfaglig begrundelse.

- Bredspektrede antibiotika må ikke anvendes til behandling mod yverinfektioner hos malkende køer, medmindre at koen har sepsis (blodforgiftning). Ved behandlingskrævende yverinfektioner anbefales det, at smertelindring indgår som en del af behandlingen.
- Anvendelse af bredspektrede antibiotika i forbindelse med goldning må kun foretages, hvor der ved forudgående undersøgelse af mælkeprøve er konstateret infektion med B-streptokokker, Staph. aureus, Strep. Uberis, Strep. Dysgalactia eller Trueperella pyogenes. I disse tilfælde er det tilladt at anvende bredspektrede antibiotika til goldbehandling, da der ikke i øjeblikket findes godkendte produkter med smalspektret penicillin på det danske marked.

Den veterinærfaglige begrundelse for brug af bredspektrede antibiotika skal indføres i bedriftens logbog.

1.2. Anvendelse af græs, lucerne og proteinafgrøder fra arealer i første omlægningsår opgøres i tørstofindhold pr. dag i foderplanen

Såfremt landmanden inddrager græs-, lucernearealer eller arealer med proteinafgrøder i deres første omlægningsår som afgræsningsareal eller til slæt inden for de af EU-reglerne givne muligheder for at lade det udgøre op til 20% af foderrationen pr. dyr, skal landmanden opgøre andelen af foderet pr. dyr pr. dag (til forskel fra EU-reglerne, der laver en foderopgørelse som gns. pr. år).

Ved forpagtning eller køb af nye marker med etablerede flerårige afgrøder på eksisterende økologiske bedrifter skal de være påbegyndt omlægning senest ved fællesskemafristen (i 2025, den 23. april), hvis afgrøderne skal indgå i den økologiske foderplan. Græs, lucerne og

proteinafgrøder, der etableres *efter* omlægningsdatoen kan anvendes indenfor 20 % pr. dyr pr. dag – uanset omlægningsdato.

I kravet ses der bort fra ekstensive permanente græsarealer, der har afgrødekoderne 250, 251, 252, 253, 254 og 256.

1.3. Max. 107 kg udnyttet N i gennemsnit pr. ha på hele bedriften

Der må maksimalt udbringes 107 kg udnyttet N i gennemsnit pr. ha harmoniareal på hele bedriften.

1.3.1 Anvendelse af ikke-økologisk husdyrgødning

Der gælder følgende om husdyrgødning på økologiske kvægbedrifter:

- Der kan maksimalt anvendes uafgasset ikke-økologisk husdyrgødning svarende til 43 kg udnyttet N pr. ha., dog
- Der kan anvendes op til 65 kg udnyttet N pr. ha fra ikke-økologisk husdyrgødning, såfremt mindst 22 kg N heraf kommer fra husdyrgødning, der kommer ind via biomasse fra et biogasanlæg. Uanset dette pkt. kan der altid tages samme mængde N tilbage fra biogasanlægget, som modtager evt. må have afleveret i form af økologisk biomasse eller husdyrgødning. Denne mængde N indgår ikke i opgørelsen over modtaget ikke-økologisk husdyrgødning.
- Hvis der anvendes korn/foder dyrket i DK – uanset evt. mellemlid – finder samme krav anvendelse for hele bedriften, der dyrker afgrøden*. Hvis det ikke kan dokumenteres via faktura, anvendes en tro og love-erklæring.

Kontrol foretages på kvægbedrifter af Landbrugsstyrelsen via stikprøvekontrol baseret på gødningsregnskab, gødningsplanlægningsprogrammer og erklæringer om overført gødning (B1-skema).

* Gødningskravene gælder som et gennemsnit for alle marker på den bedrift, der leverer korn/foder til økologiske kvægbedrifter.

1.4. Forbud mod eksport af kalve under 90 dage

Kalve under 90 dage, der er født i økologiske besætninger, må ikke sælges til udlandet. Såfremt landmanden sælger kalve under 90 dage, er det landmandens ansvar at kalve ikke videresælges til udlandet.

1.5. Forbud mod systematisk aflivning af kalve

Det er forbudt at aflive kalve systematisk. Bedrifter smittet med Salmonella Dublin efter den 18. januar 2024 og tilmeldt Hjerteordningen (Statens Dyrevelfærdsmærke) kan søge dispensation hos Fødevarestyrelsen (bedre-dyrevelfaerd@fvst.dk) til at måtte aflive kalve ved fødslen i en periode på højst 12 måneder. Dispensationsansøgningen skal indeholde den handleplan, der sammen med en dyrlæge er lagt for at eliminere salmonellasmitten. En til-

delt dispensation skal kunne fremvises i forbindelse med Landbrugsstyrelsens kontrol af brancheanbefalingerne.

1.6. Ko og kalv sammen i mindst 24 timer efter kælvning

Efter kælvning skal ko og kalv gå sammen i mindst 24 timer før adskillelse. Ko og kalv kan dog adskilles tidligere end 24 timer, hvis en dyrlæge har vurderet, at koens eller kalvens helbred eller adfærd kræver, at de holdes isoleret (f.eks. ved sanering for Salmonella Dublin). Dyrlægens vurdering skal noteres i bedriftens logbog.

1.7. Adgang til hudpleje i alle staldafsnit og på græsmark

Bestemmelserne vedrørende hudpleje i Bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg suppleres af nedenstående krav om adgang til hudpleje for henholdsvis malkekvæg og kødkvæg.

For alle bedrifter gælder:

Dyr på stald skal kunne udføre deres naturlige hudpleje og skal som minimum have adgang til:

- Malkekøer og goldkøer: én roterende mekanisk drevet kobørste pr. 50 køer
- Køer i fællesforberedelsesbokse samt ammetanter: én roterende kobørste pr. 50 køer. Der er ikke krav om mekanisk drevet kobørste
- Køer i enkeltkælvningsbokse: én stationær kobørste
- Ungdyr og kalve i grupper (3 kalve eller flere): én stationær kobørste
- Kødkvæg: én stationær kobørste pr. 50 dyr.

Ved beregning af kravet til antallet af roterende kobørster rundes op til nærmeste hele antal kobørster, dvs. én kobørste for op til 50 køer, to kobørster for 51-100 køer, tre kobørster for 101-150 køer osv.

Når dyrene er på græs uden daglig adgang til børsterne i stalden, skal der være adgang til kobørste, kløpind, træer eller lignende.

Kobørster skal være i en forfatning, så de opfylder formålet, dvs. hårene må ikke være slidt af, så de ikke virker. Stationære kobørster må ikke være løsthængende.

1.8. Brug af økologisk strøhalm i økologiske kvæg-bedrifter

I kontrolåret 2025 skal mindst 50% af den strøhalm, der anvendes på kvægbedrifter med produktion af økologisk mælk og/eller oksekød være økologisk*. Der skelnes ikke mellem staldtyper.

Halmproduktionen og halmbehovet evalueres i branchekredsen for økologisk mælk og oksekød årligt med henblik på at ændre andelen af økologisk halm og fuldt udfase brugen af ikke-økologisk halm. Tilpasninger foretages på baggrund af produktionsdata indberettet til Landbrugsstyrelsen.

*Halm fra omlægningskorn regnes som økologisk fra første omlægningsår. Kravet omfatter ikke andre typer strøelse.

1.9. Kreaturer skal være født økologiske for at kunne sælges som økologisk kød

Alle kreaturer, der slagtes og sælges som økologisk kød, skal være født og have levet hele deres liv i en økologisk besætning.

1.10. Krav til transport til slagteri og til slagtning

Landmanden er pålagt at overholde følgende bestemmelser i relation til transport af dyr til slagt

1.10.1. Indretning af transportvogne

- a. Vognen skal have en lift eller rampe
- b. Containertransport er forbudt

1.10.2. Transportbetingelser

- a. Den samlede transporttid må ikke overstige 8 timer.
- b. Transport skal være direkte fra producent til slagteri. Opsamling er dog tilladt.

1.10.3. Aflæsning og opstaldning af kvæg på slagteri

- a. Kvæg skal slagtes samme dag, som de er leveret på slagteriet.
- b. Fastholdelse skal ske ved grime eller skydefold.

1.10.4. Bedøvelse

- a. Der skal anvendes boltpistol med penetrerende bolt.

FORSLAG til fremtidige anbefalinger

ANBEFALINGER

Økologisk Landsforening, Landbrug & Fødevarer Økologisektionen og Mejeriforeningen anbefaler videre, at nedenstående praksis tages i anvendelse på de økologiske bedrifter, der følger de frivillige anbefalinger. Disse yderligere anbefalinger kontrolleres ikke.

1.1. Øget dyrevelfærd og aktiv brug af velfærdsnøgletal

Bedriften har en handlingsplan liggende for øget dyrevelfærd, der direkte henviser til aktuelle kalenderår. Planen skal indeholde 3 dyrevelfærds-mæssige fokusområder. Hos malkekvægsbesætninger skal der altid være ét fokusområde, der retter sig mod køer og ét mod kalve/ungdyr. Det tredje fokuspunkt rettes mod den gruppe, hvor der er størst behov. Et fokusområde kan både indeholde forandring eller at fastholde en god status.

Handlingsplanen skal mindst kommentere på følgende forhold i besætningen:

- Huld
- Hud- og hårlag
- Hasetrykninger
- Andre trykninger
- Halthed
- Klovsundhed
- Hygiejne yver (mælkebedrifter)
- Rejse-sig adfærd
- Frygtsonhed
- Adgang til vand i stalld og på mark og hygiejnen omkring vandingsteder
- Adgang til ly, læ og skygge i forbindelse med afgræsning
- Drivvejes beskaffenhed og andre arealer, der risikerer at blive trådt op
- Forekomst af parasitter og plan for forebyggelse, overvågning og evt. behandling af løbetarmorm, lungeorm, leverikter og græsmarkscoccidiose hos kalve og kvier på græs
- Slagtefund
- Resultater fra mælkeydelseskontrol vedr. celletal og BHB-målinger (malkekvægsbesætning)

Der skal foreligge en opdateret handlingsplan, hvor landmanden har forholdt sig til ovennævnte parametre, og at der er udpeget tre fokusområder. Det er op til landmanden at afgøre, hvordan planen udarbejdes, evt. med ekstern assistance.

- Ko- og kalvedødelighed. Mælkebedrifter skal forholde sig aktivt til registreret kalvedødelighed (1-180 dage) på > 5 pct. opgjort på rullende 12 måneders periode med henblik på at bringe kalvedødeligheden ned på max. 5 pct. Bedrifter skal altid forholde sig aktivt til registreret kodødelighed på >3,5 pct. opgjort på rullende 12 måneders periode med henblik på at bringe kodødeligheden ned max. 3,5 pct.

Der skal fremlægges dokumentation på registreret dødelighed for den seneste 12 måneders periode. Hvis tærsklerne er overskredet, skal der foreligge en udarbejdet handlingsplan, der viser hvordan det vil være muligt at forbedre dyrevelfærden i den økologiske besætning. Det anbefales, at udarbejdede handlingsplaner drøftes i forbindelse med den obligatoriske sundhedsrådgivning eller velfærdsaftale.

1.2. Adgang til vintermotionsareal

Der etableres adgang til et uoverdækket vintermotionsareal for lakterende køer uden for afgræsningssæsonen, når vejrforholdene tillader det enten permanent, eller hvis dyrene har adgang på skift, mindst 2 timer om dagen. Hvis dyrene har permanent adgang til arealet skal der afsættes mindst 0,5 m²/ko og hvis dyrene gives adgang til arealet på skift afsættes mindst 5 m²/ko. Arealet skal holdes rent for gødning ved skraber eller opsamling. Det anbefales, at det uoverdækkede areal, når det er muligt, placeres så der kommer sol på arealet.

1.3. Fravænning i ammekobesætninger

Fravænning af kalve i ammekobesætninger i alderen 5-7 måneder gennemføres ved en såkaldt to-trinsfravænning (gradvis fravænning).

1.4. Vandforbrug og vandspareplan

Bedriftens vandforsyningsanlæg samt vandforbrug overvåges, og der indsættes vandbesparende foranstaltninger, hvis det er muligt. Udført kontrol af vandforsyningsanlæg, f.eks. om der er vandspild ved vandhaner, drikkekopper og vandkar indføres i logbog. Periodevis registreringer og opgørelse af vandforbrug indføres i logbogen.

1.5. Grøn energi og energiforbrug

Bedriften får gennemgået dens energiforsyning med henblik på at undersøge mulighederne for at anvende vedvarende energi. Ligeledes følges bedriftens energiforbrug løbende og herunder om der er mulighed for energibesparelser. Periodevis registreringer og opgørelser af energiforbrug indføres i logbogen.

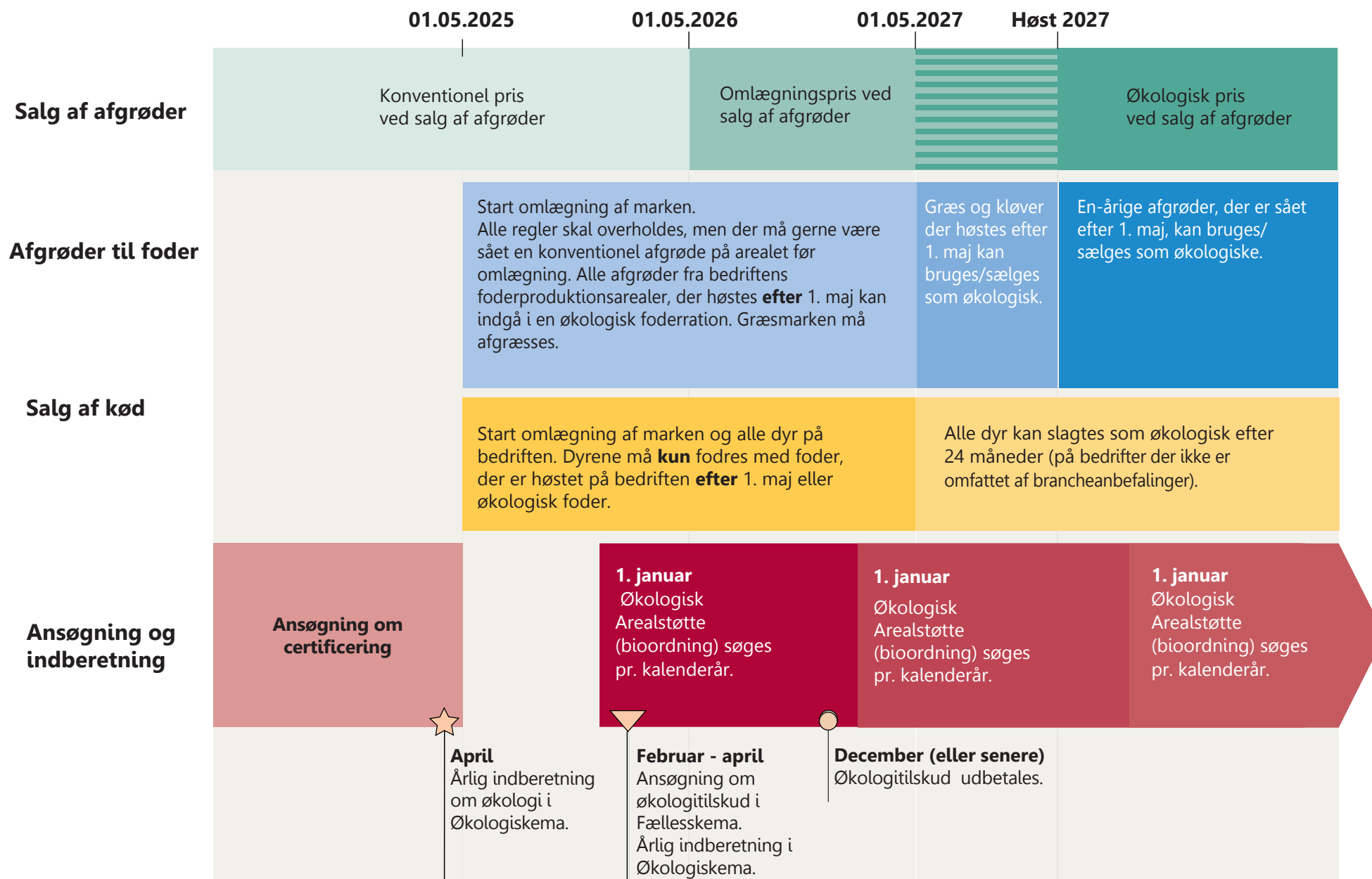
EKSEMPEL PÅ OMLÆGNING TIL ØKOLOGISK MÆLKEPRODUKTION 1. JANUAR 2025

	01.01.2025	01.01.2026	01.01.2027	Høst 2027
Salg af afgrøder	Konventionel pris ved salg af afgrøder	Omlægningspris ved salg af afgrøder		Økologisk pris ved salg af afgrøder
Afgrøder til foder	Start omlægning. Alle øko-regler skal overholdes. Proteinafgrøder, der sås/høstes efter 1. januar, kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. pr. dag.	Afgrøder, der høstes efter 1. januar kan bruges/sælges som omlægningsfoder.	Græs og kløver, der høstes efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologisk.	En-årige afgrøder, der er sået efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologiske.
Salg af mælk/kød		Start omlægning af kvæg f.eks. 15. april. Alle øko-regler for kvæg skal opfyldes.	15. oktober, mælk leveres som økologisk.	Dyr, der er født efter 15. april kan slagtes som økologiske.
Ansøgning og indberetning	Ansøgning om certificering 1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår.	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår.	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår.	
	Februar - april Ansøgning om økologitilskud i Fællesskema. Årlig indberetning i Økologiskema.	December (eller senere) Økologitilskud udbetales.		

EKSEMPEL PÅ OMLÆGNING TIL ØKOLOGISK KØDKVÆGSPRODUKTION 1. JANUAR 2025

	01.01.2025	01.01.2026	01.01.2027	Høst 2027
Salg af afgrøder	Konventionel pris ved salg af afgrøder	Omlægningspris ved salg af afgrøder		Økologisk pris ved salg af afgrøder
Afgrøder til foder	Start omlægning. Alle øko-regler skal overholdes. Proteinafgrøder, der sås/høstes efter 1. januar, kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. pr. dag	Afgrøder, der høstes efter 1. januar, kan bruges/sælges som omlægningsfoder	Græs og kløver, der høstes efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologisk	En-årige afgrøder, der er sået efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologiske
Salg af kød		Start omlægning af kvæg f.eks. 15. april. Alle øko-regler for kvæg skal opfyldes. Kalve, født efter 15.04., kan slagtes som økologiske. Dyr, der er født før 15. april, kan slagtes som økologiske, hvis/når de har levet 12 mdr. og 3/4 af deres liv som økologiske (gælder for bedrifter der ikke er omfattet af branchebefalinger)		
Ansøgning og indberetning	Ansøgning om certificering 1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår	
	Februar - april Ansøgning om økologitilskud i Fællesskema. Årlig indberetning i Økologiskema.	December (eller senere) Økologitilskud udbetales		

EKSEMPEL PÅ SAMTIDIG OMLÆGNING TIL ØKOLOGISK KØDKVÆGSPRODUKTION 1. MAJ 2025

Regler for økologisk ægproduktion

Foto: Karen Munk Nielsen

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

JANUAR 2025

Regler for økologisk ægproduktion

Det følgende giver i kort form overblik over de vigtigste regler inden for økologisk ægproduktion og på en efterfølgende side kan du se et eksempel på et omlægningsforløb.

En fuldstændig oversigt over EU-regler findes i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion \(lbst.dk\)](#).

OMLÆGNING OG INDSÆTTELSE AF DYR

- Fjerkræhold, der udelukkende er til eget forbrug, behøver du ikke omlægge til økologi.
- Kyllinger skal være økologiske eller under tre dage gamle ved indsættelse i det økologiske system. Ikke-økologiske høner/hønniker kan ikke omlægges til økologisk ægproduktion.

FODER, GROVFODER OG TILSÆTNINGSSTOFFER

- 30 pct. af foderrationen (pr. dyr pr. år) skal være produceret på egen bedrift eller i samme region (Danmark).
- Indtil 31. december 2026 må der anvendes 5 pct. ikke-økologisk proteinfoder til ungfjerkræ, hvis økologisk foder ikke kan skaffes. Æglægere er unge, indtil de er stabile i æglægning og vægt (omkring leveuge 30).
- Mineraler og fiskemel er eksempler på fodermidler, der ikke er af landbrugsoprindelse, og som derfor ikke tæller med i de 5 pct. ikke-økologisk foder.
- Omlægningsfoder fra bedriftens egne arealer kan udgøre 100 pct. af foderet (i procent tørstof af landbrugsoprindelse). Op til 25 pct. kan være indkøbt omlægningsfoder regnet pr.

- kalenderår. Indkøbte omlægningsafgrøder og foder fra egne førsteårsmarker må tilsammen kun udgøre 25 pct. af den samlede foderration.
- Foder fra egne marker med flerårige foderafgrøder og proteinafgrøder i første omlægningsår kan anvendes med op til 20 pct. af foderrationen (i procent af tørstof pr. dyr pr. år). Det kan være proteinafgrøder som ærter, hestebønner, lupin eller blandinger af korn og bælgsæd, samt flerårige foderafgrøder som kløver, græs og lucerne. Gælder også ved lejet græsningsret.
 - Foderet må ikke være fremstillet ved brug af kemiske opløsningsmidler, f.eks. skråprodukter.
 - Foder, der består af eller er fremstillet ved brug af genetisk modificerede organismer (gmo), må ikke anvendes.
 - Foderet må kun indeholde mineralske fodermidler og fodertilægsstoffer, som fremgår i bilag 3 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).
 - Fjerkræ skal fra tre dages alderen tildeles grovfoder, så de er beskæftiget i dagtimerne, f.eks. ensilage, frisk grønt, hør, rodfrugter og grøntsagsrester.

STALDE TIL ÆGLÆGGERE OG LEVEKYLLINGER

- Der er særlige arealkrav og regler for flokstørrelse og redekasser samt pladskrav til forskellige

Afgrødetyper til foder	Konventionel afgrøde *)	Omlægningsafgrøde	Økologisk afgrøde
Etårige afgrøder (korn, majs, roer, grønsager m.m.).	Afgrøden er sået før påbegyndt omlægning, eller afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter jorden er påbegyndt omlægning *).	Afgrøden er sået efter påbegyndt omlægning, og afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden er sået mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.
Græs/permanent græs (inkl. kløvergræs, frøgræs, kløverfrø, lucerne).	Afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning *)	Afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden høstes mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.

*) Se dog undtagelse for proteinafgrøder til foder ("20 pct.-regel")

typer af vand- og fodringssystemer.

- Der skal være tilstrækkeligt med dagslys i stalden i form af naturligt lys fra vinduer og åbninger suppleret med kunstigt lys.
- Der skal være en natlig hvileperiode uden kunstigt lys på otte timer.
- Ammoniakkoncentrationen i stalden må ikke overstige 25 ppm.
- Mindst 1/3 af staldens gulvareal skal kunne anvendes som skrabe- og støvbadningsareal. Det skal være dækket af tør og porøs strøelse, som kan bestå af sand, jord, halm eller lign.
- Stalden skal have mindst fire meter ind- og udgangshuller per 100 m² staldareal (nytteareal). Mellem inderstald og en AUB (anden udendørs tagbelagt bygningsdel, tidligere veranda), skal der være mindst to meter ind- og udgangshuller per 100 m² nytteareal.
- En AUB kan regnes med til nettoarealet, hvis fjerkræet har fri adgang hele døgnet hele året rundt.
- Stalde til høns og levekylinger må højst have tre etager inkl. gulvareal. Frihøjden mellem etagerne skal være mindst 45 cm. Drikke- og fodringsanlæg skal være fordelt i hele stalden, og etagerne skal være indrettet, så gødningen ikke falder igennem.

UDEAREALER (HØNSEGÅRD)

- Om dagen skal økologisk fjerkræ have adgang til udearealet fra så ung en alder, som det er praktisk muligt, og så snart deres fysiologiske og fysiske kondition tillader det. Det skal være mindst en tredjedel af deres liv. For at sikre dette, skal levekylinger have adgang til udearealet, når dyrene er fuldfjerede ved ca. seks til syv ugers alderen, og vejrforholdene tillader det.

- Udearealer til økologisk fjerkræ kan anvendes fra omlægningsens start, hvis det dokumenteres, at græsoptaget de første 12 mdr. ikke overstiger 20 pct. af den samlede foderration på årsbasis (regler for proteinafgrøder i første omlægningsår).
- Udearealer til fjerkræ skal overvejende være dækket af vegetation, som skal bestå af forskellige plantearter. Du skal sørge for, at vegetationen vedligeholdes, så der ikke sker udsivning af næringsstoffer.
- Der skal etableres ly, buske eller træer, som er fordelt over hele udearealet. Hvis afstanden til yderste ende af hønsegården overstiger 150 meter, skal der være mindst fire steder med ly, buske og træer, som er jævnt fordelt over hele udearealet.
- Det anbefales, at mindst 70 pct. af udearealet er beplantet og mindst 50 pct. med træer eller/og buske til at sikre ly, læ og skjul. For at sikre flyverskjul hele året anbefales stedsegrønne planter og buske.
- Du skal sikre, at hønerne spreder sig ud og benytter hele udearealet.
- Der skal være en tomgangsperiode mellem to flokke, som sikrer, at vegetationen kan gro frem igen, og at vegetationskravene er opfyldt for den efterfølgende flok.

BEHANDLING OG VELFÆRD

- Særlige regler for velfærd omfatter bl.a. maks. grænser for dødelighed, fjerpilning og kannibalisme.
- Ved problemer med fjerpilning, se [Hjælpekema til udarbejdelse af handlingsplan for fjerkræ på lbst.dk](#).
- Næbtrimning er ikke tilladt.

Fjerkrætyper	Nytteareal	Flokstørrelse	Minimum udeareal	Siddepinde/platform
Lægge/avlshøner	6 m ² /dyr	3.000	4 m ² /høne	18 cm/høne
Levekylinger	Højst 21 kg levende vægt/m ²	10.000	1 m ² /kylling	10 cm siddepinde eller mindst 100 cm ² hævede platforme/kylling.

- Vaccination og serumbehandling er tilladt og tæller ikke som en behandling.
- Tilbageholdelsestiden ved behandling med veterinære lægemidler er to gange den normale tilbageholdelsestid, dog altid mindst 48 timer undtaget for vacciner. Det gælder f.eks. ved parasitbehandling, som har den fastsatte tilbageholdelsestid på 0, dvs. at æggene ikke kan sælges som økologiske i behandlingsperioden og 48 timer derefter.
- Fjerkræ, der er behandlet med f.eks. antibiotika mere end én gang, kan ikke sælges som økologisk.

HUSDYR-/MEDICINLOGBOG

- Alle behandlinger og indgreb i flokken skal føres i en medicinlogbog, som er en del af den samlede logbog for husdyrproduktionen.
- Oversigt over flokke med registrering af tilgang, afgang og døde dyr skal fremgå af logbogen.
- Adgang til udeareal, foldskifte og tomgangspe-riode skal fremgå af logbogen.

VÆR OPMÆRKSOM PÅ

- At Styrelsen certificerer bedriften til økologi og kontrollerer den mindst en gang om året.
- At du skal indsende årlig indberetning om be-driften hvert år i økologiskemaet, i 2025 senest 23. april.
- At alle væsentlige ændringer indberettes året rundt i økologiskemaet.
- At alt husdyrhold (selskabsdyr, eget forbrug og produktion) skal være registreret/opdateret i CHR. [Se landbrugsindberetning.dk](https://se.landbrugsindberetning.dk).
- At du kan søge tilskud til økologisk dyrkede are-aler hvert år i fællesskemaet senest 23. april. [Se lbst.dk/tilskudsguide](https://se.lbst.dk/tilskudsguide).

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Birgitte Hemmingsen
Konsulent
sokj@icoel.dk
Tlf. +45 21 79 56 13

Administration af reglerne

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vand-miljø administrerer reglerne. Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

EKSEMPEL PÅ OMLÆGNING TIL ØKOLOGISK ÆGPRODUKTION 1. JANUAR 2025

	01.01.2025	01.01.2026	01.01.2027	Høst 2027
Salg af afgrøder	Konventionel pris ved salg af afgrøder	Omlægningspris ved salg af afgrøder		Økologisk pris ved salg af afgrøder
Afgrøder til foder	Start omlægning. Alle øko-regler skal overholdes, Proteinafgrøder, der sås/høstes efter 1. januar, kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. pr. dag	Afgrøder, der høstes efter 1. januar, kan bruges/sælges som omlægningsfoder.	Græs og kløver, der høstes efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologisk.	En-årige afgrøder, der er sået efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologiske.
Salg af æg eller hønniker	1. januar Indsæt økologiske leve-kyllinger eller økologiske hønniker. Kyllingerne må lukkes ud i udearealet, hvis det dokumenteres at græsoptag i de første 12 måneder ikke udgør mere end 20 pct. af foderrationen.			
Ansøgning og indberetning	Ansøgning om certificering 1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår.	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår.	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår.	
	Februar - april Ansøgning om økologitilskud i Fællesskema. Årlig indberetning i Økologiskema.	December (eller senere) Økologitilskud udbetales.		

Regler for økologiske slagtekyllinger

Foto: Karen Munk Nielsen

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

JANUAR 2025

Regler for økologiske slagtekyllinger

Det følgende giver i kort form overblik over de vigtigste regler inden for økologisk opdræt af slagtekyllinger og et eksempel på et omlægningsforløb.

En fuldstændig oversigt over EU-regler findes i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).
Se lbst.dk/okologi.

OMLÆGNING OG INDSÆTTELSE AF DYR

- Fjerkræhold, der udelukkende er til eget forbrug, behøver du ikke omlægge.
- Kyllinger skal være økologiske eller under tre dage gamle ved indsættelse i det økologiske system.

FODER, GROVFODER OG TILSÆTNINGSSTOFFER

- 30 pct. af foderrationen skal være produceret på egen bedrift eller i Danmark.
- I mineralblandinger må der bruges op til en pct. ikke-økologiske urter, krydderier og melasse som bindemiddel (pr. dyr pr. år).
- Indtil den 31. december 2026 må der anvendes fem pct. ikke-økologisk proteinfoder til ungfjerkræ (slagtekyllinger), hvis økologisk foder ikke kan skaffes.
- Mineraler er et eksempel på fodermidler, der ikke er af landbrugsoprindelse, og tæller derfor ikke med i de fem pct. ikke-økologisk foder.
- Omlægningsfoder fra bedriftens egne arealer kan udgøre 100 pct. af foderet (i pct. af tørstof af landbrugsoprindelse). Op til 25 pct. må være indkøbt omlægningsfoder regnet pr. kalenderår.
- Indkøbt omlægningsfoder kan erstatte de fem pct. ikke-økologisk foder.

- Foder fra egne marker med flerårige foder- og proteinafgrøder i første omlægningsår kan anvendes med op til 20 pct. af foderrationen (i procent af tørstof pr. dyr pr. år). Det kan være proteinafgrøder som ærter, hestebønner, lupiner eller blandinger af korn og bælgsæd, samt flerårige foderafgrøder som kløver, græs og lucerne. Gælder også ved lejet græsningsret.
- Foderet må ikke være fremstillet ved brug af kemiske opløsningsmidler, f.eks. skråprodukter.
- Foder, der består af eller er fremstillet ved brug af genetisk modificerede organismer (gmo), må ikke anvendes.
- Foderet må kun indeholde mineralske fodermidler og fodertilægsstoffer som fremgår af bilag 3 i [Vejledningen om økologisk jordbrugsproduktion](#).
- Kyllinger skal fra tre dages alderen tildeles grovfoder, så de er beskæftiget i dagtimerne, f.eks. ensilage, frisk grønt, hø, rodfrugter og grøntsagsrester.

STALDE TIL ØKOLOGISKE SLAGTEKYLLINGER

- Stalde til slagtekyllinger må maksimalt være 1600 m². Der kan være flere stalde på en bedrift.
- Der skal være tilstrækkeligt med dagslys i stalden. Naturligt lys igennem vinduer og åbninger, som kan suppleres med kunstig belysning (20 lux i 80% af staldens nettoareal iflg. [Bek. nr.](#)

Afgrødetyper til foder	Konventionel afgrøde *)	Omlægningsafgrøde	Økologisk afgrøde
Etårige afgrøder (korn, majs, roer, grønsager m.m.).	Afgrøden er sået før påbegyndt omlægning, eller afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter jorden er påbegyndt omlægning *).	Afgrøden er sået efter påbegyndt omlægning, og afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden er sået mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.
Græs/permanent græs (inkl. kløvergræs, frøgræs, kløverfrø, lucerne).	Afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning *)	Afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden høstes mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.

*) Se dog undtagelse for proteinafgrøder til foder ("20 pct.-regel")

[1747 om dyrevelfærdsmaessige mindstekrav til hold af slagtekyllinger og rugeægproduktion til produktion af slagtekyllinger samt om uddannelse ved hold af slagtekyllinger.](#)

- Der skal være en natlig hvileperiode uden kunstigt lys på minimum otte timer.
- Ammoniakkoncentrationen i stalden må ikke overstige 25 ppm.
- Mindst 1/3 af staldens gulvareal skal kunne anvendes som skrabe- og støvbadningsareal. Det skal være dækket af tør og porøs strøelse, som kan bestå af sand, jord, halm eller lign.
- Mobile huse til slagtekyllinger skal overholde miljøkrav i [Byggebladet om indretning og flytning af mobile huse til økologiske slagtekyllinger.](#)
- Stalden skal have mindst fire meter ind- og udgangshuller per 100 m² staldareal (nettoareal). Mellem inderstald og en AUB (anden udendørs tagbelagt bygningsdel, tidligere veranda) skal der være mindst to meter ind- og udgangshuller per 100 m² nettoareal.
- En AUB kan regnes med til nettoarealet, hvis kyllingerne har fri adgang hele døgnet hele året.

UDEAREALER /HØNSEGÅRDE

- Økologiske slagtekyllinger skal have adgang til udearealet mindst en tredjedel af livet. For at sikre dette skal kyllinger have adgang til udearealet ved ca. tre ugers alderen, og når vejrforholdene tillader det.
- Udearealer kan anvendes fra omlægningsens start, hvis det dokumenteres, at græsoptaget fra de første 12 mdr. ikke overstiger 20 pct. af den samlede foderration på årsbasis (regler for proteinafgrøder i første omlægningsår).
- Udearealer til fjerkræ skal være attraktive og overvejende dækket af vegetation, som skal bestå af forskellige plantearter. Du skal sørge for, at vegetationen vedligeholdes, så der ikke sker udsivning af næringsstoffer.

- Du skal sørge for, at dyrene anvender hele udearealet jævnt fordelt.
- Der skal etableres ly, buske eller træer fordelt over hele udearealet. Hvis afstanden til yderste ende af hønsegården overstiger 150 meter, skal der være mindst fire steder med ly, buske og træer jævnt fordelt over hele udearealet.
- Der skal være en tomgangsperiode mellem to flokke, som sikrer, at vegetationen kan gro frem igen, og at vegetationskravene er opfyldt for den efterfølgende flok.

SLAGTEALDER OG VÆKST

- Kyllinger, der er økologiske ved indsættelsen og langsomt voksende, kan slagtes når som helst (f.eks. 63 dage).
- Kyllinger, der er ikke-økologiske ved indsættelsen og langsomt voksende, kan slagtes efter omlægningsperioden på 10 uger (70 dage).
- Kyllinger, der ikke er langsomt voksende, må tidligst slagtes efter 81 dage.
- Langsomt voksende kyllingeracers tilvækst må maksimalt være på 38 g/dag (gennemsnit over tre på hinanden følgende hold).

BEHANDLING OG VELFÆRD

- Særlige regler for velfærd omfatter bl.a. grænser for dødelighed og fjerpilning.
- Ved problemer med fjerpilning se [Hjælpeskema til udarbejdelse af handlingsplan for fjerkræ på lbst.dk.](#)
- Næbtrimning er ikke tilladt.
- Vaccination og parasitbehandling er tilladt og tæller ikke som en behandling.
- Tilbageholdelsestiden ved behandling med veterinære lægemidler er to gange den normale tilbageholdelsestid dog altid mindst 48 timer undtagen for vacciner. Det gælder f.eks. ved parasitbehandling.

Staldtype	Nettoareal	Flokstørrelse	Minimum udeareal	Siddepinde/platform
Faste huse	Højst 21 kg levende vægt/m ²	4.800	4 m ²	5 cm siddepinde eller mindst 25 cm ² hævede platforme pr kylling
Mobile huse (under 150 m ² og som flyttes mellem hvert hold)	Højst 30 kg levende vægt/m ²	4.800	4 m ²	5 cm siddepinde eller mindst 25 cm ² hævede platforme pr kylling

VÆR OPMÆRKSOM PÅ

- At Styrelsen certificerer bedriften til økologisk produktion og kontrollerer den mindst en gang om året.
 - At du skal indsende oplysninger om bedriften hvert år i økologiskemaet, i 2025 senest 23. april.
 - At alle væsentlige ændringer indberettes året rundt i økologiskemaet.
- At du (eller en medarbejder) skal have gennemført et lovpligtigt kursus om slagtekyllinger inden etablering.
 - At husdyrholdet skal være registreret/opdateret i CHR. Se: landbrugsindberetning.dk
 - At du kan søge tilskud til økologisk dyrkede arealer hos Styrelsen. Se: lbt.dk/tilskudsguide.

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Birgitte Hemmingsen
Konsulent
bihe@icoel.dk
Tlf. +45 21 79 56 13

Administration af reglerne

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vand- og miljø administrerer reglerne. Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

EKSEMPEL PÅ OMLÆGNING TIL ØKOLOGISK SLAGTEKYLLINGER 1. JANUAR 2025

	01.01.2025	01.01.2026	01.01.2027	Høst 2027
Salg af afgrøder	Konventionel pris ved salg af afgrøder	Omlægningspris ved salg af afgrøder		Økologisk pris ved salg af afgrøder
Afgrøder til foder	Start omlægning. Alle øko-regler skal overholdes. Proteinafgrøder, der sås/høstes efter 1. januar kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. pr. dag.	Afgrøder, der høstes efter 1. januar, kan bruges/sælges som omlægningsfoder.	Græs og kløver, der høstes efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologisk.	En-årige afgrøder, der er sået efter 1. januar, kan bruges/sælges som økologiske.
Salg af kyllinger	1. januar Indsæt økologiske kyllinger. Kyllingerne må lukkes ud i udearealet, hvis det dokumenteres at græsoptag i de første 12 måneder ikke udgør mere end 20 pct. af foderrationen			
Ansøgning og indberetning	Ansøgning om certificering	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår.	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår.	1. januar Økologisk Arealstøtte (bioordning) søges pr. kalenderår.
	Februar - april Ansøgning om økologitilskud i Fællesskema. Årlig indberetning i Økologiskema.	December (eller senere) Økologitilskud udbetales.		

Regler for økologisk grisehold

Foto: Linda Rosager Duve

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

FEBRUAR 2025

Regler for økologisk grisehold

Det følgende giver i kort form overblik over de vigtigste regler inden for økologisk griseproduktion. Oversigten samler EU-regler og Brancheanbefalinger.

En fuldstændig oversigt over EU-regler findes i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#). Se [lbst.dk/okologi](#).

OMLÆGNING

- Anmodning om certificering og anmeldelse af omlægning kan ske året rundt og på alle datoer. Dyr/arealer kan tidligst påbegynde omlægning, når Styrelsen har modtaget anmeldelsen
- Hele bedriften skal have påbegyndt omlægning til økologisk produktion inden for to år. Hvis dette ikke ønskes, anmeldes det som samtidig drift af en ikke-økologisk produktionsenhed
- Grisehold udelukkende til eget forbrug behøver du ikke omlægge til økologisk drift.
- Omlægningstiden for konventionelle grise til økologi er seks måneder, for at de kan slagtes som økologiske, se dog pkt. 2 i [Brancheanbefalingerne](#) herunder.

FODER, GROVFODER OG TILSÆTNINGSSTOFFER

- For alle økologiske grise inkl. grise under omlægning til økologi gælder, at 30 pct. af foderrationen pr. dyr pr. år skal være produceret på egen bedrift eller på en anden bedrift i Danmark.
- Indtil den 31. december 2026 må der anvendes 5 pct. ikke-økologisk proteinfoder til smågrise op

til 35 kg (i procent af tørstof af landbrugsoprindelse) (se dog pkt. 3 i [Brancheanbefalingerne](#)).

- Omlægningsfoder, der høstes i andet år fra bedriftens egne arealer, kan udgøre 100 pct. af foderet (i procent tørstof af landbrugsoprindelse). Heraf kan op til 25 pct. være indkøbt omlægningsfoder regnet pr. kalenderår. Bemærk, at indkøbt omlægningsfoder og eget foder fra første omlægningsår tilsammen kun må indgå med 25 pct. af foderrationen.
- Mineraler og fiskemel er eksempler på fodermidler, der ikke er af landbrugsoprindelse, og derfor tæller de ikke med i de fem pct. ikke-økologisk proteinfoder. Husk at registrere bedriften på [Landbrugsindberetning.dk](#), hvis du bruger foder med fiskemel, og dokumentation for indhold af PFAS4, som deet fremgår af Brancheanbefalingerne.
- Proteinafgrøder, der høstes i første omlægningsår (0-12 måneder efter, jorden er påbegyndt omlægning), kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. til egne dyr på bedriften. Enårige proteinafgrøder (bælgsæd) som ærter, hestebønner, lupiner eller blandinger af korn og bælgsæd skal sås efter omlægningen. Flerårige afgrøder som kløvergræs og lucerne kan være etableret inden omlægning.

Afgrødetyper til foder	Konventionel afgrøde *)	Omlægningsafgrøde	Økologisk afgrøde
Etårige afgrøder (korn, majs, roer, grønsager m.m.)	Afgrøden er sået før påbegyndt omlægning, eller afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden er sået efter påbegyndt omlægning, og afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden er sået mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning
Græs/permanent græs (inkl. kløvergræs, frøgræs, kløverfrø, lucerne)	Afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning	Afgrøden høstes mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning

*) Se undtagelse for proteinafgrøder til foder ("20 pct.-regel")

- I mineralblandinger må der bruges op til en pct. ikke-økologiske urter, krydderier og melasse som bindemiddel pr. dyr pr. år.
- Foderet må ikke være fremstillet ved brug af kemiske opløsningsmidler, f.eks. skråprodukter.
- Foder, der består af eller er fremstillet ved brug af genetisk modificerede organismer (GMO), må ikke anvendes.
- Foderet må kun indeholde de tilladte mineralske fodermidler og fodertilsætningsstoffer, som fremgår af bilag 3 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).
- Foder må f.eks. ikke indeholde antibiotika eller andre lægemidler, farvestoffer, syntetiske aminosyrer eller lignende.
- Grovfoder skal indgå i den daglige foderration. Grise i løbegård skal altid have adgang til rode-materiale i løbegården – dette kan udgøres af grovfoder.

GRÆSAREALER/LØBEGÅRDE

- Alle grise skal have permanent adgang til udendørsarealer, fortrinsvis græsarealer. Dog kan orner og avlsgrise opstaldes indendørs med adgang til løbegård i vinterhalvåret, normalt defineret som perioden fra 1. november til 14. april (se også pkt. 7 i branchebefalingerne herunder).
- Små- og slagtegrise kan holdes på stald med adgang til udendørs løbegård året rundt.
- Græsarealer til grise kan anvendes fra om-lægningens start, hvis det dokumenteres, at

græsoptaget i de første 12 mdr. ikke overstiger 20 pct. af den samlede foderration på årsbasis (regler for proteinafgrøder ovenfor).

- Alle grise skal have adgang til sølebad eller overbrusning i sommerperioden.
- Alle grise skal have adgang til skygge. Se også pkt. 8 i Branchebefalingerne herunder.
- Løbegården kan være delvist overdækket.
- Mindst 50 pct. af minimumsarealet i løbegården skal være med fast gulv. Drænet gulv med højst 10 pct. drænbning kan sidestilles med fast gulv.
- Der skal altid være adgang til rodemateriale i løbegården.
- Bemærk krav til udsyn m.v. fra udearealerne under pkt. 10 i [Branchebefalingerne](#).

Mindste nettoareal, dyrene skal have til rådighed	Nettoareal, indendørs, m ² /dyr	Nettoareal, løbegård, m ² /dyr
Smågrise indtil 35 kg	0,6	0,4
Smågrise indtil 50 kg	0,8	0,6
Slagtegrise indtil 85 kg	1,1	0,8
Slagtegrise indtil 110 kg	1,3	1,0
Slagtegrise over 110 kg	1,5	1,2
Avlsgrise, hundyr	2,5	1,9
Avlsgrise, handyr	6,0 (10 hvis bedækning)	8,0

Foto: Linda Rosager Duve

Foto: Karen Munk Nielsen

STALDE

- Dyr må kun fikseres kortvarigt.
- Indendørs liggearealer skal være velforsynede med ren og tør strøelse. Arealet med strøelse skal være så stort, at alle dyr kan ligge ned samtidig.
- Mindst 50 pct. af staldens samlede arealkrav (normkravet) skal være med fast/drænet gulv.
- Der skal være tilstrækkeligt med frisk luft, naturlig ventilation og dagslys i stalden.

BEHANDLING OG LOGBOG

- Smågrisene må tidligst fravænnnes, når de er 40 dage gamle (se dog pkt. 6 i [Brancheanbefalingerne](#)).
- Næseringning, kastration og inseminering er tilladt, men skal altid foretages inden for reglerne i dyrevelfærdsloven. Ved kastration skal der ifølge generelle EU-regler gives lokalbedøvelse og smertelindring.
- Halekupering og slibning af tænder er ikke tilladt.
- Vaccination og serumbehandling er tilladt og tæller ikke som en behandling, men kræver skriftlig behandlingsplan.
- Behandling mod parasitter er tilladt og tæller ikke som en behandling.
- Hormonal brunstsynchronisering og faringsinduktion er ikke tilladt.
- Dyrlægen skal behandle første gang med veterinære lægemidler, men kan udlevere læge-

midler til genbehandling i den fastsatte behandlingsperiode for lægemidlet.

- Midler til bedøvelse og smertelindring ved kastration kan opbevares på bedriften i op til 50 dage.
- Det er ikke tilladt at opbevare eller bruge veterinærmedicin til andre dyr end dem, dyrlægen har anført på emballagen. Eventuelle medicinrester skal fjernes fra bedriften.
- Tilbageholdelsestiden er to gange den normale tilbageholdelsestid, dog altid mindst 48 timer – undtagen ved vacciner.
- Slattevin, der er behandlet med f.eks. antibiotika mere end én gang, kan ikke sælges som økologiske.

Foto: Henrik Bierregrov

- Alle behandlinger skal føres i en logbog, og dyret skal være entydigt mærket resten af livet – også ved salg til anden økologisk bedrift.
- Se også afsnit 34 og bilag 5 om behandling og brug af medicin i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).

INDKØB AF DYR

- Der skal som udgangspunkt indkøbes økologiske dyr. Udbuddet kan tjekkes i husdyrdatabasen organicxlivestock.dk. Hvis der ikke er egnede økologiske dyr på markedet, kan der søges om dispensation til at indsætte konventionelle avlsdyr.
- Sælgers certificeringsnr. og dyrenes økologiske status skal fremgå af faktura. Udskrift af logbog med eventuelle behandlinger skal altid medfølge.
- Der kan efter ansøgning indkøbes op til 20 pct. konventionelle polte/gylte pr. år til fornyelse af besætningen. De 20 pct. beregnes på baggrund af antallet af voksne dyr på bedriften inden indkøb (hundyr, der har født, eller er over 12 mdr., handyr over 9 mdr.). I særlige tilfælde, f.eks. ved udvidelse af besætningen eller skift af race, kan procentsatsen efter ansøgning forhøjes til 40 pct.

Vær opmærksom på

- At Styrelsen certificerer bedriften og kontrollerer den mindst én gang om året.
- At du skal indsende årlig indberetning om bedriften hvert år i økologiskemaet i april.
- At alle væsentlige ændringer indberettes året rundt i økologiskemaet.
- At alle dyr af samme art, f.eks. søer og slagtesvin, skal overgå til økologiske forhold samtidig.
- At du kan søge tilskud til økologisk dyrkede arealer hvert år i fællesskemaet. Se: [Tilskudsguide - Landbrugsstyrelsen](#).
- Miljøregler for udendørs sohold: Reglerne er under revision, men byggebladet gælder indtil det ophæves. [Byggeblad for udendørs sohold og gældende miljølovgivning, revideret december 2014.](#)

Foto: Tove Seerup

Anbefalinger til øget dyrevelfærd ved produktion af økologiske grise

De frivillige Brancheanbefalinger er udarbejdet af Økologisk Landsforening, Landbrug & Fødevarer Økologisektionen, og Dyrenes Beskyttelse. anbefalingerne supplerer EU's regler for økologisk jordbrugsproduktion i forhold til økologiske grise.

De frivillige retningslinjer medfører, at producenter af økologisk grisekød ud over økologireglerne skal overholde nedenstående 18 krav:

1. Alle grise lever op til nedenstående krav.
2. Fra 1. januar 2019 skal slagtede grise, hvis kød sælges som økologisk kød, være født under økologiske forhold.
3. Alle grise skal fodres 100 pct. økologisk. Der dispenseres dog til at anvende 5 pct. Ikke-økologisk proteinfoder til smågrise under 35 kg frem til 1. november 2025..
4. Smågrise skal have adgang til egnet suppleringsfoder i faremarken, fra de er fire uger gamle.
5. Fra 1. august 2019 må der i alt maks. anvendes 100 mg Cu/kg foder til grise til og med, at de er 14 uger gamle.
6. Den gennemsnitlige fravænningsalder er mindst syv uger.
7. Alle søer skal fare i udendørs hytter og have et markareal på mindst 300 m² pr. so.
8. Alle dyr skal kunne ligge i skygge på faremarken i sommermåneden. Skyggen tilbydes ved levende bevoksning eller andet. Hytter, hvor der kan skabes høj luftgennemstrømning ved at tilbyde ekstra åbning af mindst samme størrelse som dyrenes indgang i hytten, kan opfylde kravet. Hvis skygge skabes ved levende bevoksning, skal beplantningen være etableret senest første plantesæson efter, bedriften lægges ind under aftalen.
9. Udearealet til slagtesvin skal minimum være 20 m², dog minimum 10 m² til grise op til 40 kg.
10. Stalde, der etableres eller ombygges efter 1. januar 2018, skal leve op til følgende krav:
 - a) Grisene skal sikres udsyn fra udearealer.
 - b) Forværket må højst være lukket i en højde på 60 cm.
 - c) Grisene udsyn fra udearealerne skal være mindst 10 meter, og der skal være en oplevelse af luft der, hvor udearealerne ligger.
11. Fra høsten 2021 skal mindst 50 pct. af den anvendte strøhalm være af økologisk oprindelse*. Fra høsten 2022 skal opgørelsen finde sted via en af landmanden udfyldt logbog, hvori der fremgår data for antal kilo strøhalm fra egenproduktion brugt til strøhalm og bilag med data om antal kilo ikke-økologisk og økologisk halm indkøbt til brug til strøhalm. Logbogen skal være opdateret og ligge klar som statuserklæring ved kontrol.
12. Fra gødningsåret 2022/2023 gælder nedenstående om husdyrgødning på økologiske grisebedrifter. Kontrol foretages på grisebedrifter via stikprøvekontrol baseret på gødningsregnskab, gødningsplanlægningsprogrammer og erklæringer om overført gødning (B1-skema).
 - a) Der kan maksimalt anvendes uafgasset ikke-økologisk husdyrgødning svarende til 43 kg udnyttet N pr. ha.
 - b) Der kan dog anvendes op til 65 kg udnyttet N pr. ha. fra ikke-økologisk husdyrgødning, såfremt mindst 22 kg heraf kommer fra husdyrgødning, der kommer ind via biomasse fra et biogasanlæg. Uanset dette punkt kan der altid tages samme mængde N tilbage fra biogasanlægget, som modtager eventuelt må have afleveret i form af økologisk biomasse eller husdyrgødning. Denne mængde N indgår ikke i opgørelsen over modtaget ikke-økologisk husdyrgødning.
 - c) Hvis der anvendes korn/foder dyrket i Danmark, uanset eventuelle mellemlid, finder samme krav anvendelse for hele bedriften, der dyrker afgrøden. Hvis det ikke kan dokumenteres via faktura, anvendes en tro og loveerklæring.
13. Besætningen skal have en sundhedsrådgiv-

ningsaftale, og slagteriet skal stille bedriftens registrerede slagtedata og sygdomsbemærkninger til rådighed for landmanden, som skal anvende dem i forbindelse med sin sundhedsrådgivningsaftale. For besætninger, der ikke lovpligtigt skal oprette en sundhedsrådgivningsaftale, kan denne erstattes af minimum to årlige besætningsbesøg, hvor besætningen gennemgås for dyrevelfærd og dyresundhed. Der skal foreligge en besøgsrapport efter dyrlægens besætningsbesøg, som fremvises ved kontrolbesøg.

14. Smågrise må højst transporteres i fire timer fra sælger til køber.
15. Slagtesvin og søer, der sendes til slagteri, må højst transporteres otte timer.
16. Klager over produktionen skal noteres.
17. Fra 1. januar 2022 udføres der en ekstra brugerbetalt velfærdskontrol i besætningen, hvis Landbrugsstyrelsen konstaterer velfærds-overtrædelser relateret til griseproduktionen. Følgende situationer udløser et ekstra kontrolbesøg:
 - a) Hvis der i en økologikontrol (årlig- eller supplerende kontrol) fra Landbrugsstyrelsen konstateres to eller flere velfærdsrelaterede overtrædelser på samme besøg.
 - b) Hvis der hos en producent konstateres velfærds-overtrædelser ved to på hinanden følgende af Landbrugsstyrelsens økologikontroller (årlig- eller supplerende kontrol).

18. Maritime proteinkilder kan anvendes, når det kan dokumenteres, at PFAS4 indholdet i de maritime proteinkilder sammenholdt med den valgte iblandingsprocent sikrer, at det beregnede indhold af PFOS i griseleveren ikke overstiger detektionsgrænsen. Fiskemel, søstjernemel og andre lignende maritime proteinkilder kan dermed indgå i færdigblandet fuldfoder eller tilskudsfoder fra foderstofvirksomheder til smågrise. Dette under forudsætning af, at PFOS-indholdet er analyseret i det maritime protein, og det sikres, at det beregnede indhold i leveren i grisene holder sig under detektionsgrænsen. Der må kun anvendes analyserede og kendte kilder af maritimt protein. Analyser skal rekvireres hos enten producenter, grossister eller sælgere af det maritime protein. Griseproducenter, der indkøber tilskudsfoder og selv færdigblander deres foder, skal følge blandingsanbefalingerne fra foderstofvirksomhederne, så de holder sig under de anbefalede mængder af maritimt protein.

* Halm fra omlægningskorn regnes som økologisk. Kravet omfatter ikke andre typer strøelse.

Anbefalingerne er opdateret i september 2024. Se [Brancheanbefalinger for økologiske grise på lf.dk](https://lf.dk/brancheanbefalinger-for-okologiske-grise).

Foto: Linda Rosager Duve

Foto: Linda Rosager Duve

Se også

- [Dyrenes Beskyttelses mærkekrav for svin](#)
- [Vejledning til Fødevarestyrelsens kontrol med hjertebesætninger – svinebesætninger](#)

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Heidi Mai-Lis Andersen
Specialkonsulent
hmla@icoel.dk
Tlf. +45 30 56 99 10

Marie Lund Buus
Konsulent
malb@icoel.dk
Tlf. +45 21 64 57 71

Sarah-Lina Aagaard
Schild
Konsulent
sali@icoel.dk
Tlf. +45 28 30 49 39

Rikke Thomsen
Specialkonsulent
rith@icoel.dk
+45 26 86 91 34

Administration af reglerne

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vand-
miljø administrerer reglerne. Innovationscenter
for Økologisk Landbrug tager forbehold for
ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

ANBEFALINGER TIL ØGET DYREVELFÆRD VED PRODUKTION AF ØKOLOGISKE GRISE

ØKOLOGISK
LANDSFORENING

DYRENES
BESKYTTELSE

KAPITEL I

1. FORMÅL

Disse frivillige anbefalinger supplerer EU's regler for økologisk jordbrugsproduktion i forhold til økologiske grise.

Anbefalingerne omfatter forhold som de nedenstående organisationer finder relevante for at sikre, at den økologiske produktion lever op til erhvervets forståelse af økologisk griseproduktion.

Anbefalingerne kan frit følges af medlemmer af nedenstående organisationer, andre organisationer og virksomheder.

Organisationerne arbejder samtidig løbende for, at anbefalingerne i videst muligt omfang indarbejdes i EU lovgivning eller gøres overflødige på grund af udviklingen.

2. BAGGRUND

Alle producenter med økologiske grise skal overholde de til enhver tid gældende EU- og statsregler.

3. INITIATIVTAGERE

Økologisk Landsforening, Landbrug & Fødevarer, Økologisektionen, Dyrenes Beskyttelse

4. ORGANISERING OG HÅNDHÆVELSE

4.1 Forretningsorden

Vælger virksomheder at følge anbefalingerne, udfyldes tilslutningsaftalen under pkt. 7. Tilslutningsaftalen tilsendes Økologisk Landsforening.

4.1.2 Administration

Økologisk Landsforening har ansvaret for at samle organisationerne til et årligt møde, hvor anbefalingerne gennemgås med henblik på at vurdere behovet for justeringer herunder bortfald eller tilføjelse af nye anbefalinger. Møder kan derudover holdes efter behov.

4.1.3 Kontrol

De frivillige anbefalinger underlægges årlig kontrol. Kontrollen varetages af Dyrenes Beskyttelse eller andet akkrediteret system, der kan give tilsvarende sikkerhed for, at anbefalingerne er overholdt. Egenkontrol kan indgå som del af kontrollen.

4.1.4 Håndhævelse

De deltagende virksomheder, der vælger at følge anbefalingerne, har selv ansvaret for at stille krav overfor deres leverandører om overholdelse heraf på deres respektive områder og organisere, at de bliver tilmeldt kontrol. Anbefalingerne bør følges fra den dag, hvor besætningen lægges om til økologi.

4.1.5 Kontroludgifter

Udgifterne vedrørende kontrol håndteres som et anliggende mellem den kontrollerende enhed og slagterierne.

4.1.6 Sanktionsmuligheder

Sanktioner følger normal praksis på slagteriet.

4.1.7 Ændringer og ophør

Anbefalingernes indhold kan løbende justeres. Ændringer træder i kraft på et tidspunkt, der aftales af organisationerne.

4.1.8 Dispensationer fra aftalepunkter

Anbefalingerne bør som udgangspunkt følges samlet. Eventuel anmodning om dispensation begrundet i særlige hensyn kan dog rettes til Økologisk Landsforening. Anmodningen skal beskrive baggrunden, varigheden samt konsekvenserne af en ønsket dispensation. Økologisk Landsforening drøfter dispensationen med de øvrige organisationer, der afgiver et fælles svar direkte til den, der begærer dispensationen.

5. IKRAFTTRÆDELSE

Aftalen træder i kraft den 24. september 2024 og erstatter gældende aftale, der første gang blev indgået 1. januar 2009 med efterfølgende ændringer.

6. KONTAKTPERSONER

Økologisk Landsforening

Mads Sejersen Vinther
25 42 93 16
msv@okologi.dk

Landbrug & Fødevarer

Lars Holdensen
21 78 86 33
lho@lf.dk

Dyrenes Beskyttelse

Mia Bonnichsen
81 88 03 68
mbo@dyrenesbeskyttelse.dk

7. TILSLUTNINGSAFTALE

Virksomheden: _____

Har valgt frivilligt at følge anbefalinger til øget dyrevelfærd ved produktion af økologiske grise.

Sted: _____

Dato: _____

Underskrift: _____

AFTALEN SENDES TIL

Økologisk Landsforening
Agro Food Park 26
8200 Aarhus N

Att. Mads Sejersen Vinther

KAPITEL II

INDHOLD

De frivillige retningslinjer medfører, at producenter af økologisk svinekød ud over økologireglerne skal overholde nedenstående 18 ekstra krav:

1. Alle grise lever op til nedenstående krav.
2. Fra 1. januar 2019 skal slagtede grise, der sælges som økologisk kød være født økologisk.
3. Alle grise skal fodres 100% økologisk
 - a) I forhold til kravet om 100 % økologisk fodring som beskrevet i punkt 3, så gives der i overensstemmelse med EU's økologiregler dispensation til at anvende op til 5% ikke-økologisk protein foder til smågrise under 35 kg frem til og med 1. november 2025.
4. Smågrise skal have adgang til egnet suppleringsfoder i faremarken, fra de er 4 uger gamle.
5. Fra 1. august 2019 må der i alt max anvendes 100 mg Cu/kg foder til grise til og med, de er 14 uger gamle.
6. Den gennemsnitlige fravænningsalder er mindst 7 uger
7. Alle søer skal fare i udendørs hytter og have et markareal på mindst 300 m² pr. so
8. Alle dyr skal kunne ligge i skygge på faremarken i sommermåneden. Skyggen kan tilbydes ved levende bevoksning eller andet. Hytter, hvor der kan skabes høj luftgennemstrømning ved at tilbyde ekstra åbning af mindst samme størrelse som dyrenes indgang i hytten, kan opfylde kravet. Hvis skygge skabes ved levende bevoksning, så skal beplantningen være etableret senest første plantesæson, efter bedriften lægges ind under aftalen.
9. Udearealet til slagtesvin skal minimum være 20 m², dog minimum 10 m² til grise op til 40 kg
10. Stalde der etableres eller ombygges efter 1. januar 2018 skal leve op til følgende krav:
 - a) Grisene skal sikres udsyn fra udearealer.
 - b) Forværket må højst være lukket i en højde på 60 cm.
 - c) Grisene skal sikres udsyn på mindst 10 meter fra udearealerne, og der skal være en oplevelse af luft, der hvor udearealerne ligger.
11. Fra høsten 2021 skal mindst 50% af den anvendte strøhalm være af økologisk oprindelse*. Fra høsten 2022 skal opgørelsen finde sted via en af landmanden udfyldt logbog, hvori der fremgår data for antal kilo strøhalm fra egenproduktion brugt til strøhalm og bilag med data om antal kilo ikke-økologisk og økologisk halm indkøbt til brug til strøhalm. Logbogen skal være opdateret og ligge klar som statuserklæring ved kontrol.

*Halm fra omlægningskorn regnes som økologisk. Kravet omfatter ikke andre typer strøelse.

12. Fra gødningsåret 2022/2023 gælder følgende om husdyrgødning på økologiske grisebedrifter:

- a) Der kan maksimalt anvendes uafgasset ikke-økologisk husdyrgødning svarende til 43 kg udnyttet N pr. ha., dog
- b) Der kan anvendes op til 65 kg udnyttet N pr. ha. fra ikke-økologisk husdyrgødning, såfremt mindst 22 kg N heraf kommer fra husdyrgødning, der kommer ind via biomasse fra et biogas-anlæg. Uanset dette punkt kan der altid tages samme mængde N tilbage fra biogasanlægget, som modtager eventuelt må have afleveret i form af økologisk biomasse eller husdyrgødning. Denne mængde N indgår ikke i opgørelsen over modtaget ikke-økologisk husdyrgødning.
- c) Hvis der anvendes korn/foder dyrket i Danmark – uanset eventuelle mellemlid – finder samme krav anvendelse for hele bedriften der dyrker afgrøden. Hvis det ikke kan dokumenteres via faktura, anvendes en tro og love-erklæring.

Kontrol foretages på grisebedrifter via stikprøvekontrol baseret på gødningsregnskab, gødningsplanlægningsprogrammer og erklæringer om overført gødning (B1-skema).

13. Besætningen skal have en sundhedsrådgivningsaftale, og slagteriet skal stille bedriftens registrerede slagtedata og sygdomsbemærkninger til rådighed for landmanden, som skal anvende dem i forbindelse med sin sundhedsrådgivningsaftale.

For besætninger, der ikke lovpligtigt skal oprette en sundhedsrådgivningsaftale, kan en sundhedsrådgivningsaftale erstattes af minimum to årlige besætningsbesøg, hvor besætningen gennemgås for dyrevelfærd og dyresundhed. Der skal forelægges en besøgsrapport efter dyrlægens besætningsbesøg, som fremvises ved kontrolbesøg.

14. Smågrise må højst transporteres i 4 timer fra sælger til køber.

15. Slagtesvin og søer, der sendes til slagteri, må højst transporteres 8 timer.

16. Klager over produktionen skal noteres.

17. Fra 1. januar 2022 udføres der en ekstra brugerbetalt velfærdskontrol i besætningen, hvis Landbrugsstyrelsen konstaterer velfærdsovertrædelser relateret til griseproduktionen. Følgende situationer udløser et ekstra kontrolbesøg:

- a) Hvis der i en økologikontrol (årlig- eller supplerende kontrol) fra Landbrugsstyrelsen konstateres to eller flere velfærdsrelaterede overtrædelser på samme besøg.
- b) Hvis der hos en producent konstateres velfærdsovertrædelser ved to på hinanden følgende af Landbrugsstyrelsens økologikontroller (årlig- eller supplerende kontrol).

18. Maritime proteinkilder kan anvendes, når det kan dokumenteres, at PFAS4 indholdet i de maritime proteinkilder sammenholdt med den valgte iblandingsprocent sikrer, at det beregnede indhold af PFOS i grise-leveren ikke overstiger detektionsgrænsen.

Fiskemel, søstjernemel og andre lignende maritime proteinkilder kan dermed indgå i færdigblandet fuldfoder eller tilskudsfoder fra foderstofvirksomheder til smågrise. Dette under forudsætning af, at PFOS indholdet er analyseret i det maritime protein, og det sikres, at det beregnede indhold i leveren i grisene holder sig under detektionsgrænsen.

Der må kun anvendes analyserede og kendte kilder af maritimt protein. Analyser skal rekvireres hos enten producenter, grossister eller sælgere af det maritime protein.

Griseproducenter, der indkøber tilskudsfoder og selv færdigblander deres foder, skal følge blandingsanbefalingerne fra foderstofvirksomhederne så de holder sig under de anbefalede mængder af brug af maritimt protein.

Skygge giver et komfortabelt nærmiljø på varme sommerdage.
Foto: Sarah-Lina Aagaard Schild

Beplantning i sofolde

Via projektet "Grise i skov"

Træer kan noget helt særligt:

- Forbedrer dyrevelfærden, giver skygge og ly til grisene
- Øger biodiversiteten
- Gavner miljø og klima
- Øger herlighedsværdien

Dette er vigtigt, hvis du overvejer at plante træer:

- Din tidshorisont – det tager typisk 2 år inden pattegrisene bør få adgang til træerne og min. 4 år for søerne
- Vælg hjemmehørende arter – de trives bedst og giver størst biodiversitet
- Vær indstillet på renholdelse de første par år – indtil pattegrisene har adgang
- Overvej folddesign og plantetæthed grundigt
- Beskyttelse af træer efter grisene får adgang

Eg der er ringet af afbarkning af grise.
Foto: Peter Kristian Nedergaard Jensen

Karakteristika for udvalgte træer: Uddrag af tabel udarbejdet af Rasmus H. Jørgensen, Skovskolen og Peter Kristian Nedergård Jensen, privatkonsulent

Træart	Fordele	Ulemper	Bestøvning	Egnethed til stævning/beskæring
Ær/ahorn	Kan vokse på alle jordtyper, hårdfør over for frost, hurtig vækst	Følsom som ung	Insekt	Middel
Rødel	Tolerant for de fleste jordtyper, hårdfør over for frost	Ringere vækst på sandjord, lav skyggetolerance, hurtigt stagnerende ungdomsvækst	Vind	God
Vortebirk	Kan vokse på alle jordtyper, hårdfør over for frost, nogenlunde vindfør	Lav skyggetolerance	Insekt	God
Rød kornel (busk)	Kan vokse på alle jordtyper, hårdfør over for frost	Middel skyggetolerance	Insekt	God
Alm. hassel (busk)	Hårdfør over for frost, vindfør, skyggetolerant	Bedst egnet til middelgod-god jord, frugtsætning forringes af forårsfrost	Vind	God
Bævreasp	Kan vokse på alle jordtyper, hårdfør over for frost, vindfør	Bedst egnet til middelgod-god jord, frugtsætning forringes af forårsfrost	Vind	God

Kan skader på træer undgås?

Der er flere erfaringer med, at grise går meget målrettet efter eg. Ønsker man sig eg skal man altså både have tålmodighed og arbejdskraft til at sætte beskyttelse op.

Noget tyder på, at ahorn lades i fred og at hylid ikke skades på barken, men her går grisene efter roden. Hvidtjørn og mirabelle er i nogen grad i stand til at beskytte sig selv.

Grise må ikke gives adgang til fredskov.

Øverst Gammelt læhegn brugt til grise. Det har vist sig, at grisene roder ekstra meget under træer og buske, hvis de er anlagt på en forhøjning/jordvold. Her er det eg til venstre med afbarkning af rodudløbene.

Nederst Her er det hylid, der stadig er liv i trods en halv opgravning. Fotos: Peter Kristian Nedergård Jensen

Projektet "Grise i skov" er støttet af Fonden for Økologisk Landbrug. Der arbejdes videre med at beskrive de indsamlede erfaringer for derefter at give forslag til, hvordan man vælger beplantning og folddesign.

For yderligere information: Heidi Mai-Lis Andersen, tlf. 30 56 99 10

Januar 2025

Foto: Karen Munk Nielsen

Husdyrhold til eget brug og selskabsdyr på bedriften

Når du søger om certificering til økologisk drift, så skal alle de dyr, der er på bedriften, indberettes til økologikontrollen – uanset hvor mange, der er. Hver dyreart og antal dyr indberettes for sig. Sker der ændringer efterfølgende, skal det oplyses hvert år i økologiindberetningen til Styrelsen via økologiskemaet i Tast selv. En fuldstændig oversigt over EU-regler findes i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#). Se [lbst/økologi.dk](#).

HUSDYRHOLD TIL EGET BRUG

Alle de dyr/dyrearter, du har, som producerer produkter, der udelukkende anvendes i egen husholdning, behøver ikke at være omfattet af økologikontrol. Du kan vælge at registrere dem som "husdyrhold til eget brug", og så skal økologikontrollen ikke se dokumentation for foder, afgræsning eller staldforhold. Økologikontrollen skal heller ikke se dokumentation ved produktion til eget brug i køkkenhaven. Antallet af dyr til eget brug skal være realistisk i forhold til, at æg, kød eller mælk skal kunne konsumeres i egen husholdning. Har du en lille husholdning, er det tilladt at holde få dyr til eget forbrug - har du en større, kan du have flere dyr af de forskellige arter, hvis du kan forklare over for Styrelsen, at produkterne fra dyrene svarer til husstandens behov.

SELSKABSDYR HAR AFLØST HESTEORDNINGEN

"Selskabsdyr" er betegnelsen for dyr, der holdes som kæle-/hobbydyr og aldrig bruges til konsum. Det omfatter også alle hestehold – uanset antallet af heste, og det kan være både egne og andres he-

ste. Selskabsdyr afløser dermed "Hesteordningen". Selskabsdyr må fodres med ikke-økologisk foder, f.eks. er det tilladt at fodre heste med ikke-økologisk grovfoder. Eneste begrænsning er, at foder, der gives på marken, skal være gmo-frit.

DU MÅ GERNE SÆLGE SELSKABSDYR

Forbuddet mod salg af dyr/produkter gælder ikke for selskabsdyr som rideheste eller "kælegrise". De kan sælges eller gives væk til levebrug.

AFGRÆSNING AF ØKOLOGISKE AREALER

Husdyr til eget brug og selskabsdyr må gerne gå på økologiske arealer året rundt. Det gælder både egne og andres dyr, når det samlede antal - det forventede gennemsnit - indberettes til Styrelsen.

INGEN ØKOLOGISKE OG KONVENTIONELLE DYR AF SAMME ART

Der må aldrig være økologiske og konventionelle dyr af samme art på den økologiske bedrift. Det gælder også for økologiske dyr og dyrehold til eget brug. Har du f.eks. en økologisk malkekvægsbesætning – eller er påbegyndt omlægning af en konventionel besætning – så kan du ikke have slagtekalve eller ammekøer under ordningen til "eget brug". Du må

Vær opmærksom på

Det er ikke tilladt at sælge/afsætte dyr/produkter fra husdyrhold til eget brug – hverken som konventionelle eller økologiske.

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

derimod gerne have høns eller kaniner til eget brug samtidig med en økologisk malkekvægsbesætning.

SALG AF PRODUKTER FRA MINDRE HUSDYRHOLD

Hvis du ønsker at sælge produkter fra bedriften, skal dyrene registreres med en omlægningsdato i økologiskemaet, så det kan ses af Styrelsens økologikontrol – uanset hvor få/mange dyr, du har. Det er ikke længere muligt at påbegynde omlægning af husdyrhold til eget brug, hvis du ønsker at ændre produktion undervejs. Har du f.eks. haft høns og ægproduktion til eget brug i en periode, skal du indsætte kyllinger/hønniker efter reglerne for etablering/indsættelse af en økologisk besætning. Ændringen og besætningens omlægningsdato indberettes til Styrelsen, og produktionen bliver så omfattet af økologikontrol. Du skal så kunne dokumentere, at alle økologiregler er overholdt.

OMLÆGNING ELLER SAMTIDIG DRIFT

Når bedriften påbegynder omlægning, er der krav

om, at hele bedriften er omfattet af økologireglerne senest efter to år. Ønsker du ikke at omlægge et husdyrhold, så kan det indberettes efter reglerne for "samtidig drift" og kan fortsætte som konventionelt. Husdyrhold til eget brug og dyr anmeldt under samtidig drift kan ikke omlægges til økologisk produktion på et senere tidspunkt. Vær opmærksom på, at alle ændringer af omlægningsdatoer og husdyrhold skal indberettes til Styrelsen på forkant – dvs. frem i tiden. Det er ikke muligt at ændre datoer, når de er passeret.

GØDNING FRA HUSDYRHOLD TIL EGET FORBRUG

Vær opmærksom på, at gødningen fra husdyrhold til eget brug og selskabsdyr betragtes som konventionel gødning.

HUSK ALTID REGISTRERING I CHR

Læs f.eks. om registrering af hobbyfjerkræhold på Landbrugsindberetning.dk og om registrering af biavl i [Det Centrale Bigårdsregister på virk.dk](https://virk.dk/centralregister).

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Administration af reglerne

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vand- og miljø administrerer reglerne. Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Regler for økologisk gede- og fårehold

Foto: Henrik Bjerregrov

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

JANUAR 2025

Regler for økologisk gede- og fårehold

Formålet med at holde får eller geder er som regel en produktion af økologisk kød, mælk, uld eller mohair. Desuden er får/geder oplagte "naturplejere". I alle tilfælde er der en række regler for den økologiske drift, du skal være opmærksom på.

En fuldstændig oversigt over EU-regler findes i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#). Se [lbst.dk/okologi](#).

FÅRE-/GEDEHOLD TIL EGET BRUG

Hvis dyr og produkter udelukkende er til brug i egen husholdning, er det muligt at have et mindre antal dyr, som du ikke behøver at omlægge til økologisk produktion eller overholde de særlige øko-logiregler for. Antallet af dyr til eget brug skal være realistisk i forhold til, at kød eller mælk skal kunne konsumeres i egen husholdning. Har du en lille husholdning, må der holdes få dyr – har du en større, kan du have flere dyr, hvis du kan forklare over for Styrelsen, at produkterne fra dyrene svarer til husstandens behov. OBS: Det er ikke tilladt at sælge dyr/produkter fra husdyrhold til eget brug – hverken som konventionelle eller økologiske.

OMLÆGNING AF HELE BEDRIFTEN

Ansøgning om certificering og anmeldelse af omlægning til økologisk drift kan ske året rundt og på alle datoer. Dyr/arealer kan tidligst påbegynde omlægning, når Styrelsen har modtaget anmeldelsen. Når bedriften påbegynder omlægning, er der krav om, at hele bedriften er omfattet af økologireglerne efter to år. Ønsker du ikke at omlægge et husdyrhold, kan du indberette efter reglerne for "samtidig drift". Fåre- og gedehold kan så fortsætte som

konventionelle. Vær opmærksom på, at alle ændringer af omlægningsdatoer og husdyrhold skal indberettes til Styrelsen på forkant – dvs. frem i tiden. Det er ikke muligt at ændre datoer, når de er passeret.

- Omlægningstid for mælk er seks måneder ved overgang til økologisk produktion.
- Omlægningstid for kød er seks måneder, hvis det skal sælges som økologisk kød.

Alle lam/kid, der er født efter, at moderen er påbegyndt omlægning, kan sælges som økologiske.

FODER, GROVFODER OG TILSÆTNINGSSTOFFER

Mindst 70 pct. af foderet skal komme fra bedriften eller fra andre økologiske bedrifter i Danmark. Du kan sammensætte en økologisk foderration af økologiske afgrøder, omlægningsafgrøder og konventionelle afgrøder under særlige forudsætninger. Se tabel med afgrødetyper til foder.

Omlægningsafgrøder fra egen bedrift kan indgå med op til 100 pct. i en økologisk foderration. Indkøbte omlægningsafgrøder kan indgå med op til 25 pct. i en økologisk foderration regnet pr. kalenderår (i pct. af tørstof). Proteinafgrøder, der høstes i første omlægningsår (0-12 måneder efter, jorden er påbegyndt omlægning), kan indgå i en økologisk foderration med op til 20 pct. til egne dyr på bedriften.

Afgrødetyper til foder	Konventionel afgrøde *)	Omlægningsafgrøde	Økologisk afgrøde
Etårige afgrøder (korn, majs, roer, grønsager m.m.).	Afgrøden er sået før påbegyndt omlægning, eller afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter jorden er påbegyndt omlægning *).	Afgrøden er sået efter påbegyndt omlægning, og afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden er sået mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.
Græs/permanent græs (inkl. kløvergræs, frøgræs, kløverfrø, lucerne).	Afgrøden høstes mindre end 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning *)	Afgrøden høstes mindst 12 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.	Afgrøden høstes mindst 24 mdr. efter, jorden er påbegyndt omlægning.

*) Se dog undtagelse for proteinafgrøder til foder ("20 pct.-regel")

Etårige proteinafgrøder (bælgsæd) som ærter, hestebønner, lupin eller blandinger af korn og bælgsæd skal sås efter omlægningen. Flerårige afgrøder som kløvergræs og lucerne kan være etableret inden omlægning. De 20 pct. af foderrationen beregnes pr. dyr pr. år. Indkøbte omlægningsafgrøder og foder fra egne førsteårsmarker må tilsammen kun udgøre 25 pct. af den samlede foderration.

Foder fra arealer, hvor der er lejet græsningsret, sidestilles med foder fra egne arealer. Foderrationen skal bestå af min. 60 pct. grovfoder (i pct. af tørstof pr. dyr pr. dag), dog må dyr i de første tre måneder af laktationen tildeles en ration med min. 50 pct. grovfoder. Kravet om 60 pct. grovfoder er ikke opfyldt, hvis kraftfoder/ korn tildeles ad libitum. Lam/kid skal fodres med naturligt mælk i de første 45 dage, og skal i mælkefodringsperioden have fri adgang til grovfoder. Hvis du får behov for at bruge mælkeerstatning, så skal den være økologisk og må ikke indeholde kemisk fremstillede bestanddele eller bestanddele af vegetabilsk oprindelse.

Foderstoffer, der består af eller er fremstillet ved brug af genetisk modificerede organismer (gmo), må ikke anvendes i økologisk jordbrugsproduktion. I mineralblandinger må der bruges op til en pct. ikke-økologiske urter, krydderier og melasse som bindemiddel (beregnes pr. dyr pr. år). Foderet må kun indeholde mineralske fodermidler og fodertil-sætningsstoffer som fremgår af bilag 3 i Vejledning

om økologisk jordbrugsproduktion. Få naturlige syrer er tilladt til ensilering og konservering af foder f.eks. propionsyre og myresyre.

FODERPLAN

Du skal kunne dokumentere, at du overholder økologireglerne f.eks. med en foderplan/-opgørelse, hvoraf det fremgår tydeligt, at du på årsbasis overholder grænserne for brug af indkøbt omlægningsfoder, foder fra første års omlægningsmarker og eventuelt ikke-økologisk foder.

Fodrer du kun med økologiske afgrøder og omlægningsafgrøder fra egen bedrift, behøver du kun at have en oversigt/liste over foderemner med angivelse af den mængde, du bruger. Den daglige grovfoderandel efter mælkefodringsperioden skal tydeligt fremgå af oversigten/listen.

AFGRÆSNING OG AFGRÆSNINGSAREALER

Fra den 15. april til den 1. november skal alle dyr have adgang til græsarealer, når vejrforholdene og hensyn til jordbunden og dyrene tillader det. Dyrene skal være på afgræsningsarealet så meget som muligt i løbet af dagen og have mulighed for at æde friskt græs.

Ud- og indbindingsdatoer for alle dyr noteres i husdyrlogbogen. Hvis det er nødvendigt af hensyn til dyrenes velfærd (sygdom/flueplage), kan de holdes på stald i en kortere periode i græsnings-

Foto: Karen Munk Nielsen

sæsonen. Lam/kid kan ligeledes holdes på stald i koldt og regnfuldt vejr. I alle tilfælde noteres dyrets CKR-nummer, årsag og periode i logbogen.

Får og geder skal altid have mulighed for at søge læ og skygge, når de er ude på græsarealer. Det kan være under træer/hegn eller i hytte/skur.

OPSTALDNING

Alle dyr skal have adgang til en bekvem, ren og tør liggeplads, der er velforsynet med ren og tør strøelse. De særlige arealkrav til stalde skal overholdes, herunder skal mindst halvdelen af det krævede minimumsareal være med fast gulv. Opstaldning i læskure eller frilandshytter bliver ikke betragtet som egentlige staldbygninger, hvis der hele tiden er fri adgang til arealer med plantedække, men skur/hytte skal være stor nok til, at alle dyr kan ligge ned samtidig.

BEHANDLINGER

Behandling med veterinær medicin skal føres i logbog og medfører to gange så lang tilbageholdelsestid som i konventionel produktion. Er den generelle tilbageholdelsestid for et lægemiddel 0 dage, så er der krav om 48 timers tilbageholdelse i økologiske besætninger. Vacciner er dog undtaget fra de 48 timer. Det er ikke tilladt at opbevare eller bruge veterinær medicin til andre dyr end dem, dyrlægen har anført på emballagen. Eventuelle medicinrester skal fjernes fra bedriften.

Mere end tre behandlinger med veterinære læ-

gemidler inden for 12 måneder medfører, at får/geder skal omlægges på ny. Lam/kid – med en "livscyklus" på under et år – skal genomlægges, hvis de behandles mere end en gang. Vaccination, behandling mod parasitter/fluere regnes ikke med i behandlingsregnskabet – men skal altid fremgå af medicinlogbogen.

Ikke-receptpligtige produkter til indvortes brug kan bruges, hvis de overholder reglerne til økologisk fodring (f.eks. visse elektrolytter og calciumpreparater). Se bilag 3 og 5 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#). Behandling med hormoner er kun tilladt ved konkrete sygdomstilfælde og ikke til at fremkalde eller synkronisere brunst.

HALEKUPERING AF LAM

Du kan i konkrete tilfælde ved særlige behov for at forbedre lammenes sundhed, velfærd eller hygiejne søge om dispensation til halekupering af økologiske lam hos Styrelsen.

Arealkrav til stalde	Indendørsareal m ² /dyr	Minimumsareal med fast gulv m ² /dyr
Får/ged	1,50	0,75
Lam/kid	0,35	0,18

Du skal bruge blanketten [Ansøgning om halekupering af lam](#), som du finder på Styrelsens hjemmeside. Tilladelsen vil være gyldig i op til et år.

HUSDYR-/MEDICINLOGBOG

Følgende oplysninger skal til enhver tid fremgå af bedriftens logbog/-bøger og fremvises ved en økologikontrol:

- Besætningslisten (fra CHR) og foderplaner.
- Ud- og indbindingsdatoer for alle dyr, evt. græsningsaftaler eller brug af samgræsningsarealer
- Enkeltdyr, der holdes på stald i græsningsssæsonen med angivet årsag (gælder også hvis det er mindre end syv dage).
- Alle behandlinger og indgreb, samt evt. gennemlægningsdatoer.

Ved køb/salg af økologiske dyr til levebrug skal kopi af logbogen følge med som dokumentation. Se mere om krav til medicinlogbogen i afsnit 34.7 i [Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#).

INDKØB AF DYR

Til etablering/fornyelse af en økologisk fåre-/gedebesætning skal du som udgangspunkt indsætte økologiske dyr eller dyr under omlægning. Hvis du vil søge om tilladelse til at indsætte ikke-økologiske dyr, skal du tjekke Husdyrdatabasen ([OrganicX-livestock.dk](#)). Der kan indsættes ikke-økologiske gimmerlam/gedekid til avl. Der kan gives tilladelse til at indkøbe op til 20 pct. ikke-økologiske gimmerlam/

gedekid - beregnet på baggrund af antallet af voksne dyr i besætningen (hundyr, der har født eller er over 12 måneder og handyr over ni måneder).

I særlige tilfælde, f.eks. ved udvidelse af besætningen, kan du få dispensation til at hæve procentsatsen til 40. Ikke-økologiske væddere/bukke til avl kan indsættes efter ansøgning med en generel tilladelse fra Styrelsen. Dyr til kødproduktion skal altid komme fra økologiske besætninger.

BEVARINGSVÆRDIGE RACER AF FÅR/GEDER

Ikke-økologiske hundyr af bevaringsværdige racer til avlsformål kan uden ansøgning om tilladelse indsættes på din bedrift.

Inden indsættelsen skal du dog fremsende dokumentation for, at dyrene er godkendt og har status som bevaringsværdige til jordbrugskontrol@lbst.dk. Dyrene skal være registreret i en stambog. Hundyr af bevaringsværdige racer må gerne have født. Følgende gamle danske racer er bevaringsværdige jf. Bevaringsudvalget for Danske Husdyrgenetiske Ressourcer:

- Dansk Landfår
- Hvidhovedet Marskfår
- Dansk Landraceged

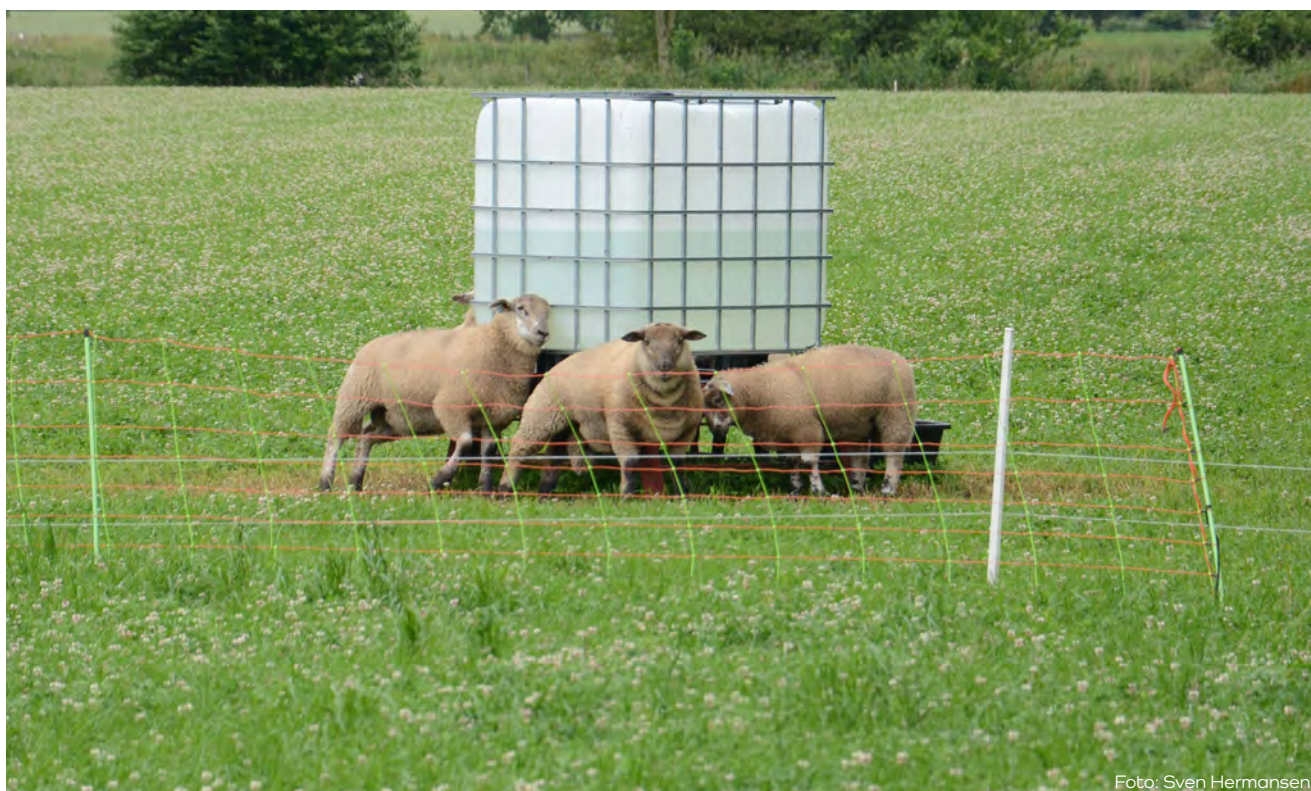

Foto: Sven Hermansen

Foto: Frank Oudshoorn

Foto: Jesper Truelsen

UDEGÅENDE DYR I VINTERPERIODEN

De fleste fåreracer er robuste, og får kan gå ude døgnet rundt i vinterperioden uden adgang til læskur eller bygning på visse betingelser. Det er en forudsætning, at fårene er i godt huld og med god uld. Der skal være græsdækkede arealer, som dyrene ikke har trådt op. Der skal være arealer med veldrænet bund, hvor dyrene har et tørt leje. Dyrene tildes supplerende foder og skal have adgang til frisk, frostfrit drikkevand. Geder, der går ude i vinterperioden, skal have fri adgang til stald/læskur hele døgnet, så de er beskyttet mod vind og vejr, og kan holde sig tørre og varme.

Fødevarestyrelsen: [Regler for udegående dyr](#).

Vær opmærksom på

- At Styrelsen certificerer bedriften og kontrollerer den mindst en gang om året.
- At du skal indsende årlig indberetning om bedriften i økologiskemaet, i 2025 senest 23. april.
- Alle væsentlige ændringer indberettes året rundt i økologiskemaet.
- At alle dyr af samme art skal overgå til økologiske forhold samtidig.
- At du kan søge tilskud til økologisk dyrkede arealer hvert år i fællesskemaet, i 2025 senest 23. april. Se: [Tilskuds-guide - Landbrugsstyrelsen \(lbst.dk\)](#)

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Kirstine Flintholm
Jørgensen
Konsulent
kifj@icoel.dk
Tlf. +45 30 89 71 61

Administration af reglerne

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø administrerer reglerne. Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Økologisk arealstøtte 2025

Foto: Frank Oudshaorn

Du kan søge tilskud under bio-ordningen økologisk arealstøtte i Fællesskemaet senest 23. april.
Der er ikke ændringer i ordningen i forhold til 2024.

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

JANUAR 2025

Foto: Linda Duve

Nye eller eksisterende økologiske producenter, som har påbegyndt omlægning af marker til økologisk produktion senest 1. januar, kan søge tilskud under bio-ordningen økologisk arealstøtte for kalenderåret 2025. Økologiske producenter, hvis tilsagn om Økologisk Arealtilskud er udløbet 31. august 2024, kan ligeledes søge om støtte til fortsat økologisk drift under bio-ordningen.

Du skal søge tilskud i Fællesskemaet via Landbrugsstyrelsens digitale selvbetjening på lbst.dk senest 23. april 2025. Alle økologiske producenter skal desuden indsende den årlige indberetning i Økologiskemaet for at opretholde økologisk certificering. Bio-ordningen økologisk arealstøtte - forkortet ØA-BIO - består af en basisordning og tillæg for omlægning, frugt-/bærproduktion samt reduceret kvælstoftildeling. Udbetalingen kan variere afhængigt af, hvor mange der søger ordningen. Støttesatsen fastsættes endeligt lige før udbetaling.

TILSKUDSSATSER

Tilskud og den maksimale fleksibilitet ved under-/overansøgning er i 2024 (kr./ha/år):

- Basis: 1.200 + 25%
- Kvælstof-tillæg: 650 +/- 10%
- Frugt-/bærtillæg: 4.000 +/- 10%
- Omlægning: 1.600 op til to år +/- 10%

Du kan se eksempler på den samlede udbetaling for økologisk arealstøtte uden grundbetaling eller øvrige bio-ordninger herunder. Se kombinationsmuligheder med grundbetaling og øvrige bio-ordninger på sidste side.

BASISORDNING OG OMLÆGNINGSTILSKUD

Økologisk arealstøtte kan søges til omlægning af arealer hos både nye økologiske producenter og eksisterende økologiske producenter, der udvider deres bedrift. I takt med, at de eksisterende tilsagn om Økologisk Arealtilskud udløber senest i 2025, kan du søge den etårige ordning. Du søger hvert år i Fællesskemaet, og alle forpligtelser skal opfyldes hele kalenderåret. Søger du omlægningstillæg, vil hvert udbetalingsår efterfølges af en forpligtigelse til at drive arealet økologisk i de følgende tre kalenderår. Søges tillæg de første to år fra omlægningstidspunktet, vil der være en samlet økologiforpligtigelse på fem kalenderår.

Hvis din bedrift er tilmeldt Register for Gødningsregnskab, må du maksimalt bruge 107 kg udnyttet N/ha i gennemsnit på bedriftens harmoniarealer. Hvis der er eksisterende restriktioner, bnbo-aftaler, fredninger eller andre tilskudsordninger på dit areal, kan det have betydning for tilskuddet.

Påbegynder du omlægning af marker til økologisk

TILSKUD

	År 1 og 2 (omlægningsperioden) kr./ha	Omlagte arealer, kr./ha
Bedrift med basisstøtte	2.800 (1.200 + 1.600)	1.200
Bedrift med N-tillæg	3.450 (1.200 + 1.600 + 650)	1.850 (1.200 + 650)
Marker med N- og frugt-/bærtillæg	7.450 (1.200 + 1.600 + 650 + 4.000)	5.850 (1.200 + 650 + 4.000)

produktion i perioden fra 2. januar 2025 til 1. januar 2026, kan du først søge tilskud under bio-ordningen økologisk arealstøtte i fællesskema 2026. Hvis tilsagn om økologisk arealtilskud udløber 31. august 2025, kan der ligeledes søges om støtte til fortsat økologisk drift under bio-ordningen i 2026.

TILLÆG FOR REDUCERET TILDELING AF KVÆLSTOF

Du kan kun få tillægget for reduceret kvælstof-tildeling, hvis din bedrift er tilmeldt Register for Gødningsregnskab. Bedriftens samlede, årlige gødningsforbrug må højst være 65 kg udnyttet N/ha i gennemsnit på bedriftsniveau. Du skal hvert år udfylde og indsende skemaet Gødningskvote og Efterafgrøder samt et gødningsregnskab til tiden.

FRUGT/BÆR-TILLÆG INKLUSIVE NØDDER

Du kan få tillægget til arealer med de godkendte arter af frugt, bær og nødder, hvor hovedafgrøden opfylder krav til mindste plantetal, der er fastsat for den enkelte afgrøde. Arealet skal være en velplejet kultur i veldefinerede rækker og drives med en reel produktion af økologiske frugter, nødder eller bær. Se Tilskudsguiden på lbst.dk.

BETINGELSER FOR GRUNDBETALING

Det er en forudsætning for at få økologisk arealstøtte, at der søges om grundbetaling til arealerne. Grundbetaling udgør i 2025 ca. 1.900 kr./ha til alle støtteberettigede arealer. For at få den fulde

støtte i 2025, skal bedriften overholde reglerne for konditionalitet og overholde kravene for god landbrug- og miljømæssig stand, som er sammenfattet i de ti GLM-krav. Fra 2025 bliver social konditionalitet også et vilkår for at få fuld støtte. Heri indgår en række arbejdsgiverforpligtelser.

TI GLM KRAV I KORTE TRÆK

1. Opretholdelse af permanente græsarealer, referenceåret er 2018, og økologiske producenter er ikke undtaget
2. Beskyttelse af vådområder og tørvejorde
3. Forbud mod afbrænding af afgrødestub på omdriftsarealer
4. Tre meter bræmmer langs søer og vandløb
5. Pløjeforbud på jorderosionsfølsomme områder
6. Jorddække i perioder med særlig risiko for forringelse af jordens dyrkningsmæssige potentiale. Dog mulighed for mekanisk ukrudtsbehandling på blandt andet økologiske arealer
7. Afgrøderotation på omdriftsjord; økologiske arealer opfylder automatisk kravet
8. Bevarelse af landskabstræk og forbud mod beskæring. Kravet om mindst 4 pct. ikke-produktive elementer udgår fra GLM 8 og videreføres som GLM 10
9. Beskyttelse af permanent græs i miljøsårbare områder
10. Mindsteandel af ikke-produktive arealer. Udlæg af ikke-produktive elementer svarende til mindst

Foto: Karen Munk Nielsen

Foto: Inger Bertelsen

fire pct. af omdriftsarealet er nyt nationalt krav fra 2025. Bemærk, at andelen af småbiotoper og markkrat højst må udgøre 20 pct. af markens areal. Elementerne kan være brak, bræmmer fra GLM 4, småbiotoper, markkrat (hvis de indgik i GLM 8 i 2024) og/eller GLM-søer og fortidsminder. Ikke-produktive arealer må ikke inddrages til landbrugsaktivitet i hele kalenderåret, dog må markkrat, GLM-søer og fortidsminder med træer afgræsses. Læs mere om [Konditionalitet og GLM-krav på lbst.dk](#).

GRUNDBETALING I KOMBINATION MED ØVRIGE BIO-ORDNINGER

I den danske CAP-plan er en række ordninger, som kan kombineres med økologisk arealstøtte eller kan træde i stedet for. Sammen med grundbetaling kan der udbetales støtte under tre andre bio-ordninger ud over økologisk arealstøtte.

FIRE BIO-ORDNINGER INKL. ØKOLOGISK AREALSTØTTE

Miljø- og klimavenligt græs: kan søges til støtteberettigede græsarealer, som er ældre end to år - også permanent græs. Græs udlagt i

renbestand om foråret tæller med som år et. Tilskuddet kan ikke søges til arealer med pløjeforbud f.eks. §3, våd-/lavbundsområder eller arealer med solcelleanlæg.

Varieret planteproduktion: kan søges til arealer med de tilskudsberettigede afgrøder, hvis de udgør mindst fem pct. af omdriftsarealet, f.eks. jordbær, grøntsager, oliefrø (ikke raps), visse bælgsådsarter, rodfrugter, hør, hamp samt kartofler. Bedriften skal have en ekstra afgrødekategori ud over kravet om flere afgrøder i GLM7.

Biodiversitet og bæredygtighed: brak og småbiotoper udover 4 pct i GLM 10-kravet. Småbiotoper kan etableres på både omdrifts- og ikke-omdriftsarealer. Tillægget på 1.500 kr./ha til ordningen, hvis der etableres bestøverbrak på et omdriftsareal, videreføres. Der er ændringer til ordningen. Blandt andet er det ikke et krav at jordbearbejde og etablere blomsterblanding efter det første år. Desuden er det præciseret, at det alene er tilladt at bekæmpe flyvehavre og bjørneklo. Husk at tage billeder forud for bekæmpelse - og gemme dem.

UDBETALINGER - KOMBINATIONER AF TILSKUD

Bio-ordning	Tilskud	Økologisk arealstøtte	Grundbetaling ca. 1900 kr./ha/år
Miljø- og klimavenligt græs	1.500 kr./ha/år +25%/- 10%	+	+
Varieret planteproduktion	615 kr./ha/år +25%/- 10%	+	+
Biodiversitet og bæredygtighed	2.740 kr./ha/år +35%/- 10%	-	+

+ begge tilskud udbetales

- økologisk arealstøtte udbetales ikke sammen med

Læs mere

- Læs mere om [bio-ordninger på lbst.dk](#)
- Læs mere om bio-ordninger og grundbetaling i [Tilskudsguiden på lbst.dk](#).

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Administration af reglerne

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø administrerer reglerne. Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Økologisk Arealstøtte 2025

**Udgivet
November
2024**

Bio-ordningen økologisk arealstøtte er til dig, som driver eller ønsker at omlægge din bedrift til økologisk jordbrug. I dette faktaark kan du læse om reglerne for 2025.

Formål

Bio-ordningen økologisk arealstøtte har til formål at øge det økologiske areal og dermed opnå en række fordele for bl.a. klima, miljø, biodiversitet og dyrevelfærd.

Du kan søge tillæg til bedrifter med et lavere forbrug af kvælstof, arealer som du omlægger til økologisk jordbrug samt arealer med frugt eller bær.

Ordningens opbygning

Økologisk arealstøtte består af en basisstøtte og tre tillæg. Du kan søge et eller flere tillæg til det samme areal, hvis du opfylder kravene for at få tillæg. Det er et krav for at få tillæg, at du også søger basisstøtte.

Hvor stort er tilskuddet?

- Basisstøtte: 1.200 kr./ha/år
- Omlægningstillæg: 1.600 kr./ha/år
- Frugt/bærtillæg: 4.000 kr./ha/år
- Kvælstoftillæg: 650 kr./ha/år

Alle godkendte ansøgninger får udbetalt støtte. Bemærk, at den udbetalte støtte kan være større eller mindre end de viste satser, afhængig af den samlede søgning under bio-ordningerne. Basisstøtten kan dog ikke blive mindre.

Hvad skal jeg gøre for at få basisstøtten?

1. Din bedrift skal være certificeret til økologisk jordbrugsproduktion, eller du skal have søgt om certificering.
2. Det ansøgte areal skal være omlagt eller under omlægning til økologisk jordbrug. Dette krav skal være opfyldt i hele ansøgningsåret.
3. Du må kun bruge gødning og pesticider, der er godkendt til økologisk jordbrug på det ansøgte areal.
4. Hvis din bedrift er tilmeldt Register for Gødningsregnskab, må du maksimalt bruge 107 kg udnyttet N/ha på bedriftsniveau i gødningsplanåret 2024/25.

Vigtige datoer for 2025

1. januar – 31. december	Det ansøgte areal skal være omlagt eller under omlægning til økologisk jordbrug.
3. februar - 23. april	Ansøgningsperiode
23. april	- Bedriften skal være certificeret til økologisk jordbrug - Frist for at indsende Gødningskvote og Efterafgrøder.
29. april	Frist for ændringer til markblokke og korttemaer.
19. maj	- Frist for ændringer i fællesskemaet og forsinket ansøgning. - Frist for tilplantning jf. frugt/bær-tillægget.
25. juli	Arealer med frugt/bær-tillæg skal være tilplantet indtil 25. juli.
25. oktober	Græsarealer skal opfylde krav vedr. afgræsning eller slåning.
31. marts 2026	Frist for at indsende gødningsregnskabet.

Hvad skal jeg gøre for at få omlægningstillæg?

1. Arealet skal være under omlægning, dvs. omlægningsdatoen skal være 2. januar 2023 eller senere.
2. Du kan ikke søge omlægningstillæg til arealer, der har været omlagt eller under omlægning til økologisk jordbrug inden for fem år fra den nuværende omlægningsdato.
3. Arealet skal drives økologisk i minimum tre år efter det år, hvor du har søgt omlægningstillæg. Hvis du søger omlægningstillæg i to år, skal arealet som minimum drives økologisk i sammenlagt fem år.

Hvad skal jeg gøre for at få tillæg for reduceret kvælstoftilførsel?

1. Din bedrift skal være tilmeldt Register for Gødningsregnskab.
2. Du må bruge maksimalt 65 kg udnyttet N/ha på befrugtning i gødningsplanåret 2024/25.

Du skal dokumentere, at du opfylder kvælstofloftet på enten 65 eller 107 kg udnyttet N/ha ved at indsende skemaet Gødningskvote og Efterafgrøder samt gødningsregnskabet.

Hvad skal jeg gøre for at få frugt/bær-tillæg?

1. Arealet skal være tilplantet med en godkendt hovedafgrøde i perioden fra ændringsfristen og til og med 25. juli.
2. Arealet skal fremstå som velplejet kultur i veldefinerede rækker mhp. bl.a. høst af afgrøde.
3. Minimumsplantetallet for afgrøden skal opfyldes. Derudover er der en række supplerende krav til bl.a. rækkeafstand og arbejdsarealer.

Hvilke arealer kan du ikke søge økologisk arealstøtte til?

Du kan ikke søge økologisk arealstøtte til arealer, hvor der i forvejen er søgt andre ordninger som f.eks.

- Økologisk arealtilskud
- Pleje af græs- og naturarealer
- Fastholdelse af vådområder
- Biodiversitet & Bæredygtighed

Du kan på vores hjemmeside se, hvilke ordninger du kan kombinere med økologisk arealstøtte:

[Link til kombinationstabel på vores hjemmeside](#)

Du kan heller ikke søge økologisk arealstøtte på § 3-arealer, 3-metersbræmmer eller arealer, hvor der i forvejen er restriktioner mod at bruge pesticider f.eks. pga. en fredning.

Sidder du med den nyeste version? Scan QR-koden og hold dig løbende opdateret om bio-ordningerne i 2025 på vores hjemmeside.

Se vejledningen i Tilskudsguiden.

[Gå til Tilskudsguiden for bio-ordningen økologisk arealstøtte](#)

Dette faktaark er alene en oversigt over ordningen.

Reglerne fremgår af den til enhver tid gældende bekendtgørelse og vejledning.

Finansieret af
Den Europæiske Union

Biodiversitet & bæredygtighed 2025

**Udgivet
November
2025**

Bio-ordningen biodiversitet & bæredygtighed er til dig, der ønsker at gøre en ekstra indsats på dine landbrugsarealer til gavn for biodiversiteten. I dette faktaark kan du læse om reglerne for 2025.

Formål

Ordningen skal være med til at udvikle ny natur ved at give nye levesteder for dyr og planter og sikre flere fødekilder for vilde dyr på dyrkede landbrugsarealer.

Du kan få tilskud ved at udlægge ikke-produktive elementer og arealer i form af slåningsbrak, blomsterbrak, bestøverbrak og småbiotoper.

Du kan kun søge tilskud, hvis du samtidig opfylder GLM 10-kravet om udlæg af mindst 4 pct. ikke-produktive elementer og arealer på dine omdriftsarealer, eller hvis du er undtaget dette krav.

Ordningen er étårig og du kan søge den gentagne år.

Vigtige datoer for ansøgning i 2025

3. februar til og med 23. april: Ansøgningsperiode.

29. april: Frist for ændringer til markblokke og korttemaer.

19. maj: Frist for ændringer i fællesskema og forsinket ansøgning.

15. november: Frist for tilbagetrækning af arealer.

Hvilke arealer kan jeg søge tilskud til?

- Du skal have søgt og modtaget grundbetaling på arealet det foregående ansøgningsår.
- Du skal søge og være berettiget til grundbetaling til arealet i indeværende ansøgningsår.
- Du skal overholde GLM 10-kravet.
- Du skal søge tilskud til mindst 0,01 ha på den enkelte mark og til mindst 0,30 ha under ordningen.
- Du må højst søge om biodiversitet & bæredygtighed til 50 pct. af dit areal til grundbetaling.
- Du kan ikke søge til arealer, hvor der allerede er nationale eller EU-regler om, at du ikke må dyrke arealet.

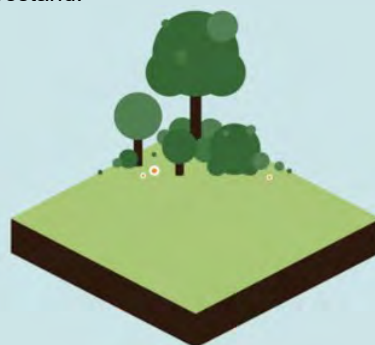
Hvor stort er tilskuddet?

Basistilskuddet er ca. 2.740 kr. pr. ha ikke-produktivt element og areal.

Tillæg til bestøverbrak er 1.500 kr. pr. ha, som du udlægger som bestøverbrak.

Hjælp biodiversiteten på vej ved at bevare dine småbiotoper

Som landbruger kan du hjælpe det vilde dyreliv, både insekter og rådyr, på din bedrift ved at lade dine småbiotoper i 2025 ligge samme sted som i 2024. Det giver insekterne mulighed for at overvintrere, hvilket skaber et godt grundlag for næste års insektbestand.

Hvad skal jeg gøre for at få tilskud?

Se her, hvad du skal gøre for at få tilskud til de enkelte elementer:

Areal/ Element	For at få tilskud, skal du:
Slåningsbrak	Slå arealet mindst én gang årligt i perioden 1. april til og med 25. oktober*
Blomsterbrak	Jordbehandle og iså blomsterblanding mindst hvert andet år (mindst to valgfrie frø- og nektarproducerende plantearter pr. m ²). Frist for isåning er 30. april.
Bestøverbrak	Jordbehandle og iså blomsterblanding mindst hvert andet år (mindst tre specifikke pollen- og nektarproducerende plantearter pr. m ²) Frist for isåning er 30. april.
Småbiotop	Ikke udføre nogen landbrugsaktivitet. Arealet kan bestå af uslået græs, træer og buske eller være vådt. Du må aktivt tilplante dit areal i hele kalenderåret, så længe beplantningen ikke har produktion for øje. Husk, at småbiotoper under denne ordning højst må være 1 ha store, og at de skal tegnes ind.

* Der er forbud mod slåning fra 1. maj til og med 31. juli af hensyn til yngleperioden for markens vildt- og fuglebestand som harer og jordrugende fugle.

[Læs mere i vejledningen for biodiversitet & bæredygtighed på vores hjemmeside.](#)

Du kan få ekstra tillæg til bestøverbrak.

For at få ekstra tillæg skal dit areal:

- opfylde kriterier og forpligtelser til bestøverbrak.
- have været et omdriftsareal i 2024.

Arealer, der var bestøverbrak eller blomsterbrak i 2024, kan søge om tillægget igen i 2025.

Du skal i din markplan angive, at du ønsker at modtage tillæg til din bestøverbrakmark.

Hvad må man?

Du må udlægge slåningsbrak og bestøverbrak på arealer, der har status af omdrift. Når du udlægger blomsterbrak, får arealet status af omdrift.

Du må placere dine småbiotoper under denne ordning på alle arealtyper (permanent græs, permanente afgrøder og arealer i omdrift).

Og hvad må man ikke?

Du må ikke bruge arealerne produktionsmæssigt i hele kalenderåret. Det gælder både afgræsning, nedvisning, gødsning og slæt. Du må dog gerne lade småbiotoper afgræsse, hvis de består af mindst 75 pct. kronedække, så længe træer og buske må ikke beskadiges.

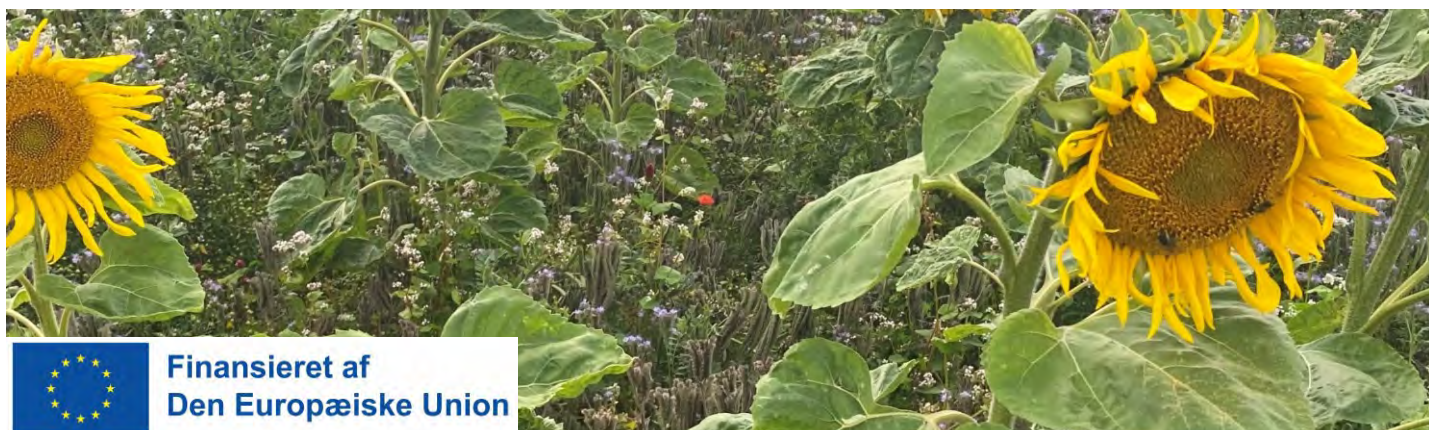
Sidder du med den nyeste version? Scan QR-koden og hold dig løbende opdateret om bioordningerne i 2025 på vores hjemmeside.

Se vejledningen i Tilskudsguiden.

[Gå til Tilskudsguiden for biodiversitet & bæredygtighed](#)

Dette faktaark er alene en oversigt over ordningen. Reglerne fremgår af den til enhver tid gældende bekendtgørelse og vejledning.

Finansieret af
Den Europæiske Union

Miljø- og klimavenligt græs 2025

**Udgivet
November
2024**

Bio-ordningen miljø- og klimavenligt græs er til dig, som ønsker at udsætte omlægningen af visse flerårige græsmarker. I dette faktaark kan du læse om reglerne for 2025.

Formål

Miljø- og klimavenligt græs er en bio-ordning, hvis formål er at øge kulstofopbygningen, forbedre jordens frugtbarhed og øge biodiversiteten i jordbundsfaunaen i Danmark. Det sker ved at udsætte omlægningen af græsmarken. Ordningen er målrettet græsmarker, der ikke er naturarealer eller ekstensive arealer.

Vigtige datoer i 2025

1. januar til og med 31. december: Græsmarken skal være udlagt med en tilskudsberettiget græsafrøde, og plantedækket skal opretholdes i hele perioden. Du må ikke jordbearbejde din mark.

3. februar til og med 23. april: ansøgningsperiode.

29. april: frist for ændringer til markblokke og korttemaer.

19. maj: frist for ændringer i fællesskema og forsinket ansøgning.

15. november: frist for tilbagetrækning.

Hvilke arealer kan jeg søge tilskud til?

- Din mark skal ligge inden for korttemaet "Miljø- og klimavenligt græs 2025".
- Din mark skal have modtaget berettiget udbetaling af grundbetaling de seneste to år forud for ansøgningsåret.
- Du må ikke have foretaget jordbearbejdning siden 1. maj 2023, hvis du søger om tilskud i 2025.

- Din mark skal have været indberettet med en tilskudsberettiget græsafrødekode de sidste to år.
- Du kan ikke få tilskud til arealer, hvor der i forvejen er et pløjeforbud. Du kan heller ikke få tilskud til arealer, hvor der er solceller.

Hvor stort er tilskuddet?

Tilskuddet er ca. 1.500 kr. per hektar. Alle ansøgninger, der opfylder ordningens krav, vil blive imødekommet, men den sats, vi udbetaler, kan blive lavere eller højere end planlagt. I tilfælde af overansøgninger vil vi i første omgang overføre midler fra andre underansøgte bio-ordninger og eventuelt fra grundbetalingsordningen.

Tilskuddet til miljø- og klimavenligt græs kompenserer for tabt indkomst som følge af udbytтетab, når omdriftstiden for græsarealer forlænges, frem for at blive om-lagt. Ordningen er etårig, og du kan søge den flere år i træk.

Hvad er "jordbearbejdning"?

Jordbearbejdning forstås ved enhver form for bearbejdning af jorden, som bryder plantedækket, herunder pløjning og harvning.

Det er afgørende, at der ikke sker varig skade på græsplantedækket. Vi tillader undtagelsesvist græsmarksharvning, der er en overfladisk behandling af græsplantedækket med en græsmarksharve, som fjerner visent græs og fremmer plantevæksten.

I tilfælde af skader, f.eks. efter udvintring eller tørke, må du gerne strigle og efterså med græs med brug af skiveskær på de berørte dele af marken. Det må ikke ske ved at pløje, harve eller jordbehandle på andre måder, der varigt ødelægger det eksisterende plantedække. Sørg for at dokumentere skaderne.

Hvad skal jeg gøre for at få tilskud?

Der er nogle vigtige forpligtelser under denne ordning:

1. Din græsmark skal indberettes med en tilskudsberettiget græsafrøde i dit fællesskema i ansøgningsåret.
2. Plantedækket skal opretholdes i hele ansøgningsåret (1. januar til 31. december).
3. Du må ikke jordbearbejde din græsmark i hele ansøgningsåret (1. januar til 31. december).
4. Du skal søge og modtage grundbetaling på marken i ansøgningsåret.
5. Du skal søge tilskud til mindst 0,01 ha på den enkelte mark.
6. Du skal i alt søge tilskud til mindst 0,30 ha under ordningen.

[Læs mere i vejledningen for miljø- og klimavenligt græs på vores hjemmeside](#)

Eksempel: Permanent græs

Hvis din græsmark har været upløjet græs og indberettet med en af de tilskudsberettigede afgrødekoder siden 2023, kan du i 2025 søge tilskud til miljø- og klimavenligt græs.

Se i tabellen hvordan dit valg af afgrøde og afgrødekode påvirker muligheden for at søge tilskud under ordningen.

År	Afgrøde	Afgrødekode	Kan du søge tilskud?
2020	Græs uden kløvergræs (omdrift)	263	Nej
2021	Græs uden kløvergræs (omdrift)	263	Nej
2022	Græs uden kløvergræs (omdrift)	263	Nej
2023	Græs uden kløvergræs (omdrift)	263	Ja
2024	Græs uden kløvergræs (omdrift)	263	Ja
2025	Permanent græs, normalt udbytte	252	Ja

[Gå til listen med alle tilskudsberettigede afgrøder via dette link](#)

Hvad må man?

Du kan kombinere bio-ordningen miljø- og klimavenligt græs med grundbetaling, ø-støtte, økologisk arealtilskud (eksisterende tilsagn) og økologisk arealstøtte (bio-ordning).

Du må gerne gødske marker med miljø- og klimavenligt græs.

Og hvad må man ikke?

Du må ikke jordbearbejde dit græsareal to år før ansøgningsåret og i hele ansøgningsåret. Du må heller ikke ødelægge plantedækket i hele ansøgningsåret.

Du kan ikke kombinere tilskud til miljø- og klimavenligt græs med en række ordninger.

Læs mere om kombinationsmuligheder på styrelsens hjemmeside.

Sidder du med den nyeste version? Scan QR-koden og hold dig løbende opdateret om bio-ordningerne i 2025 på vores hjemmeside.

Se vejledningen i Tilskudsguiden.

[Gå til Tilskudsguiden for miljø- og klimavenligt græs](#)

Dette faktaark er alene en oversigt over ordningen. Reglerne fremgår af den til enhver tid gældende bekendtgørelse og vejledning.

Finansieret af
Den Europæiske Union

Varieret planteproduktion 2025

**Udgivet
November
2025**

Bio-ordningen varieret planteproduktion er til dig, der ønsker at dyrke afgrøder, som kan bruges til fødevarer og proteinafgrøder til dyrefoder. I dette faktaark kan du læse om reglerne for 2025.

Formål

Varieret planteproduktion har til formål at øge variationen af afgrøder i Danmark. Det er godt for biodiversiteten i og over jorden og forbedrer jordens frugtbarhed.

Du kan få tilskud til de afgrøder, som kan bruges til plantebaserede fødevarer og proteinafgrøder til dyrefoder. Disse afgrøder har som fødevarer et lavere klimaaftryk end animalske fødevarer og importeret protein.

Vigtige datoer 2025

3. februar til og med 23. april: Ansøgningsperiode.

29. april: Frist for ændringer til markblokke og korttemaer.

19. maj: Frist for ændringer i fællesskema og forsinket ansøgning.

15. maj til 25. juli: Arealerne skal leve op til forpligtelserne. Afgrødekategorierne og de tilskudsberettigede afgrøder skal dyrkes på arealet inden for denne periode, men du må gerne høste afgrøden inden 25. juli.

15. november: Frist for tilbagetrækning af arealer.

Hvilke arealer kan jeg søge tilskud til?

- Du kan få tilskud til varieret planteproduktion, hvis du samme år har søgt om grundbetaling til din mark, og marken er berettiget til grundbetaling.

- Du skal søge tilskud til mindst 0,01 ha på den enkelte mark.
- Du skal i alt søge tilskud til mindst 0,30 ha på ordningen.

Hvor stort er tilskuddet?

Tilskuddet er ca. 615 kr. per hektar. Ordningen er et-årig, og du kan søge den hvert år.

Tilskudsberettigede afgrøder

Du får tilskud til de arealer, der dyrkes med afgrøder, som er tilskudsberettigede. Du kan her se en liste med populære, tilskudsberettigede afgrøder.

Afgrødekode	Afgrødenavn
151	Kartofler, stivelses-
160	Sukkerroer til fabrik
31	Hestebønner
30	Ærter
124	Spinatfrø
152	Kartofler, spise- (pakkeri, vej-salg)
215	Ærtehelssæd
150	Kartofler, lægge- (egen opfor-mering)
149	Kartofler, lægge- (certificerede)
280	Fodersukkerroer

[Gå til listen med alle tilskudsberettigede afgrøder via dette link](#)

Hvad skal jeg gøre for at få tilskud?

Der er to vigtige forpligtelser under denne ordning:

1. Du skal dyrke mindst 5 pct. af dit omdriftsareal med én eller flere tilskudsberettigede afgrøder.
2. Du skal dyrke to, tre eller fire afgrødekategorier, afhængig af størrelsen på dit omdriftsareal.

Derudover kan der være krav til, hvor meget de enkelte afgrødekategorier må udgøre, alt efter størrelse på dit omdriftsareal.

På omdriftsarealer	Skal du dyrke
Under 20 ha	Mindst to afgrødekategorier.
Mellem 20 ha og 60 ha	Mindst tre afgrødekategorier. Den største afgrødekategori må maksimalt udgøre 70 pct. af omdriftsarealet.
Over 60 ha	Mindst fire afgrødekategorier. Den største afgrødekategori må maksimalt udgøre 70 pct. af omdriftsarealet. De to største afgrødekategorier må maksimalt udgøre 90 pct. af omdriftsarealet tilsammen.

Afgrødekategorier

Afgrødekoder, du kan indberette på din mark i fællesskemaet, hører ind under en afgrødekategori:

- afgrøder af samme botaniske slægt
- afgrøder af arter inden for korsblomstfamilien, natskyggefamilien eller græskarfamilien
- braklagt jord
- græs eller andet grøntfoder

Vinter- og vårafgrøder af samme afgrøde er forskellige afgrødekategorier. For eksempel er vinterbyg og vårbyg forskellige afgrødekategorier.

[Du kan finde alle afgrødekategorier for omdriftsarealer i afgrødetabellen via dette link](#)

Hvad må man?

Du må gerne høste afgrøden inden 25. juli.

Og hvad må man ikke?

Du kan ikke få tilskud til græs, majs, raps og korn – hverken i renbestand eller blandinger med tilskudsberettigede afgrøder. Dette er fordi ordningen har til formål, at øge variationen af afgrøder i Danmark ved hjælp af afgrødediversificering og dyrkning af afgrøder, som kan bruges til fødevarer og proteinafgrøder til dyrefoder.

Eksempel

Du har et omdriftsareal på **80 ha**. Du ønsker at dyrke vårhavre, vårbyg, hestebønner og ærter – altså fire forskellige afgrødekategorier. Vårhavre og vårbyg er ikke tilskudsberettigede afgrøder under denne ordning. Hestebønner og ærter er tilskudsberettigede afgrøder.

30 ha Vårhavre	24 ha Vårbyg	16 ha Hestebønner
		10 ha Ærter

Du dyrker:

30 ha vårhavre, 24 ha vårbyg, 16 ha hestebønner, 10 ha ærter.

Du opfylder dermed dine forpligtelser:

- ✓ Dyrke mindst fire afgrødekategorier
- ✓ Den største afgrødekategori er maks. 70 pct.
- ✓ De to største afgrødekategorier er maks. 90 pct.
- ✓ De tilskudsberettigede afgrøder er min. 5 pct.

Du kan dermed søge tilskud til **16 ha hestebønner** og **10 ha ærter**.

Sidder du med den nyeste version? Scan QR-koden og hold dig løbende opdateret om bioordningerne i 2025 på vores hjemmeside.

Se vejledningen i Tilskudsguiden.

[Gå til Tilskudsguiden for varieret planteproduktion](#)

Dette faktaark er alene en oversigt over ordningen. Reglerne fremgår af den til enhver tid gældende bekendtgørelse og vejledning.

Finansieret af
Den Europæiske Union

Tillæg til økologisk produktion af frugt, bær og nødder

Foto: Henrik Bjerregrov

Det er muligt at søge et tillæg på 4.000 kr. pr. hektar. Det skal enten kombineres med bio-ordningen økologisk arealstøtte eller med et eksisterende tre- eller femårigt tilsagn om økologisk arealtilskud.

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

FEBRUAR 2025

Foto: Janni Tilia Granger

Læs her om vilkår og betingelser, du skal opfylde, hvis du skal være berettiget til at modtage frugt-/bærtillæg som en del af dit økologitilskud. Det kan både være, hvis du som økologisk producent ønsker at tilplante arealer med frugt, bær eller nødder, eller du omlægger din eksisterende plantage til økologisk produktion.

Du søger frugt-/bærtillæg enten sammen med basistilskud under bio-ordningen økologisk arealstøtte eller som et tillæg i en eksisterende tre- eller femårig tilsagnsperiode for økologisk arealtilskud.

INDKØB AF TRÆER OG BUSKE

Skal du plante frugttræer eller -buske, skal du bruge økologisk udplantningsmateriale, som du kan finde via den økologiske frødatabase [OrganicXseeds.dk](https://www.organicxseeds.dk). Er der ikke økologiske træer/buske til rådighed i databasen, eller ønsker du at plante andre sorter end de udbudte, kan du søge dispensation til at plante ikke-økologiske planter via databasen. Tjek altid OrganicXseeds inden køb/plantning.

KRAV TIL AFGRØDER OG BEPLANTNING

Frugt-/bærtillægget gives kun til arealer med de godkendte nødde-, frugt- eller bærafgroder,

og som opfylder det fastsatte minimum for plantetal i hele tilsagns-/ansøgningsåret indtil 31. august for økologisk arealtilskud og 25. juli for økologisk arealstøtte. Der skal være mindst 0,30 ha sammenhængende areal med samme tilskudssats og i samme markblok. Arealet skal fremstå som en plejet kultur i veldefinerede rækker, der drives med henblik på høst/salg af frugt/bær. Det må ikke ligge som natur eller vildnis. Ud over hovedafgrøden, som skal være jævnt fordelt over marken og til enhver tid opfylde plantetallet, må der gerne være andre godkendte afgrøder på arealerne, og der må være op til 100 ikke-godkendte træer fordelt på arealet efter [reglerne for grundbetaling](#). Du kan f.eks. dyrke græs, urter eller blomster mellem rækker af bærbuske, og der kan være græs og buske mellem æbletræerne, så arealet udgør et attraktivt udeareal for økologiske høns og kyllinger.

Hvis arealerne skal have flere funktioner, er det dog vigtigt at holde fokus på en reel plantagemæssig drift, når du søger tillæg til dyrkning af frugt/bær/nødder.

Der må højst være en afstand mellem rækkerne af træer/buske på 10 meter, og markens ho-

Foto: Tomas Fibiger Nørfelt

vedformål er produktion af frugt/bær/nødder. I tabellen på næste side kan du se de godkendte nødde-, frugt- og bærafgrøder og kravene til plantetal for den enkelte afgrøde.

TILSKUDDETS STØRRELSE

Det samlede tilskud til økologiske arealer med frugt/bær/nødder ved omlægning til økologisk produktion kan udgøre op til 7.450 kr./ha de første to år og derefter op til 5.850 kr./ha de følgende år. 5.850 kr./ha vil også være det beløb, du kan opnå, hvis du planter nødder, frugt eller bær på arealer, som er økologiske i forvejen. Tilskuddet er 5.370 kr./ha, hvis det er et tillæg til det 5-årige økologiske arealtilskud.

Foto: Henrik Bjerregrav

FRISTER DU SKAL VÆRE OPMÆRKSOM PÅ

Økologisk arealstøtte (bio-ordning)	Økologisk arealtilskud (flerårig)
1. januar 2025: seneste indberetnings- og omlægningsdato for at få økologisk arealstøtte og frugt-/bærtillæg i 2025	1. september 2024: tilsagn om nye tillæg, som søgtes i 2024, begynder
23. april 2025: frist for ansøgning om udbetaling af økologisk arealstøtte og frugt-/bærtillæg	23. april 2025: frist for at søge om udbetaling samt for at plante og opfylde plantetal for frugt/bær/nødder
19. maj 2025: frist for plantering og opfyldelse af plantetal for frugt/bær/nødder	
25. juli 2025: minimum for plantetal skal opretholdes hertil	31. august 2025: minimum for plantetal skal opretholdes hertil (til udbetaling i 2025)

ØKOLOGISK AREALTILSKUD MED TILLÆG FOR EN FEMÅRIG TILSAGNSPERIODE OG ØKOLOGISK AREALSTØTTE SOM ETÅRIG BIOORDNING (KR./HA/ÅR)

	Økologisk arealtilskud, flerårig	Økologisk arealstøtte, etårig bio-ordning	
	År fem	År et og to	Følgende år
Basistilskud	870	1.200	1.200
Omlægningstillæg		1.600*	
Frugt-/bærtillæg	4.000	4.000	4.000
Kvælstoftillæg	500	650	650
I alt	5.370	7.450	5.850

* Omlægningstillæg gives til nye økologiske arealer. Bemærk krav om økologisk drift i fem kalenderår.

AFGRØDER BERETTIGET TIL FRUGT- OG BÆRTILLÆG SAMT KRAV TIL PLANTETAL

Afgrødekode	Afgrøde	Mindste plantetal pr. ha
489	Havtorn (<i>Hippophae rhamnoides</i>)	1.200
490	Hassel, træ (<i>Corylus avellana</i>)*	225
491	Storfrugtet tranebær (<i>Vaccinium macrocarpon</i>)	20.000
492	Tyttebær (<i>Vaccinium vitis-idaea</i>)	30.000
493	Surbær (<i>Aronia-melanocarpa</i>)	1.500
494	Japan kvæde (<i>Chaenomeles speciosa</i> eller <i>Chaenomeles speciosa x japonica</i>)	1.500
495	Morbær (<i>Morus spp</i>)	600
509	Trækvæde (<i>Cydonia oblonga</i>)	400
513	Jordbær (<i>Fragaria x ananassa</i>)	20.000
514	Solbær (<i>Ribes nigrum</i>)	1.500
515	Ribs (<i>Ribes rubrum</i>)	1.500
516	Stikkelsbær (<i>Ribes uva-crispa</i>)	1.500
517	Brombær (<i>Rubus plicatus</i> eller <i>Rubus fruticosus</i>)	1.200
518	Hindbær (<i>Rubus idaeus</i>)	2.000
519	Blåbær (<i>Vaccinium myrtillus</i> eller <i>Vaccinium corymbosum</i>)	1.500
520	Surkirsebær (<i>Prunus cerasus</i>) uden undervækst af græs	300
521	Surkirsebær (<i>Prunus cerasus</i>) med undervækst af græs	300
522	Blomme (<i>Prunus domestica</i>) uden undervækst af græs	400
523	Blomme (<i>Prunus domestica</i>) med undervækst af græs	400
524	Sødkirsebær (<i>Prunus avium</i>) uden undervækst af græs	400
525	Sødkirsebær (<i>Prunus avium</i>) med undervækst af græs	400
526	Hylde (<i>Sambucus nigra</i>)	600
527	Hassel (<i>Corylus maxima</i>)	600
528	Æble (<i>Malus domestica</i>)	400
529	Pære (<i>Pyrus communis</i>)	400
530	Vindrue (<i>Vitis spp</i>)	1.500
534	Hyben (<i>Rosa rugosa</i> eller <i>Rosa canina</i>)	1.500
535	Bærmispel (<i>Amelanchier laevis</i> eller <i>Amelanchier alnifolia</i>)	1.200
536	Spisedruer (<i>Vitis spp</i>)	1.500
537	Valnød (almindelig) (<i>Juglans regia</i> L)**	100
538	Kastanje (ægte) (<i>Castanea sativa</i> eller <i>Castanea crenata</i>)**	100

* Hassel, træ kode 490 er *Corylus avellana*. Planter træer, hvor *Corylus Maxima* er podet på en grundstamme, skal dette dokumenteres ifm. en arealkontrol.

** Bemærk, krav om podede planter ved plantning efter 31. januar 2023.

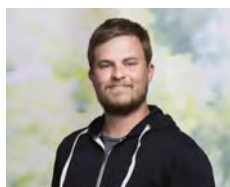
Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Laura Attrup Bille
Konsulent
laab@icoel.dk
Tlf. +45 24 63 47 10

Christoffer Grønne
Konsulent
chrg@icoel.dk
Tlf. +45 40 54 10 97

Administration af reglerne

Reglerne administreres af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Regler for tilskud til skovlandbrug

Foto: Janni Tilia Granger

Innovationscenter
for Økologisk Landbrug

FEBRUAR 2025

Regler for tilskud til skovlandbrug

Skovlandbrug som dyrkning af træer og/eller buske i kombination med landbrugsafgrøder, kan på forskellige måde være støtteberettigede til grundbetaling og økologitilskud.

Tilskudsberettiget skovlandbrug er dyrkning af frugt, bær eller nødder i kombination med mindst én anden afgrøde – dog ikke lavskov eller brak. Regler og artsliste er fastlagt i [bekendtgørelse om grundbetaling](#), og du kan læse mere om reglerne i [vejledning om grundbetaling og tilskudsberettigede arealer 2025](#).

Skovlandbrug er støtteberettigede til grundbetaling, økologisk arealstøtte og økologisk arealtilskud, hvis følgende krav er overholdt:

- Der er mindst 100 træer/buske fra artslisten pr. ha, plantet i rækker, arterne må gerne blandes.
- Rækker af træer kan samles i bælter med højst tre rækker træer.
- Skovlandbrug skal opfylde aktivitetskrav og afstandskrav på maks. 40 meter mellem rækker/bælter og til kanten af marken.
- Kombination med andre afgrøder f.eks. korn, grønsager eller græs er tilladt. Der må også gerne holdes dyr på arealet.
- Der må maksimalt være 100 andre træer eller buske pr. ha af en højde på mere end 1 meter.
- Der kan kombineres med f.eks. småbiotoper.
- Der kan ikke kombineres med lavskov eller brak.

GODKENDTE TRÆER OG BUSKE MED FRUGT, BÆR OG NØDDER I SKOVLANDBRUG

Bemærk, der er ikke krav om podede planter ved valnød og kastanje.

Kinesisk kastanje, *Castanea molissima*, er fra 2025 en tilskudsberettiget sort under ægte kastanje.

- Alle arter i *Prunus*-slægten (blomme, kirsebær, kræge, slåen, mfl.), dog ikke glansbladet hæg.
- Blåbær
- Brombær
- Bærmispel
- Hassel

- Havtorn
- Hindbær
- Hjertenød
- Hunderose
- Hylde
- Japan Kvæde
- Kastanje (ægte)
- Morbær
- Pære
- Ribs
- Rønnebær
- Solbær
- Stikkelsbær
- Surbær
- Tranebær
- Trækvæde
- Tyttebær
- Valnød (almindelig)
- Vindruer eller spisedruer
- Æble

I [bilag 1 i vejledning om grundbetaling og tilskudsberettigede arealer 2025](#) findes en oversigt over hvilke afgrøder, som kan kombineres med skovlandbrug og hvilken kode, de skal indberettes med.

AFGRØDEKODER FOR FORSKELLIGE TYPER SKOVLANDBRUG

Afgrødekode	Type
482	Skovlandbrug med permanent græs
483	Skovlandbrug med græs i omdrift
484	Skovlandbrug med omdriftsafgrøder
485	Skovlandbrug med permanente afgrøder
487	Skovlandbrug, ikke støtteberettiget

LAVSKOVARTER, HERUNDER PIL OG POPPEL

Arealer med lavskovsarter som pil, poppel m.v. er ikke støtteberettigede under skovlandbrug, men kan indberettes med de specifikke afgrødekoder for lavskov og kan få Grundbetaling og basis tilskud under Økologisk arealstøtte – hvis de opfylder krav til arealstørrelse, bredde og plantetal m.m.

PLANTAGER UDEN FRUGT- OG BÆRTILLÆG

Arealer med mindre end 40 meter rækkeafstand, hvor der ikke dyrkes en anden afgrøde mellem rækkerne, kategoriseres som en plantage og vil være berettiget til grundbetaling og basistilskud under økologisk arealstøtte uanset plantetal. Arealet skal dog have karakter af plantage med veldefinerede rækker.

PLANTAGER MED FRUGT- OG BÆRTILLÆG

For at opnå frugt- og bærtillæg på 4.000 kr. pr ha ud over Grundbetaling og basistilskud under Økologisk arealstøtte skal hovedformålet være produktion og salg af frugt, bær eller nødder, og en rækkekrav skal være opfyldt:

- Arter skal være godkendte jf. artsliste og overholde mindste planteantal.
- Samdyrkning af forskellige arter er tilladt, men mindst én art skal opfylde mindstekravet til

plantetal pr. ha, ellers skal marken deles op.

- Arealet skal være sammenhængende og mindst 0,3 ha. Hovedafgrøden skal være jævnt fordelt over hele marken.
- Driften skal være plantagemæssig med veldefinerede rækker. Der må højst være 10 meter mellem rækkerne og højst 5 meter til markkant på to sider.
- Kombination med dyr er tilladt, så længe frugt-, bær-, eller nøddeproduktion er den primære produktion.
- Kombination med andre afgrøder mellem rækkerne er begrænset til græs, urter eller blomster som led i produktionen af frugt, bær eller nødder.
- Er der et tilsagn med frugt- og bærtillæg på marken, udbetales tillægget, når marken indberettes i fællesskema 2025 med en godkendt afgrødekode.
- Er der tilføjet et frugt- og bærtillæg i ansøgningsrunden i efteråret 2024, skal marken være tilplantet med de godkendte arter senest ved fristen for fællesskema 2025.
- Søges økologisk arealstøtte under bioordningen og frugt- og bærtillæg i fællesskema 2025, skal marken være tilplantet senest ved ændringsfristen for fællesskema 2025.

Foto: Janni Tilia Granger

ARTSLISTE: GODKENDTE AFGRØDER BERETTIGET TIL FRUGT- OG BÆRTILLÆG SAMT PLANTETAL

Bemærk, at hassel, trækode 490 er Corylys avellana. Plantes træer, hvor Corylys Maxima er podet på en grundstamme, skal dette dokumenteres ifm. en arealkontrol.

Afgrødekode	Afgrøde	Min. plantetal/ha
489	Havtorn	1.200
490	Hassel, træ	225
491	Storfrugtet tranebær	20.000
491	Tyttebær	30.000
493	Surbær	1.500
494	Japansk kvæde	600
495	Morbær	400
509	Trækvæde	400
513	Jordbær	20.000
514	Solbær	1.500
515	Ribs	1.500
516	Stikkelsbær	1.500
517	Brombær	1.200
518	Hindbær	2.000
519	Blåbær	1.500
520	Surkirsebær uden undervækst af græs	300

Afgrødekode	Afgrøde	Min. plantetal/ha
521	Surkirsebær med undervækst af græs	300
522	Blomme	400
523	Blomme	400
524	Sødkirsebær uden undervækst af græs	400
525	Sødkirsebær med undervækst af græs	400
526	Hyld	600
527	Hassel	600
528	Æble	400
529	Pære	400
530	Vindrue	1.500
534	Hyben	1.500
535	Bærmispel	1.200
536	Spisedrue	1.500
537	Valnød (almindelig) podede planter	100
538	Kastanje (ægte) podede planter	100

Kontakt

Birgit Ingvorsen
Chefkonsulent
biin@icoel.dk
Tlf. +45 23 74 37 98

Laura Attrup Bille
Konsulent
laab@icoel.dk
Tlf. +45 24 63 47 10

Christoffer Grønne
Konsulent
chrg@icoel.dk
Tlf. +45 40 54 10 97

Administration af reglerne

Reglerne administreres af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Innovationscenter for Økologisk Landbrug tager forbehold for ændringer i praksis.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

OBS: Vi arbejder i øjeblikket på at få ændret til vores nye styrelsesnavn alle steder i vores kommunikation. Væsentlige dele af Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen er blevet til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Styrelsen hører under Ministeriet for Grøn Trepert.

Etableringsstøtte til unge landbrugere 2025

Hvis du er ung landbruger eller gartner og under 41 år, kan du søge om tilskud til din virksomhed

Hvad kan jeg få tilskud til?

Din virksomhed kan få tilskud inden for to indsatsområder:

1. **Etablering:** Til virksomheder hvor unge skal til at etablere sin landbrugs- eller gartnerivirksomhed.
2. **Fastholdelse:** Til virksomheder, hvor unge allerede har etablerede sin landbrugs- eller gartnerivirksomhed.

Bemærk opfylder du på ansøgningstidspunktet alle betingelserne i indsatsområdet "Fastholdelse", så skal du søge om tilsagn til i dette indsatsområde.

Hvilke betingelser skal jeg opfylde for at få tilsagn?

Betingelser for indsatsområde etablering på ansøgningstidspunktet	Betingelser for indsatsområde fastholdelse på ansøgningstidspunktet
• Den ansøgende virksomhed skal have et aktivt CVR-nummer. • Den unge landbruger skal være under 41 år på tidspunkt for ansøgning om tilsagn. • Den unge landbruger skal opfylde krav om uddannelse eller have dokumenteret relevant erhvervs erfaring.	• Den ansøgende virksomhed skal have et aktivt CVR-nummer. • Den ansøgende virksomhed skal være helt eller delvist ejet af den unge landbruger. • Den ansøgende virksomhed skal opfylde arbejdskraftbehov på enten 830 eller 1.665 timer. • Den ansøgende virksomhed eller den unge landbruger skal enten opfylde betingelse om overtagelse af fast ejendom eller køb af besætning, driftsmateriel m.fl. • Den unge landbruger skal være driftsleder i virksomheden. • Den unge landbruger skal enten opfylde uddannelseskrav eller have opnået en realkompetencevurdering, og være under 41 år.

Hvilke betingelser skal jeg opfylde for at få udbetalt mit tilskud?

Betingelser for indsatsområde <u>etablering</u> på udbetalings-tidspunktet	Betingelser for indsatsområde <u>fastholdelse</u> på udbetalings-tidspunktet
• Den ansøgende virksomhed skal have et aktivt CVR-nummer. • Den unge landbruger eller gartner skal være driftsleder i virksomheden. • Virksomheden må ikke være gået konkurs. • Virksomheden skal drive en primær landbrugsbedrift eller et gartneri. • Virksomheden skal have et årligt arbejdskraftbehov på mindst 830 eller 1.665 arbejdstimer afhængigt af, om der er søgt om tilskud til etablering af en heltidsvirksomhed eller deltidsvirksomhed. • Virksomheden skal opfylde betingelser vedr. fast ejendom, driftsaktiver eller ejerandele. • Såfremt virksomheden skal skilte, skal der ved ansøgning om udbetaling sendes dokumentation herfor.	• Såfremt virksomheden skal skilte, skal der ved ansøgning om udbetalings sendes dokumentation herfor. • Virksomheden skal kunne dokumentere at betingelserne fra tilsagnstidspunktet forsat er i opfyldt.

Hvad er opretholdelse efter udbetaling?

Opretholdelsesperioden er en periode på tre år fra den dag, du har fået udbetalt dit tilskud. I den periode skal du uden afbrydelse opretholde alle de betingelser, du skulle da du søgte om tilsagn og udbetaling. Såfremt du ikke opfylder betingelserne, kan vi kræve, at du skal tilbagebetale det tilskud, du har modtaget. Vi kontrollerer i opretholdelsesperioden, at betingelserne overholdes.

Hvor meget tilskud kan jeg få?

Du kan få et tilskud på 729.000 kr. til en heltidsvirksomhed og 364.500 kr. til en deltidsvirksomhed. Typen af bedrift opgøres efter virksomhedens arbejdskraftsbehov ud fra forudbestemte normtimesatser.

Hvordan søger jeg?

Når ansøgningsrunden åbner, kan du søge om tilskud til din virksomhed via Tast selv.

Ansøgningsrunden er åben fra den 3. februar 2025 til 23. april 2025.

Læs mere om Etableringsstøtte til unge landbrugere I Tilskudsguiden, som du finder på vores hjemmeside.

Ordningen er en del af Det danske CAP-plan 2023-2027 og har til formål gennem tilskud at understøtte EU-fælles målsætninger om en økonomisk bæredygtig landbrugssektor, fremme den grønne dagsorden indenfor miljø, klima og natur samt styrke udviklingen i landdistrikterne.

Pleje af græs- og naturarealer

**Udgivet
januar
2024**

Pleje af græs- og naturarealer er til dig, der ønsker at pleje værdifulde græs- og naturarealer med årlig afgræsning eller slæt. I 2024 kan du vælge en ny kontrolmetode – ekstensiv græsning. Nyt er også, at du fra 2024 skal anmelde producentskifte i fællesskemaet.

Dette faktaark vedrører tilsagn fra både 2024 (type 68/69) og tidligere (type 66/67).

Formål

Formålet med ordningen er at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten på lysåbne naturarealer via ekstensiv drift med årlig afgræsning eller slæt.

Vigtige datoer i 2024

1. januar	Tilsagn type 68/69 begynder
1. februar til og med 22. april	Periode for ansøgning om udbetaling af alle plejegræs-tilsagn (både 66, 67, 68 og 69)
17. maj	Frist for ændringer i fællesskema og forsinket ansøgning.
1. juni - 31. august	Hvis du vælger "Fast græsningstryk", skal der i hele perioden gå mindst 0,3 storkreaturer/ha.
21. juni - 15. september	Ved forpligtigelse til slæt skal du tage mindst ét slæt på arealet i løbet af denne periode.
15. september	Arealet skal være synligt afgræsset, hvis du har valgt "Synligt afgræsset"
26. september	Frist for at søge nye tilsagn.
1. – 30. november	Periode hvor du skal tage og indsende billeder via app, hvis du har valgt kontrolmetode "Ekstensiv græsning".

Hvilke arealer kan jeg søge nyt tilsagn til?

Du kan søge om nyt tilsagn til arealer, hvor du kan opfylde plejebetingelserne, og som opfylder mindst ét af følgende krav:

1. Mindst 50 procent af marken er beliggende inden for et særligt udpeget Natura 2000-område til pleje.
2. Marken har en HNV-værdi på 5 eller derover. Vi prioriterer arealer med højere HNV-værdi frem for en lavere.
3. Mindst 50 procent af marken er beliggende inden for et Natura 2000-område, og mindst 90 procent af marken er en gentegning af et tilsagn til afgræsning (type, 66, 67).
4. Mindst 50 procent af marken er beliggende inden for et vådområdeprojekt, lavbundsprojekt eller et projekt om forberedelse til afgræsning.

Nyt om producentskifte

Du skal fremover melde producentskifte i fællesskemaet. Det betyder, at du både som overdrager og som erhverver skal markere producentskiftet for hver enkelt mark i fællesskemaet i stedet for at indsende en særskilt producentskifteerklæring.

Hvor stort er tilskuddet?

Tilskudssatsen afhænger af, hvilken forpligtelse du vælger på arealet, og om du samtidig ønsker at søge grundbetaling. Dit valg gælder for alle 5 tilsagnsår.

Tilsagn type 67 og 69, kan kombineres med grundbetaling:

- 1.650 kr. pr. ha for pleje med afgræsning
- 850 kr. pr. ha for pleje med slæt

Tilsagn type 66 og 68, kan ikke kombineres med grundbetaling:

- 2.600 kr. pr. ha for pleje med afgræsning
- 1.050 kr. pr. ha for pleje med slæt.

Hvordan søger jeg nyt tilsagn?

Du kan søge et nyt 5-årigt tilsagn (type 68/69) i Tilsagnsskemaet. Tilsagnet starter 1. januar 2025. Ansøgningsfristen i 2024 er 26. september. Husk du hvert år skal søge om udbetaling af tilskud i Fællesskemaet. Det gælder også tilsagn, der er givet før 2024 (type 66/67).

Hvordan opfylder jeg krav om græsning eller slæt?

Hovedbetingelsen i ordningen er, at arealerne hvert år plejes med enten afgræsning eller slæt.

1. Afgræsning: Hvis du har tilsagn af typen 66 og 68, skal du hvert år vælge mellem tre kontrolformer i fællesskemaet, når du søger om udbetaling.
 - a. Synligt afgræsset 15. september, dvs. mindst 50% af plantedækket er afbidt
 - b. Fast græsningstryk – der skal i hele perioden 1. juni til 31. august gå mindst 0,3 storkreaturer/ha.
 - c. Ekstensiv græsning – arealet skal græsses i løbet af perioden 1. januar – 30. november, så det kan ses på billedokumentation i november. Du tager billederne selv via Landbrugsstyrelsens app.
2. Slæt: Der skal hvert år i perioden 21. juni til 15. september tages mindst ét slæt på arealerne.

Vigtigt for tilsagnstype 67 og 69

Har du tilsagn af typen 67 og 69, og søger grundbetaling, kan du kun vælge "Synligt afgræsset".

Hvad skal du?

- Du skal som ejer eller forpagter drive det græs- eller naturareal, som du søger tilsagn til.
- Afgræsning skal ske med husdyr (heste eller drøvtyggere).
- Afgræsning skal være med et afpasset græsningstryk, så plantedækket opretholdes.

Hvad må du ikke på dine tilsagnsarealer?

- Du må ikke bruge pesticider
- Du må ikke tilføre gødning
- Du må ikke omlægge (pløje)

- Du må ikke tilskudsfodre. Du må dog tilskudsfodre kalve under 6 måneder i kalveskjul. Du må også strø med halm for at skaffe et tørt leje.

Dispensation

I særlige tilfælde kan du få dispensation fra betingelserne i tilsagnet. Du kan fx søge dispensation fra forbuddet mod tilskudsfodring, fx ved helårsgræsning. Hvis din mark er §3-registreret, skal du først indhente kommunens tilladelse. Ansøgning om dispensation skal være skriftlig og velbegrunderet. Du kan sende dispensationen via plejegræs.dk, hvor der er en særlig formular, eller på e-mail til arealtilskud@lbst.dk.

Sidder du med den nyeste version? Scan QR-koden og hold dig løbende opdateret om Pleje af græs- og naturarealer i 2024 på vores hjemmeside.

Se vejledningerne i Tilskudsguiden.

[Gå til Tilskudsguiden for Pleje af græs- og naturarealer](#)

Du kan også læse mere om naturpleje på vores side: [Pleje af græs- og naturarealer \(lbst.dk\)](#)

Dette faktaark er alene en oversigt over ordningen. Reglerne fremgår af den til enhver tid gældende bekendtgørelse og vejledning.

Medfinansieret af
Den Europæiske Union

Pleje af græs- og naturarealer – HNV (High Nature Value)

August 2023 For at prioritere naturpleje af de mest værdifulde naturområder har vi udviklet HNV-kortet, så vi kan sikre størst mulig effekt og biodiversitet af plejen. Kortet viser områdernes naturværdi udtrykt ved en HNV-score, som er beregnet på baggrund af viden om natur- og landskabsforhold i det åbne land i Danmark.

HNV-kortet består af 14 parametre, som er udvalgt, fordi de hver især og tilsammen siger noget om naturværdien på et areal. Derudover er de udvalgt efter, at det er muligt at indsamle landsdækkende data for det enkelte parameter. Der kan opnås en score på enten 0 eller 1 point på hver parameter.

De tre parametre for landskab

Nogle landskabstyper indeholder i gennemsnit væsentligt flere arter end det åbne land generelt. Der er særligt tre parametre, som er årsag hertil. De tre landskabsparementer er:

- *Kystnærhed* (1 km zone fra kysten)
- *Stejle skrænter/skråninger* (hældning på over 15 grader)
- *Lavbundsarealer* (geologisk lavtliggende arealer, fx i ådale)

De tre parametre for levesteder

Der findes udvalgte levesteder som overdrev, heder og enge, som har en højere naturværdi end det åbne land generelt, disse er kendetegnede ved:

- *Beskyttede arealer* (§ 3 arealer)
- *Nærhed til beskyttede arealer* (§ 3 arealer igen + en 50 meter zone rundt om disse)

Derudover er der udvalgt et parameter for levesteder, som afspejler, at der er en højere naturværdi i et mosaiklandskab, hvor der er mange landskabselementer:

- *Nærhed til småbiotoper* (50 meter zone op mod levende hegn, skov m.m.)

De to parametre for driftspraksis

Naturværdien forøges, når der ikke er traditionel intensiv landbrugsdrift på arealerne:

- *Ekstensiv drift* (fx ingen drift, permanent græs med lav gødningskvote m.m.)
- *Økologisk drift* (alle økologisk drevne marker)

Ekstensiv drift og afgrødekoder.

Du skal være opmærksom på, at afgrødekoden har betydning for markens HNV-værdi. Det er kun afgrødekoder kategoriseret som ekstensive, der udløser point for ekstensiv drift. Samtidig har afgrødekoden/driften betydning for, om der udløses point for lavbund og kystnærhed, hvis marken er beliggende inden for disse områder.

Læs mere her og se [liste over for afgrødekoder til ekstensiv drift i Bilag 1](#) (side 8).

De seks parametre for arter

De arter, der er på et areal, siger noget om naturværdi på dette areal. Tre parametre angiver antallet af karakterplanter, der med deres tilstedeværelse siger noget om naturværdien, som er registreret på et areal. Karakterplanter vil med deres tilstedeværelse sige noget om naturværdien. Data trækkes 15 år tilbage i tid.

- *Planteindikator 1, 2 og 3* (hvert areal kan få op til 3 point)

Tre parametre angiver, om der er registreret truede arter på lokaliteten. Det er arter, der enten står på den officielle Rødliste i Danmark eller er beskyttet i Habitatdirektivet. Data trækkes 10 år tilbage i tid, men for planter og svampe 15 år.

- *Rødliste- og bilagsarter 1, 2, og 3* (der opnås et point, hvis der minimum er registreret én art, to point for minimum to arter, og tre point for minimum fire arter)

Tilskud til plejegræsordningen

Når der gives tilsagn til tilskud om Pleje af græs- og naturarealer, prioriterer vi arealerne ud fra en særlig rækkefølge. HNV-kortet bruges til prioritering af ansøgninger om tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer. Arealerne med høj HNV-værdi prioriteres i anden række efter arealer i de særligt udpegede Natura 2000-områder til pleje.

Hvad kan der søges til, og hvad prioriteres?

Når der søges tilskud under plejegræsordningen, så prioriterer vi arealer med de højeste HNV-værdier først. Det er tilstrækkeligt at have et sammenhængende areal på 0,1 ha med en HNV-værdi på en mark for at søge til hele marken. Dvs. har man HNV-værdi på 11 på minimum 0,1 ha af marken, så prioriteres hele denne mark ud fra værdien 11 (se eksempel i figur).

Hvornår og hvordan opdateres HNV-kortet?

Kortet opdateres årligt med data, der er indtastet og godkendt inden 1. december. Data fra Fugle og Natur (fugleognatur.dk) trækkes dog fortsat den 1. september.

Private og kommuner kan bidrage med følgende data:

- Data vedr. rødliste- og bilagsarter (rødliste- og bilagsarter 1, 2, 3), som indrapporteres til Naturbasen under [fugleognatur.dk](#). Her kan alle indberette data. Eksperten kvalitetssikrer de rødlistede fund.
- Data vedr. planteregistreringer (planteindikator 1, 2, 3), som kommuner kan indberette til Naturdata-basen i Miljøportalen.

Hvor kan du finde HNV-kortet?

Det komplette HNV-kort ligger på Danmarks Arealinformation: [kort.arealinfo.dk](#). Du finder HNV-temaet under Natur- og Miljøovervågning og Naturdata, når du klikker på ikonet "Lagkatalog" foroven.

Når du søger om tilskud i Landbrugsstyrelsen, ligger der en særlig udgave af HNV kortet på Internet mark-kort (IMK).

Du kan læse mere her om:

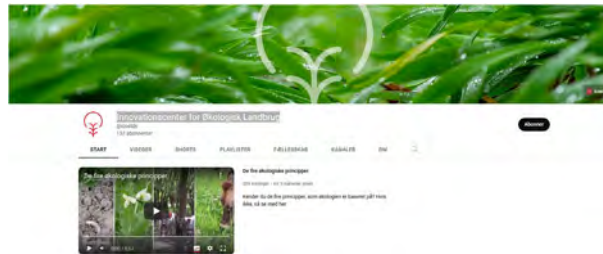
[HNV-kortet](#)

Ordningen Pleje af græs- og naturarealer er medfinansieret af Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne.

FILM PÅ YOUTUBE: VIDEN OG INSPIRATION

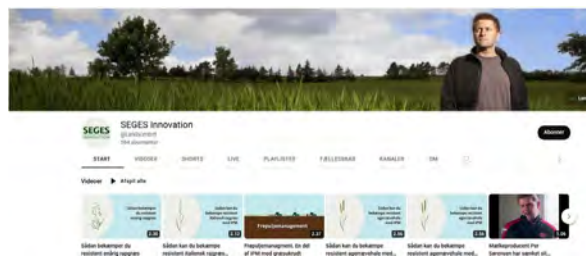
Innovationscenter for Økologisk Landbrugs kanal:

Økologisk Landsforenings kanal:

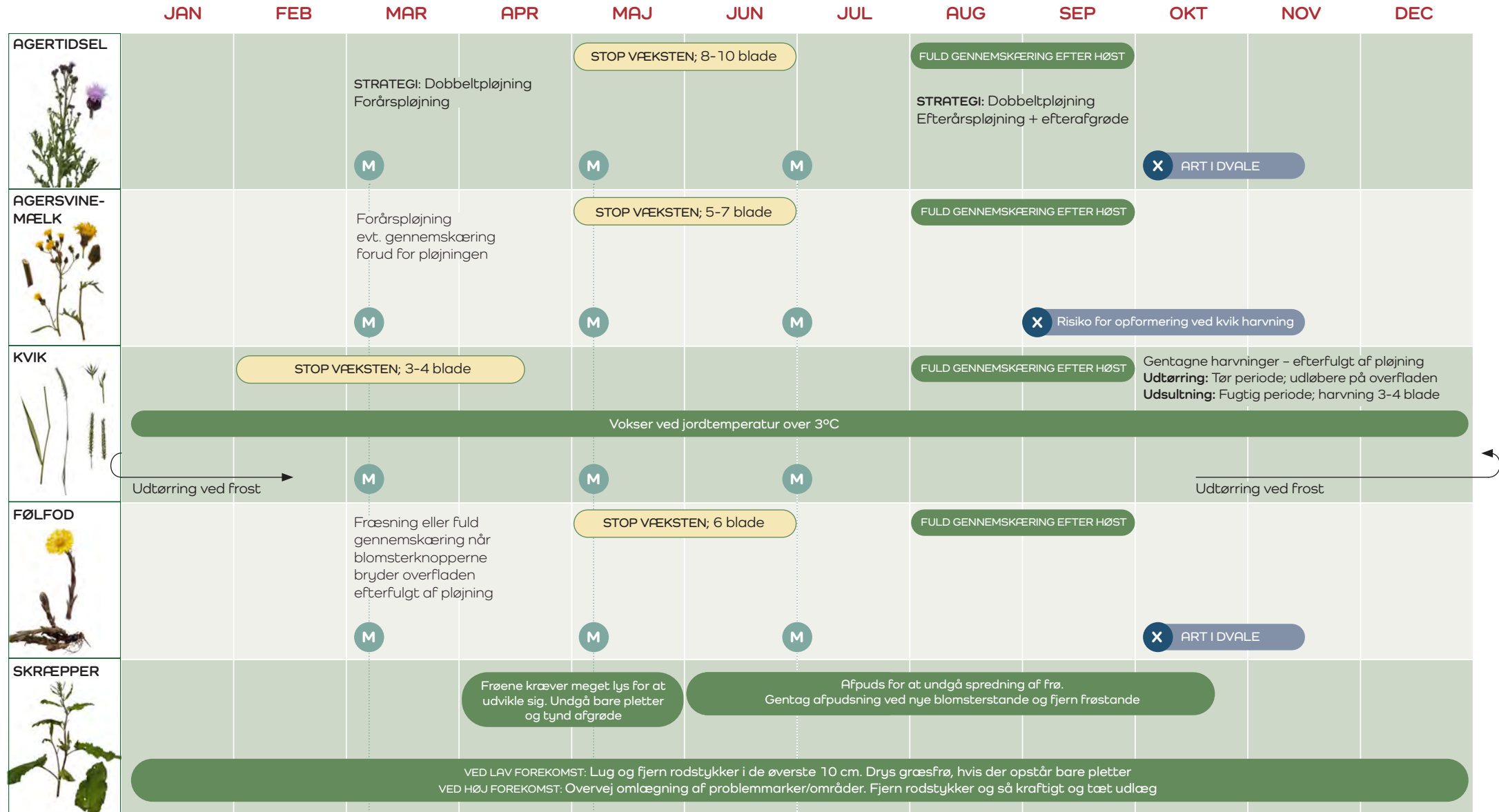
SEGES' kanal:

Landbrug & Fødevarers kanal:

Årshjul rodukrudt

Illustrationer: danmarksfloa.dk

M
Minisommerbrak

M
SÅ GRØNAFGRØDE

M
HØST AF GRØNAFGRØDE:
Vårsæd: høstes grøn sidst i juni
Vintersæd: høstes grøn i
begyndelsen af maj
Kløvergræs: pløjes sidst i juni

M
HARVNING:
7-10 dages mellemrum
efterfulgt af pløjning
+ efterafgrøde

X
ARTER I DVALE
- undgå yderligere jordbehandling

PRINCIPPER *for* ØKOLOGISK JORDBRUG INDLEDNING

Disse principper er de rødder som økologisk jordbrug vokser og udvikler sig fra. De udtrykker hvad økologisk jordbrug kan bidrage med til verden og giver en vision for at forbedre alt jordbrug i en global sammenhæng.

Jordbrug er en af menneskehedens mest grundlæggende aktiviteter fordi alle folk har brug for daglig føde. Historie, kultur og fælles værdier er indlejret i jordbruget. Principperne gælder for jordbrug i bredeste forstand, herunder den måde hvorpå folk passer jord, vand, planter og dyr for at producere, forarbejde

og distribuere fødevarer og andre varer. De vedrører den måde folk omgås levende landskaber, relaterer til hinanden og former fremtidige generationers arv.

Principperne for økologisk jordbrug skal tjene til at inspirere den økologiske bevægelse i al dens mangfoldighed. De vejleder IFOAMs udvikling af holdninger, programmer og standarder. Derudover fremlægges de med en vision om at de antages verden over.

Økologisk jordbrug

bygger på: **Sundhedsprincippet**

Økologiprincippet

Retfærdighedsprincippet

Forsigtighedsprincippet

Hvert princip er formet som en erklæring efterfulgt af en forklaring. Principperne skal bruges som en helhed. De er formuleret som etiske principper der skal inspirere til handling.

SUNDHEDS- PRINCIPPET

Økologisk jordbrug bør opretholde og forbedre jordens, planternes, dyrenes, menneskenes og planetens sundhed som en udelelig enhed.

Dette princip understreger at den enkeltes sundhed og folkesundheden ikke kan adskilles fra økosystemernes sundhed – sund jord frembringer sunde fødevarer der fostrer dyrs og menneskers sundhed.

Sundhed er helheden og integriteten i levende systemer. Det er ikke blot fravær af sygdom, men opretholdelsen af fysisk, mental, social og økologisk trivsel. Immunitet, modstandskraft og regeneration er vigtige kendetegn ved sundhed.

Økologisk jordbrugs rolle, hvad enten det er i landbrug, forarbejdning, distribuering eller forbrug, er at opretholde og forbedre sundheden hos økosystemer og organismer, fra de mindste i jorden til mennesker. Det er især et mål at producere nærende fødevarer af høj kvalitet der bidrager til sundhedsforebyggelse og trivsel. Derfor bør økologisk jordbrug undgå at anvende gødning, pesticider, medicin og tilsætningsstoffer der kan have uønskede virkninger for sundheden.

ØKOLOGI- PRINCIPPET

Økologisk jordbrug bør bygge på levende økologiske systemer og kredsløb, samarbejde med dem, efterligne dem og hjælpe med at bevare dem.

Dette princip rodfæster økologisk jordbrug i de levende økologiske systemer. Det fastslår at produktionen skal baseres på økologiske processer og recirkulering. Næring og trivsel opnås gennem økologien i det enkelte produktionsmiljø. For afgrøder, eksempelvis, er det den levende jord; for dyr er det gårdens økosystem; for fisk og havdyr er det vandmiljøet.

Økologisk landbrug, hyrdedrift og høst af naturens produkter bør indpasses i naturens økologiske balancer og kredsløb. Disse kredsløb findes overalt, men deres virkemåde er stedbestemt. Økologisk drift skal tilpasses lokale betingelser, økologi, kultur og omfang. Tilførsler udefra bør reduceres ved genbrug, recirkulering og effektiv brug af materialer og energi for at bevare og forbedre miljøkvaliteten og spare på ressourcerne.

I økologisk jordbrug bør den økologiske balance opnås gennem design af landbrugssystemer, etablering af levesteder og opretholdelse af genetisk og landbrugsmæssig mangfoldighed. De der producerer, forarbejder, forhandler eller forbruger økologiske produkter bør beskytte og gavne det fælles miljø inklusive landskaber, klima, levesteder, biodiversitet, luft og vand.

RETFÆRDIGHEDS- PRINCIPPET

Økologisk jordbrug bør bygge på forhold der sikrer retfærdighed med hensyn til det fælles miljø og livsmuligheder.

Retfærdighed er kendetegnet ved ret og rimelighed, respekt, fairness og ansvar for den fælles verden, både mellem folk og i deres forhold til andre levende væsener.

Dette princip betoner at de der tager del i økologisk jordbrug, bør forholde sig til hinanden på en måde der sikrer retfærdighed på alle niveauer og for alle parter - landmænd, arbejdere, forbrugere og de der forarbejder, distribuerer og handler. Økologisk jordbrug bør give alle involverede en god livskvalitet og bidrage til fødevarerens suverænitet og bekæmpelse af fattigdom. Det stræber efter at producere en tilstrækkelig forsyning af kvalitetsfødevarer og andre produkter.

Retfærdighedsprincippet insisterer på at dyr skal tilbydes forhold og livsmuligheder der er i overensstemmelse med deres fysiologi, naturlige adfærd og trivsel.

Natur- og miljøressourcer der anvendes til produktion og forbrug, bør forvaltes på en måde der er socialt og økologisk retfærdig, og sikres for fremtidige generationer. Retfærdighed kræver systemer for produktion, distribution og handel der er åbne og rimelige og som tager højde for de faktiske sociale og miljømæssige omkostninger.

FORSIGTIGHEDS- PRINCIPPET

Økologisk jordbrug bør drives på en forsigtig og ansvarlig måde for at beskytte nuværende og fremtidige generationers sundhed og trivsel og tage vare på miljøet.

Økologisk jordbrug er et levende og dynamisk system der reagerer på interne og eksterne krav og omstændigheder. De der driver økologisk jordbrug kan øge effektiviteten og forbedre produktiviteten, men dette bør ikke ske med fare for sundhed og trivsel. Derfor er der behov for at vurdere ny teknologi og afprøve eksisterende metoder på ny. På grund af vores ufuldstændige forståelse af økosystemer og jordbrug, skal der handles med forsigtighed og omhu.

Dette princip siger at forsigtighed og ansvar er grundlæggende i drift, udvikling og valg af teknologier i økologisk jordbrug. Videnskab er nødvendig for at sikre at økologisk jordbrug er sundhedsfremmende, sikkert og økologisk rigtigt. Men videnskabelig viden alene er ikke nok. Praktisk erfaring, opsamlet visdom og traditionel og indfødt viden frembyder gedigne løsninger, afprøvet gennem tiden. Økologisk jordbrug bør forebygge væsentlige risici ved at vælge hensigtsmæssige teknologier og afvise de uforudsigelige, såsom genteknologi. Beslutninger bør afspejle værdier og behov hos alle der kan blive påvirket, ved hjælp af gennemsigelige og demokratiske processer.

THIS DOCUMENT IS A TRANSLATION OF THE ENGLISH DOCUMENT ENTITLED "PRINCIPLES OF ORGANIC AGRICULTURE", WHICH TEXT WAS ADOPTED BY THE IFOAM GENERAL ASSEMBLY IN ADELAIDE IN 2005 AND IS THE ONLY OFFICIAL REFERENCE FOR THE PRINCIPLES. IFOAM DOES NOT ENDORSE RESPONSIBILITY FOR THE CONTENT OF THIS TRANSLATED VERSION. FOR ANY DOUBT REGARDING THE EXACT MEANING OF ITS CONTENT, PLEASE REFER TO THE ENGLISH VERSION.

IFOAM'S MISSION IS LEADING, UNITING AND ASSISTING THE ORGANIC MOVEMENT IN ITS FULL DIVERSITY.

OUR GOAL IS THE WORLDWIDE ADOPTION OF ECOLOGICALLY, SOCIALLY AND ECONOMICALLY SOUND SYSTEMS THAT ARE BASED ON THE PRINCIPLES OF ORGANIC AGRICULTURE.

IFOAM HEAD OFFICE

Charles-de-Gaulle-Str. 5
53113 Bonn, Germany

Phone: +49 - 228 - 92650 - 10

Fax: +49 - 228 - 92650 - 99

Email: HeadOffice@ifoam.bio
www.ifoam.bio

Find vej til de forskellige vejledninger, skemaer og blanketter

<https://lbst.dk/bedrift/oekologi/praktisk-om-indberetning-hvis-du-er-oekolog>

Praktisk om indberetning, hvis du er økolog

Som økologisk bedrift eller virksomhed skal du både foretage den årlige indberetning, samt evt. indberetning eller ansøgning i særlige skemaer og blanketter.

> Indberetning af økologisk produktion

Indberetningen af din produktion skal foregå i Økologiskemaet. Her på siden finder du vej til Økologiskemaet og den tilhørende tastevejledning.

> Indberetning af planteavl

Find en erklæring ved behov for ikke-økologisk gødning, en liste over anerkendte biogasanlæg eller en skabelon til en planteløgbog.

> Indberetning af husdyrproduktion

Find bl.a. skabeloner til både husdyrlogbog, medicinlogbog, handlingsplan for fjerkræ, samt ansøgninger om dispensation til halekupering og afhorning.

> Erklæring om adskillelse under rensning og tørring

Den ansvarshavende på den bedrift eller virksomhed, hvor produktet er blevet lønbehandlet, skal skrive under på, at produktet har været holdt adskilt fra ikke-økologiske produkter.

> Sælgers erklæring om GMO-frihed

Sælgers erklæring om, at produktet er frit for genetisk modificeret materiale kan anvendes af både jordbrugsbedrifter og forsyningsvirksomheder.

> Gødningsopgørelse for den økologiske enhed (samtidig drift)

Hvert år inden den 31. marts skal bedriften udarbejde en gødningsopgørelse for den økologiske produktionsenhed for den afsluttede planperiode.

Indberetning af planteavl hvis du er økolog

Find en erklæring ved behov for ikke-økologisk gødning, en liste over anerkendte biogasanlæg eller en skabelon til en planteløgbog.

Den årlige indberetning, samt indberetning af ændringer i din produktion foregår i Økologiskemaet. Blanketterne på denne side indeholder bl.a. erklæringer ved behov for ikke-økologisk gødning og en liste over anerkendte biogasanlæg. Desuden kan du her finde en skabelon til din logbog for planteavl.

[Anerkendte biogasanlæg](#)

[Ansøgning om anerkendelse af omlægningsperiode med tilbagevirkende kraft \(AOTK\)](#)

[Ansøgning om økologisk status for indsamlede vilde planter eller plantedele](#)

[Ansøgning om individuel tilladelse til brug af ikke-økologisk frø mv.](#)
[Erklæring ved behov for ikke-økologisk gødning](#)
[Erklæring om behov for særlige næringsstoffer fra bilag 2](#)
[Kvittering for overførsel af gødning](#)
[Logbog for planteavl](#)
[Partidokumentation \(økologistatuserklæring\) for markprodukter](#)

Indberetning af husdyrproduktion hvis du er økolog

Find bl.a. skabeloner til både husdyrlogbog, medicinlogbog, handlingsplan for fjerkræ, samt ansøgninger om dispensation til halekupering og afhorning.

Den årlige indberetning, samt indberetning af ændringer i din produktion foregår i Økologiskemaet. Blanketterne på denne side indeholder bl.a. ansøgninger om dispensation til halekupering af lam og afhorning af kalve. Desuden kan du her finde både logbog og medicinlogbog for alle dyr, samt vores handlingsplan for fjerkræ.

[Ansøgning om afhorning af kalve](#)
[Ansøgning om halekupering af økologiske lam](#)
[Dokumentation ved afgræsning med ikke-økologiske dyr på økologisk bedrift](#)
[Erklæring fra ejer af ikke-økologiske dyr](#)
[Indsættelse af ikke-økologiske husdyr](#)
[Logbog for husdyrproduktion](#)
[Medicinlogbog for enkelt dyr \(dog flokniveau for fjerkræ\)](#)
[Partidokumentation \(økologistatuserklæring\) for husdyr eller husdyrprodukter](#)
[Skema - Handlingsplan for fjerkræ](#)

Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion og ansøgning om certificering

<https://lbst.dk/bedrift/oekologi/bliv-certificeret-oekolog/oekologisk-jordbrugsproducent>

Vejledning om økologisk arealstøtte

<https://lbst.dk/tilskud/tilskudsguide/2023-og-senere/oekologisk-arealstoette>

Vejledning om Grundbetaling og tilskudsberettigede arealer

<https://lbst.dk/tilskud/tilskudsguide/2023-og-senere/grundbetaling-og-tilskudsberettigede-arealer>

Find den opdaterede liste med "Anerkendte biogasanlæg" på siden: Indberetning af planteavl
<https://lbst.dk/bedrift/oekologi/praktisk-om-indberetning-hvis-du-er-oekolog/indberetning-af-planteavl->

Biogasanlæg som kan levere afgasset biomasse til økologer

Biogasanlæg	Status	Tidligere leveringsperioder	Gyldig leveringsperiode
Agri Energy Vrå P/S CVR. 42957909	Ikke økologisk, men egnet til øko.	1. januar 2023 – 31. december 2024	
AU-Foulum, Foulum CVR.31119103	Økologisk certificeret*		Hele året
Ausumgaard Biogas, Hjerm CVR.34113947	Ikke økologisk, men egnet til øko.	1.august 2021 – 31.juli 2024	1.august 2024 – 31. juli 2025
BB Bioenergi P/S CVR.42957909	Ikke økologisk, men egnet til øko.	1.januar 2023 - 31.december 2023	
BioCirc Iglsø Biogas ApS CVR. 38130404	Ikke økologisk, men egnet til øko.	1.januar 2024 - 31.december 2024	
Brdr. Thorsen Biogas I/S, Nimtofte CVR.36178086	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.august 2021 - 31.juli 2024	1. august 2024 - 31.juli 2025
Gedsted Biogas v. Lundsby Biogas A/S CVR.40804757	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.august 2021 - 31.juli 2024	
GFE Kroghskær P/S, Brønderslev CVR. 26931460	Ikke-økologisk, men egnet til øko.		1. juni 2024 – 31. juli 2025
Grauballegaard Biogas, Lemming CVR.40845747	Økologisk certificeret *		Hele året
Green Lab, Skive CVR.38280880	Økologisk certificeret *		Hele året
Holbæk Bioenergi, Skærbæk CVR.42913960	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.august 2021 – 31. juli 2023	
Horsens Bioenergi CVR.34700605	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.oktober 2022 - 31.juli 2024	1. august 2024 – 31. juli 2025
Hærup Biogas ApS CVR.39131919	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.juli 2022 - 31.december 2023	1. januar 2024 – 1. maj 2025
LinkoGas a.m.b.a, Lintrup CVR.11458378	Økologisk certificeret *		Hele året
Nature Energy, Månsson CVR.34734488	Økologisk certificeret *		Hele året
Nature Energy, Månsson CVR.34734488	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.september 2021 – 30. november 2024	1.december 2024 – 31. december 2024

Nature Energy, Videbæk CVR.34211493	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.september 2021 – 30. november 2024	1.december 2024 – 31. december 2024
Nature Energy, Holsted CVR.34734445	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.september 2021 – 30. november 2024	1.december 2024 – 31. december 2024
Nature Energy, Kværs CVR.40069097	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.november 2024 – 30.november 2024	1.december 2024 – 31. december 2024
Nature Energy, Køng CVR.34734747	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1. juli 2022 – 30. november 2024	1.december 2024 – 31. december 2024
Nature Energy, Midtfyn CVR.34734658	Økologisk certificeret *		Hele året
Nature Energy, Midtfyn CVR.34734658	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.juli 2021 – 30. november 2024	1.december 2024 – 31. december 2024
Nørreris Bioenergi ApS CVR.39012561	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.august 2022 – 31. juli 2024	
OL Biogas, Langå CVR.36959177	Økologisk certificeret *		Hele året
Outrup Biogas ApS CVR.38057812	Økologisk certificeret*		Hele året
Solrød Bioenergi, Solrød CVR.40472037	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.maj 2021 - 31.juli 2024	1.august 2024 – 31. juli 2025
Storde Biogas CVR. 34256063	Ikke økologisk, men egnet til øko.	1. august 2023 - 31. juli 2024	
Sustainable Bio Solutions, Kliplev CVR.39682834	Ikke økologisk, men egnet til øko.	17.oktober 2022 - 31.december 2024	1.januar 2025 – 30. juni 2025
Sønderjysk Biogas, Bevtøft CVR.36704632	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.februar 2021 – 31. juli 2024	1. august 2024 – 31. juli 2025
Tønder Biogas A/S CVR.34578478	Ikke økologisk, men egnet til øko.	1.april 2023 – 31. august 2024	1. november 2024 – 31. juli 2025
Tågholm Biogas CVR.41067640	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1. august 2023 - 31. juli 2024	1. august 2024 – 31. juli 2025
Vestjysk Biogas, Skjern CVR.37808474	Ikke-økologisk, men egnet til øko.	1.februar 2021 - 31.juli 2024	
Zastrow Bioenergi ApS, Søndersø CVR. 37255467	Ikke-økologisk, men egnet til øko.		1. oktober 2024 – 31. juli 2025

Anlæg markeret med * leverer afgasset biomasse, der er delvist økologisk – dvs. en blanding af øko. og bilag 2.
Senest opdateret 27. januar 2025.

Henvendelser vedr. listen eller ved fejl og mangler sendes en mail til: jordbrugskontrol@lbst.dk att.
Økologiadministrationen.

Logbog for økologisk planteavl

Denne skabelon kan bruges som inspiration til de bedrifter, der ikke benytter sig af markplansprogrammer. Hvis du er underlagt krav om gødningsregnskab eller er tilmeldt registreret for gødningsregnskab skal du stadig sende dette ind på normal vis.

- Logbogen skal føres løbende og være tilgængelig i forbindelse med økologikontrollen. Oplysningerne om marknavnet er ikke obligatorisk, og er udelukkende tiltænkt at hjælpe dig med at identificere den enkelte mark.
- I forbindelse med kontrol skal det være muligt at forene oplysningerne i logbogen med regnskab, verifikationer/kvitteringer og andre dokumenter. Logbogen giver også de nødvendige informationer om mængden af hjemmeproduceret foder og dermed også hvor høj grad bedriften er selvforsynende.

Planperiode:

Hændelseshistorik:

Vækstsæson:

Markoplysninger	Mark nr.									I alt
	Afgrøde									
	Antal ha									0
Gødning og jordforbedring	Type af gødning/ jordforbedring									
	Dato for anvendelse									
	Økologisk (sæt x)									
	Status (OML, IØ)									
	Egen (e) eller indkøbt (i) gødning									
	Kg total-N pr. tons									
	Gødningsmængde i alt (tons)									0
	Kg total-N i alt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kg total-N pr. ha									
	Bemærkninger til behov*									
Behandling	Type									
	Produktnavn									
	Dato for anvendelse									
	Behandlingsmetode									

Se vejledning om økologisk jordbrugsproduktion kapitel 17

Se vejledning om økologisk jordbrugsproduktion kapitel 18	Årsag til behandling								
Såning / plantning	Kg/ha								
	Status ved udsåning / -plantning (ØKO, OML, IØ)								
	Er der evt. søgt og opnået dispensation i OrganicXseeds (sæt x)								
	Så-/udplantningsdato								
Høstoplysninger	Høstdato								
	Høstet mængde (kg / antal)								
	Afgrødens status (ØKO, OML, IØ)								

* Se retningslinier for dokumentation af gødningsbehov i Vejledningen om økologisk jordbrugsproduktion, kapitel 17. Husk at udfylde "Erklæring ved behov for IØ-gødning", hvis der anvendes IØ-gødning på bedriften.

Partidokumentation (økologistatuserklæring) for markprodukter

Partidokumentationen, også kaldet økologistatuserklæringen, udfyldes af den økologiske jordbrugsbedrift ved salg af økologiske markprodukter fra bedriften.

Partidokumentationen medfølger altid det solgte parti og en kopi opbevares af sælger. (Jf. krav om sporbarhed (EU) 2021/771, artikel 1, stk. 1-4)

DK-ØKO-050

Oplysninger om modtager

Navn/firmanavn:	CVR-nr.:
Vej/Gade:	Postnr. og By:

Oplysninger om køber hvis forskellige fra modtager

Firmanavn:	CVR-nr.:
Vej/Gade:	Postnr. og By:

Oplysninger om sælger

Navn:	Kundenr. hos evt. foderstofvirksomhed:	Aut.nr.:
Vej/Gade:		Tlf./mobil nr.:
Postnr. og By:		CVR-nr.:
E-mail:		P-nr.:

Produktoplysninger

Marknr.	Ha	Afgrøde (art+sort)	Mængde	Så-tidspunkt	Høst-tidspunkt	Omlægnings-tidspunkt	Afgrødestatus (ikke-økologisk, omlægning eller økologisk)
				Dag+Måned+År (DD-MM-ÅÅÅÅ)	Dag+Måned+År (DD-MM-ÅÅÅÅ)	Dag+Måned+År (DD-MM-ÅÅÅÅ)	

Leveringsdato:

Oplysning om afhentningsadresse/-sted (hvis forskellig fra sælgers):

Er adressen underlagt økologikontrol? (sæt kryds): JA NEJ

Undertegnede bekræfter, at ovenstående produkter:

- Er produceret i overensstemmelse med de økologiske produktionsregler.
- Har været under Landbrugsstyrelsens kontrol (kontrolnr.: DK-ØKO-050).

Produkterne kan dermed forhandles med den anførte status.

Dato:

Underskrift:

Erklæring ved behov for ikke-økologisk gødning i planperioden 20__ - 20__		
Denne erklæring kan udfyldes, hvis du anvender ikke-økologisk kvælstofholdig gødning, som er listet i Økologivejledningens bilag 2. Den kan også udfyldes, hvis du afsætter egen økologisk gødning og modtager ikke-økologisk gødning, herunder også afgasset biomasse. Erklæringen skal fremvises i forbindelse med økologikontrollen. Hvis denne erklæring ikke anvendes, er det fortsat et krav, at du kan redegøre for og dokumentere din anvendelse af ikke-økologisk gødning. Du kan f.eks. notere din begrundelse i din planteløgbog.		
		Angiv din begrundelse her
1.	Jeg har ikke anvendt økologisk gødning	
2.	Jeg har en aftale med et biogasanlæg om at modtage ikke-økologisk afgasset biomasse	
3.	Jeg har behov for at afsætte egen økologisk gødning og anvende ikke-økologisk gødning	
4.	Jeg har behov for at afsætte egen økologisk gødning og modtage ikke-økologisk afgasset biomasse	
	Certificeringsnr.:	Dato:

Erklæring om gødningsbehov for stoffer fra bilag 2

Navn:	Cert.nr.:
Vej/Gade:	Tlf.nr. (privat):
Postnr. og By:	Tlf.nr. (mobil):
CVR-nr., P-nr./CPR-nr.:	

Næringsstof, der er mangel på:	Mark nr.:
Manglen er konstateret ved (sæt kryds): ☐ jordbundsanalyse, analysebeviset vedlægges ☐ bladanalyse, analysebeviset vedlægges ☐ analyse ikke relevant fordi ¹ :	Manglen er forsøgt forebygget ved (sæt kryds): ☐ jordbehandling ☐ sædskifte ☐ valg af afgrøde/sort ☐ gødskning (beskriv): ☐ andet (beskriv):
Særlige forhold: ☐ afgrøden har et særligt behov (beskriv): ☐ tilbagevendende problem, der ikke kan afhjælpes, f.eks. calciummangel i æble ☐ andet (beskriv):	
Bemærkninger:	

Undertegnede bekræfter, at ovenstående oplysninger er korrekte	
Dato:	Underskrift:

Du skal lave en erklæring for hvert næringsstof, der er mangel på. Du skal også skrive gødskningen ind i logbog for planteavl med angivelse af gødningstype, dato for udbringning og mængde, der er udbragt på de enkelte marker.

Du skal opbevare erklæringen og analysebeviset på bedriften i mindst 5 år.

¹ Du kan undlade at vedlægge et analysebevis, hvis en analyse ikke kan give et pålideligt resultat, f.eks. ved calciummangel i æble.

Partidokumentation (Økologistatuserklæring) for husdyr eller husdyrprodukter

Partidokumentation (Økologistatuserklæring) udfyldes af den økologiske jordbrugsbedrift ved salg af økologiske husdyr eller husdyrprodukter fra bedriften.

Partidokumentationen medfølger altid det solgte parti og en kopi opbevares af sælger. (Jf. krav om sporbarhed (EU) 2021/771, artikel 1, stk. 1-4)

DK-ØKO-050

Oplysninger om modtager

Firmanavn:	CVR-nr.:
Vej/Gade:	Postnr. og By:

Oplysninger om køber hvis forskellig fra modtager

Firmanavn:	CVR-nr.:
Vej/Gade:	Postnr. og By:

Oplysninger om sælger

Navn:	Kundenr. hos evt. foderstofvirksomhed:	Aut.nr.:
Vej/Gade:		Tlf./mobil nr.:
Postnr. og By:		CVR-nr.:
E-mail:		P-nr.:

Oplysninger om husdyr eller husdyrprodukter

Art/Produkt	Omlægningsdato Dag+Måned+År (DD-MM-ÅÅÅÅ)	Antal	CHR-nr./CKR-nr.	Status (ikke-økologisk eller økologisk)

Leveringsdato:

Oplysning om afhentningsadresse/-sted (hvis forskellig fra sælgers):

Er adressen underlagt økologikontrol? (sæt kryds): JA NEJ

Undertegnede bekræfter, at ovenstående produkter:

- Er produceret i overensstemmelse med de økologiske produktionsregler.
- Har været under Landbrugsstyrelsens kontrol (kontrolnr.: DK-ØKO-050).

Produkterne kan dermed forhandles med den anførte status.

Dato:

Underskrift:

Logbog for husdyrproduktion

Logbogen for husdyrproduktion skal indeholde registrering af alle aktuelle hændelser i besætningen. Det kan være ud- og indbinding af dyr, til- og afgang fra sygeboks, enkelt dyr på stald i sommerperioden, enkeltboksoptaldning af kalve efter 1. leveuge eller foldskifte for fjerkræ. Aftale om leje af græsningsret imellem økologer skal ligeledes fremgå af besætningslogbogen.

Se *Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion* afsnit 21.8.

Dato	Dyr, CKR-nr, gruppe eller flok-nr	Udbinding (dato)	Indbinding (dato)	F.eks. enkelt dyr på stald i sommerperioden eller kalve i enkeltboks (Hændelse evt. med begrundelse)

Øvrige oplysninger vedr. bedriftens besætning, f.eks. aftale om leje af græsningsret eller samgræsning:

Medicinlogbog for enkeltdyr, (dog flokniveau for fjerkræ). Anfør CKR-nr./flok: _____

Medicinlogbogen skal indeholde:

- Registrering af alle behandlinger med veterinære lægemidler (registrerede lægemidler inkl. midler til bedøvelse, magistrelle lægemidler).
- Vacciner, sera og antiparasitære midler, samt brug af vitaminer og jern, selvom om disse ikke tæller med i behandlingsregnskabet.
- Operative indgreb.

Medicinlogbog bruges som dokumentation ved salg af levedyr.

Se *Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion* afsnit 32.5

Dato	Behandler (dyrlæge eller ejer/driftsleder).	Diagnose, præparat, dosering og behandlingsmåde anføres. Kan opfyldes med henvisning til løbe- nummer på tilbageholdelsessedel, der altid skal være til rådighed.	Økologi- tilbageholdelsestid (generel tilbage- holdelsestid x 2)		Behandling som tæller i behandlings- regnskab (Sæt X)	Genbehandling samt behandling som ikke tæller i behandlings- regnskab (sæt X)	Genomlægning pr. (dato)
			Slagtning	Mælk/æg			
					☐	☐	
					☐	☐	
					☐	☐	
					☐	☐	
					☐	☐	
					☐	☐	

Medicinlogbog for enkeltdyr, (dog flokniveau for fjerkræ). Anfør CKR-nr./flok: _____

Medicinlogbogen skal indeholde:

- Registrering af alle behandlinger med veterinære lægemidler (registrerede lægemidler inkl. midler til bedøvelse, magistrelle lægemidler).
- Vacciner, sera og antiparasitære midler, samt brug af vitaminer og jern, selvom om disse ikke tæller med i behandlingsregnskabet.
- Operative indgreb.

Medicinlogbog bruges som dokumentation ved salg af levedyr.

Se *Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion* afsnit 32.5

Dato	Behandler (dyrlæge eller ejer/driftsleder).	Diagnose, præparat, dosering og behandlingsmåde anføres. Kan opfyldes med henvisning til løbe- nummer på tilbageholdelsessedel, der altid skal være til rådighed.	Økologi- tilbageholdelsestid (generel tilbage- holdelsestid x 2)		Behandling som tæller i behandlings- regnskab (Sæt X)	Genbehandling samt behandling som ikke tæller i behandlings- regnskab (sæt X)	Genomlægning pr. (dato)
			Slagtning	Mælk/æg			
					☐	☐	
					☐	☐	
					☐	☐	
					☐	☐	
					☐	☐	
					☐	☐	